

ZAŠČITNA KREMA ZA ROKE S SILIKONI

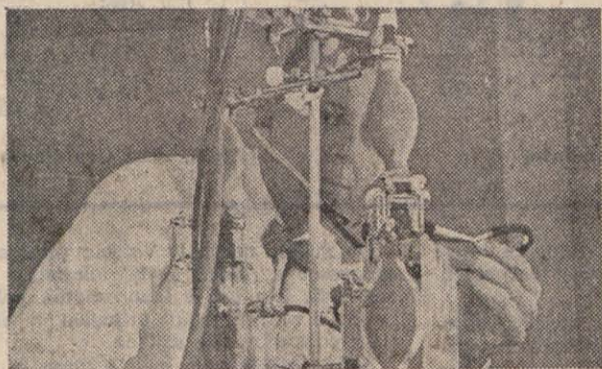
OCTA
IZDELUJE: NEVA & ZAGREB

TEDENSKA TRIBUNA

Ljubljana, 26. novembra 1965 — Leto XXI., številka 47 — Cena 80 din

Za prijeten dom
novo zaveso
in lepo preprogo
PRODAJNI SERVIS

Modna hiša
LIUBLJANA - MARIBOR

Kirurgi so opici izrezali možgane, jih položili v posodo in jim dovajali s kisikom obogateno kri. Po sedmih letih prizadevanj je končno uspelo: Najbolj osamljeni možgani sveta so živelj 24 ur. Bili so budni. Ali bodo v prihodnosti izdelali popolno protezo, kjer bo umetno vse in

OSTALI BODO SAMO ŠE MOŽGANI

str. 9

Zadni vodja Hitlerjugend trdi, pet priči pa potrjuje domnevo, da nacistični zločinec Bormann ni pobegnil iz obkoljenega Berlina, ampak se je skupaj s Hitlerjevim kirurgom zastrupil potem, ko mu nameravani pobeg ni uspel. Truplja sta od 2. do 8. maja 1945 ležala na cesti v Berlinu. Ali lahko verjamemo:

str. 10

BORMANN JE MRTEV?

30 km SMUČARSKIH ŽIČNIC V SLOVENIJI

Z ŽIČNICAMI V BOLJŠE ČASE?

»Slovenija je tudi pozimi privlačna za turiste. V zimskih športnih središčih Gorenjske in na mariborskem Pohorju vabijo urejena smučišča, vzpenjače, vlečnice, skakalnice, drsališča in sankališča. Turistom so na voljo dobri hoteli, zabavne in športne prireditve. Manjše turistične kraje v dolinah in na višinah nad Sočo, Savinjo in Dravo obiskujejo gostje, ki ljubijo mir in nepokvarjeno naravo. Izkoristite svoj letni dopust pozimi!«

Tako piše v uvodniku, in to v štirih tujih jezicah pa še v slovensčini, v lepem barvnem prospektu »ZIMA V SLOVENIJI«. Tisto o zabavnih prireditvah, če ostajemo domače zabave, in če smo tudi iskreni, po izkušnjah tradicije, je najbrž za sedaj, žal, še kar malo napihnjeno; kar pa začeva nepokvarjeno naravo, je je pri nas še zelo veliko in nepokvarjena narava je zelo lepo opravčilo, toda današnji turisti so že takšni, da imajo raje pokvarjeno naravo, zlasti če je pokvarjena z žičnicami ali vlečnicami ali podobnimi potegavščini.

Sneg bo najbrž naključ vsemu tudi letos bel. Če bo? Kaže, da bo, in vremenarji tudi pravijo, da bo; torej najvažnejše za zimski turizem je zagotovljeno, vendar pa bo letošnja zimska sezona vsaj za odtenek drugačna. O ne, ne bomo pisarili o preporodu zimskega turizma. Nimamo več korajžer! Če nekaj let zapored smo vedno znova obetajoče pisali o zimskem preporodu, potem pa je bila zmeraj ista figa. Če ni bilo snega, je bil kriv sneg, in kadar je bil sneg, je bilo sto drugih izgovorov in, seveda, objektivnih težav.

V letošnji zimski sezoni pa nas čeka huda preizkušnja, pa naj bo s preporodom ali brez njega. Zakaj?

V letošnji zimski sezoni bo v Sloveniji cela vrsta pomembnih

prireditev, in tako se bodo letos zbrali pri nas novinarji in tekmovalci, turisti in smučarji tako rekot z vseh petih kontinentov.

Slovenija bo v letošnji zimski sezoni žarišče svetovne pozornosti!

V Bohinju, na Pohorju in v Kranjski gori bodo smučarska tekmovanja najvišjega razreda. Sredi februarja se bodo zbrali v Sloveniji novinarji z vseh koncev sveta, ker bo tedaj na naših smučiških svetovno prvenstvo poklicnih novinarjev. To bo za naše gostince in turistične delavce težka preizkušnja, pa tudi edinstvena prilika, da se bo o našem zimskem turizmu pisalo po vsem svetovnem časopisju. Kako? To je odvisno od nas vseh.

Nedvomno bo krona sezone svetovno prvenstvo v hokeju, potem pa še smučarski poleti na mamutski skakalnici v Planici.

Sneg je torej že pobelil našo sivo vsakdanost, s tem pa še, žal, ni receno, da bo zimska sezona svetla in bleščača. Pustimo vremenu svoje, nanj žal ali pa na srečo še ne moremo vplivati. In tako bo gotovo nekaj sonca. Toda kaj bo v Sloveniji tedaj, ko bo snega dovolj, in letos, kot kaže, tudi turistov.

Kakšna je torej naša »pokvarjena narava«?

• KAM LJUBLJANCI?

Ljubljančani bodo imeli smučišča najbližje na Veliki planini,

kamor pelje gondolska žičnica, tik vrhnje postaje pa je lep, nov, moderen hotel. Streljaj od hotela je enosedelnica, ki bo lahko prepeljala štiristo ljudi na uro in ima 190 m višinske razlike. Razen tega pa bo letos v Tihni dolini na voljo še smučarska vlečnica. Dejali so nam, da bodo cene prav take — vsaj za domače turiste — kot lani.

Ljubljančani pa se vse bolj ogrevajo tudi za lastna rekreacijska območja. Vsi tisti, ki so

REPORTERJEV OBHOD PRED ZIMSKO SEZONO

imeli kaj pod palcem, so kot v invaziji planili na Zaplano, kjer so v zadnjem letu rasli vikendi kot gobe po dežju. Precej teh vikendašev je nasledilo tako rekoč že skoraj udarnim govoricam, da bodo na Zaplani postavili nekaj vlečnic. Odgovorni pa so nam dejali, da za sedaj z vleč-

nicami ne bo nič, iz preproste razloga: ni sredstev. Drugi cilj ljubljanske invazije je Rakitna. Tudi tamkaj je zraslo že precej hišic, letos pa bosta delovali tudi dve, kakih 300 m dolgi vlečnici tipa Sternag. V načrtu imajo tudi gradnjo daljše sedežnice, toda žal...

• KRANJČANI PES?

»Kje bodo lahko Kranjčani letos smučali? smo povprašali na turističnem društvu v Kranju. »Smučali bodo lahko, hodili bodo pa peš. Na Joštu letos z žičnic ne bo še nič.«

Smučanja željni Kranjčani se bodo morali odpraviti na Kravac (1853 m), kamor jih bo lahko iz Cerklj pripeljala prva naša sedežnica, dolga 2500 m. Stevilni, zlasti nedeljski smučarji pa se bodo na širnih smučiških Kravca še vedno gnetli okrog edine vlečnice, »Gospince«, dolge 800 m. O vlečnicah in sedežnicah na Kravcu je bilo že nekaj let veliko obljubljanja, toda vse je ostalo le pri obljubah. Kravac bi lahko gledel na svoj klimatski položaj postal edinstveno rekreacijsko središče, tako pa je nihalna žičnica že nekaj let in, kot kaže, bo še nekaj let ostala neizkoriščena.

Kranjčanom bo morda v tolažbo vlečnica v Predvorju, ki pa jo sedaj še gradijo, vendar obljublja, da bo v letošnji zimski sezoni že za gotovo stekla.

V KRANJSKI GORI SNOW TRACK!

V našem zimsko-turističnem centru v Kranjski gori letos pravzaprav ne bo nič posebno novega. Sneg je sicer že zapadel, večji hoteli pa so za sedaj še zaprti. No, pa upamo, da bodo do glavne sezone že nared.

• Nadaljevanje na 4. str.

Naše uredništvo je minulo sredo na javni prireditvi za delovni kolektiv Titovih zavodov Litostroji že sedmilo spominjske plakete športnika in borca Branka Ziberla najboljšim slovenskim športnikom in športnicam. Zlato plaketo in naslov najboljšega slovenskega športnika v letu 1965 je vnovič osvojil telovadec Miro Cerar (na sliki), ki sedaj služi vojaški rok. Njemu in drugim nagrajencem je priznanja podelil športni urednik »Tedenske tribune« Henrik Ubelis.

Več o letošnjem tekmovanju za plakete Branka Ziberla in nagrajenih športnikov berite na 8. strani.

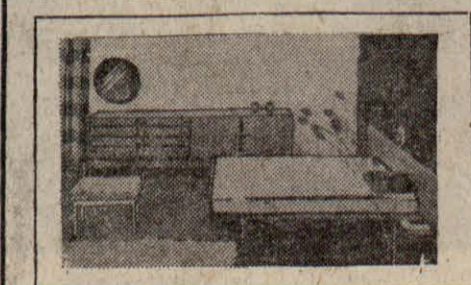
VSEM BRALCEM
IN SODELAVCEM
ČESTITAMO
OB DNEVU
REPUBLIKE
KOLEKTIV TT

VREME V SLOVENIJI IN OB JADRANU

Kraj	temperature		skupna zmožnost padav. v mm na 11
	najnižje nočne	najvišje dnevne	
Ljubljana	5 do -10	15 do -2	3 26
Planica	1 do -18	7 do -1	3 27
Maribor	4 do -14	14 do -1	3 23
Kredarica	-2 do -20	-1 do -17	3 21
Novo mesto	5 do -14	18 do -2	3 27
Koper	10 do -3	18 do 3	3 11
Paša	15 do -2	18 do 3	2 14
Reka	11 do -6	16 do 3	3 24
Zadar	12 do 1	18 do 7	3 20
Splitt	14 do 0	16 do 9	3 21
Dubrovnik	12 do 3	17 do 12	3 17
Ulcinj	14 do 4	18 do 15	3 11
Zagreb	7 do -16	20 do -2	2 18

Otoplitev, ki je nastopila v nedeljo, je bila kratkotrajna. V noči od ponedeljka na torek je Slovenijo zajel od severa zelo hladen zrak, ki je povzročil občutno ohlajitev in del je prešel v sneg. V tem času že 40 let ni bilo tako mrzlo, sivi tudi na severnem Jadranu, kjer je pihala mrzla burja.

Pa sinoptičnih podatkih je pričakovati popuščanje mrza in konec tedna padavine, v začetku tedna pa ponovna ohlajitev.

N nama
Ljubljana

PRVA IN SODOBNO
UREJENA BLAGOVNICA
S STANOVANJSKO
OPREMO V LJUBLJANI
25. novembra 1965

otvoritev
prenovljene poslovalnice
»BLAGOVNICA
TROMOSTOVJE«
v Ljubljani, Wolfova ulica 1

V treh prodajnih etažah na izbiro:
— pohištvo vseh vrst priznanih
jugoslovanskih tovarn,
— električni aparati za gospodinjstvo,
— akustični predmeti,
— posteljno perilo,

— preproge,
— zavesa,
— dekorativno blago
— obloge tal.

NAKUP TUDI NA POTROŠNIŠKI KREDIT.

nama

„GVERILSKI ZDRAVNIK“

BRITANSKI VOJAŠKI ZDRAVNIK O OBISKU PRI TITU LETA 1944

»Tovariši, ki so se v drugi polovici leta 1944 in v prvih mesecih leta 1945 zdravili na Ajdovcu, se dobro spominjajo Rogersa Lindsaya, stasitega, malce čudaškega britanskega zdravnika. Spominjajo se ga kot sposobnega in požrtvovalnega kirurga, ki je marsikomu rešil življenje in vztrajal med partizani skoraj do osvoboditve, čeprav ni mogel doumeti jugoslovanske stvarnosti ter se je večkrat zapletel v drobne spore z vodstvenim kadrom raznih enot. ... Kljub temu pa je knjiga pomemben dokument o najusodnejših letih naše zgodovine ... Tako pravi prevajalec F. Šušteršič v uvodu k Lindsayevi knjigi »Gverilski zdravnik«, iz katere ponatisujemo, z dovoljenjem založbe Borec, spodnji odlomek.

PRIHOD V DRVAR

Naposled smo zagledali mesto, skrito v dolini, pa visoke pečine na severu in veliko goro Jasikovac nad njimi. Na jugu se razprostira z gozdom porasčeno hribovje, visoko do 600 metrov. Razločno smo videli visoke dimnike dveh velikih tovarnih celuloz. Ko smo se bližali, sem opazil dva britanska oficirja, ki sta se sprehajala po snegu s palicama pod pazduho. Ko sta prišla do nas, sem videl, da eden od njih nosi rdeče našitke na ovratniku, iz česar sem lahko sklepal, da je to brigadni general Maclean. Zaustavil sem konja, nerodno pozdravil in se predstavil:

»Rogers. Prihajam iz Hrvaške.«
»O, Rogers,« je odvrnil. »Vas prihod le sem ni povsem v redu. No, stopite do moje postojanke, ki jo boste našli v kmečki hiši na južnem robu mesta. Udobno se namestite. Obedovala bova skupaj.«
Ob prihodu v mesto me je polkovnik zapustil. S pomočjo nekoga vodiča sem našel bivališče britanske misije, ki je bilo kakšnih 400 metrov od glavne ceste. Konja sem izročil vodiču, otresel sneg s čevljev in nog ter vstopil. Prva oseba, ki sem jo zagledal, je bil angleški oficir, zaprtjen v mirno premisslavljanje, nenavadna slika v tej razvneti deželi. Stopil mi je naproti in se predstavil:

»Randolph Churchill.«
Vprašal sem ga, če se lahko umijem, obrijem in dobim čisto obleko. Naproti me je v sosedno hišo, kjer sem pri praktajočem ognju polagoma spet postal britanski oficir.

Zvečer sem šel v ofisersko menzo. Maclean, ta sijajni vojak, čigar velika dela vsi poznamo, je bil tudi tenkočuten diplomat. Nedvomno se je imel prav tej svoji lastnosti zahvaliti, da je bil na tem delikatnem položaju. Pri mizi je sedel na častnem mestu. Na njegovih desnih je bil Andrew Maxwell, flegmatični, sicer pa odlični fant, prijazen, ljubezniv in bolj družaben kot njegov šef. Nato so prišli Churchill, čigar funkcij nisem mogel nikdar natančno dojeti, oficir za zveze z imenom King in neki major Clark.

Ta zadržana in čemerna menza se je zelo razlikovala od menze v vojni bolnišnici, kjer se zaradi kakšne krize stalno kršijo vojaška pravila. Se bolj pa je bila v nasprotju z življenjem partizanov — pri njih se ti je zdelo, da hrana nima nobenega pomena, razlike med stanovi in čini pa so izginjale.

Zvečer sem imel razgovor z generalom. Pričakoval sem, da bom zaradi svojega ne ravno pravovernega nastopa v tej pokrajini dobil ukor, toda general je bil zelo prijazen z mano, niti najmanjše reči mi ni očital. Vprašal sem ga, kakaj me je klical Tito. Nič ni vedel. Rekel sem mu, da bi rad naslednjega dne obiskal zdravstveno službo in da mu bom sporočil, kaj me bodo vprašali.

Res sem šel tja in se tako srečal z nekimi polkovnikom Krausom. Od mene pričakujejo — je dejal — da odpremo bolnišnico v Bosni. Odklonil sem, zatrjujoč, da sem zadovoljen na Hrvaškem, kjer imam podnevi in ponoči dovolj postelja in kjer sem si že pridobil prijatelje. Obvestil me je, da bi me Tito rad sprejel popoldne in da me bo sam peljal k njemu. Nato sem se vrnil k misli.

POGOVOR S TITOM

Kraus je prišel pome s konjem. Ko sva prišla do žage na reki, naju je usta-

vila straža. Nato sva nadaljevala pot po strmini ob Uncu. Polkovnik je jahal na bosenskem konjčku, jaz pa na velikem slovenskem kljusehu, ki so ga bili pred nekaj meseci zaplenili Nemcem. Kakšnih 400 metrov sva šla ob reki in se znašla v skalnati debri, široki tri metre. Tu sva razjahala in izročila konja nekemu partizanu. Povzpela sva se po treetažnih lesenih stopnicah, pri katerih vrhu se je deber razširila v nekakšno obsežno votlino. V tem zavetišču je bil na grobo obtesanih smrekovih deblih urejen Titov glavni stan. Okna so gledala v dolino Unca. Nad hišo so visele pečine. Pred vhom dom je stražar božal marsalovega psa. Stražar je zravnal in pozdravil Krausa. Nato sva stopila proti vratom. Stražar, ki je šel pred nama, je vstopil v sobo in nama velel, naj greva za njim. Tito je sedel za pisalno mizo.

Ko me je zagledal, je vstal, mi prišel naproti in mi stisnil roko. To je bil krepak in hkrati prijateljski stisk. Velik mi je, naj sedem, in vprašal polkovnika Krausa, ali govorim jugoslovanski. Kraus je odgovoril, da je moje jezikovno znanje pičilo, nakar je Tito poklical tolmачa.

Bil sem torej pred človekom, čigar ime sem več mesecev vsak dan slisal, bil sem pred dušo Jugoslavije, pred delavcem, ki je tesno združil bojevite Srbe, samozavestne Dalmatince, ponosne Crnogorce, preproste Bosance, čudaške Hrvate in izobražene Slovence ter ustvaril iz njih veliko vojsko, pred človekom, ki so ga mučili v ječah kralja Aleksandra in ki je koval zaroto pred nosom gestapa, v Beogradu. Bil sem pred njim, čigar človečanski misel je njegova armada kmetov malone oboževala.

Zrl sem v obraz energičnih, izrazitih potez. Globoke gube so mu preprezale čelo in lica. Ni bil tak, kakršnega sem bil videl v vsaki vasi. V tem energičnem obrazu se je zrcalila dobrota, njegove modre oči so se smehljale, ko sem se gledale. Sprejel me je prijazno kot kakšnega partizana, tako da sem opustil izraz »diktorator« in ga zamenjal z izrazom »rešitelj«.

Ponudil mi je rusko cigareto, ki je do polovice papirnata ustnik. Rekel mi je, da mu je Jela pisala o meni. Vprašal me je, če imam rad Hrvate in če rad delam pri njih, nato me je prosil, naj mu obrazložim svoje predloge glede izboljšanja zdravstvene službe.

»Troje je potrebno,« sem dejal. »Prvič — nuditi ranjencem boljše hrano. Drugič — poslati jih v Italijo, da bodo varni pred bombardiranjem in vsemi drugimi napadi. In končno — uveljaviti modernije metode zdravljenja ran.«

»Da,« je dejal. »Prebral sem vaš govor, ki ste ga imeli na konferenci v Glini.«
Dejal sem, da bi po mojem mišljenju kazalo ustanoviti neke vrste medicinsko šolo, kamor bi prihajali na tečaj študentje, ki delajo v brigadah kot zdravniki; tu bi jih vzgajali, kot zahtevajo splošne koristi. Rekel je, da je to odlični predlog, in me vprašal, ali bi hotel priti v Bosno in se nastaniti v Drvarju.

»Ne,« sem dejal. »Na Hrvaškem razpolagam s precej veliko bolnišnico. Zdam me tudi razumejo. In še to: večina mojih potrebnih je ostala na Hrvaškem, prav tako Bill in Jan, moja asistenta, pa Vujasin in Ivo, moja pomagala, Jugoslovana.«

Tito me je nekako smehljaje gledal in počasi dejal:

»Potrebujem vas v Bosni.«
»Mnogo rajši imam Hrvaško,« sem dejal po kratkem molku.

»Vem, toda koristili boste več tukaj, kjer so hujski boji. Ko boste videli naše bosenske bolnišnice, boste prav gotovo ostali. Govoril bom z generalom Macleanom.«

Nekdo je prinesel dve majhni skodelici turške kave. Tito je sedel v naslonjač in nekaj rekel polkovniku Krausu, ki naju je takoj nato zapustil.

Skozi okno, kjer so visele zavese iz svile od padal, sem videl temne vrhove na drugi strani doline. Iz daljave je priplul jek mitraljezov. Tito se je obrnil in prisluhnil. Njegov ljubeznivi izraz se je spremenil v izraz vojaškega poglavarja.

»Ste slisali?« me je vprašal. »Tu je več posla, več trpljenja, več mrtvih; mi pa imamo tako malo zdravnikov.«

Potlej mi je govoril o prihodnosti in me vprašal, kako je z zdravstveno službo v Novi Zelandiji. Začutil sem se, ko sem slisal taka vprašanja iz njegovih ust, saj je gotovo imel dosti drugih skrbi. Povedal sem mu, kakšen socialni napredek je dosegla moja domovina, kjer je ljudstvo srečno in skoraj ne pozna revščine. Vprašal me je še o našem sistemu vzgoje na univerzah.

Za pisalno mizo je visel velik zemljevid Jugoslavije; opazil sem, da je angleški. Soba se mi je zdela majhna za moža tako širokih obzorij. Popoldan je šel h koncu. Vstal sem, hotel se odpraviti. Zadnji sončni žarki so božali Titove srebrnkaste lase, ko sva si stisnila roki.

»Tri reči pričakujem od vas,« mi je dejal. »Prvič, da zdravite naše ranjence tukaj, v Bosni. Drugič, da zahtevate — kar lahko storite samo vi — da se ranjenici od povsod v deželi prepeljejo v Italijo. Naposled, da poveste svetu, kako trpimo.«

Vrata so se zaprla za mano in me ločila od velikega človeka. Straža je pozdravila polkovnika Krausa in mene. Vse je povedal, sem premišljal, ko sem se vračal ob reki proti britanski misiji. Mračilo se je. Za goro je še vedno odmevalo streljanje.

ZDRAVNIK IZ LITVE

Ker naj bi ostal v Bosni, sem že naslednje jutro naredil načrt za svojo bodočo bolnišnico. Polkovnik Kraus mi je dejal, da so začeli graditi eno v gorah nad Titovim zavetiščem, v gozdu. Ukazal je, naj jo kljub snegu čimprej dogradijo. Naše delo bi se lahko začelo ob prihodu mojih pomočnikov. V Bari sem odposlal dolgo poročilo s prošnjo za potrebščine in zdravila, nato sem šel s polkovnikom obiskat skupino ranjencev.

Zajahala sva konja in se odpravila v goro. Moji sopotnik mi je dejal, da zavezniki niso dotlej pripeljali in odvrgli skoraj nikakršnih zdravstvenih potrebščin. To se mi je zdelo čudno, saj sem vedel, da je v Brindisiju na tone materiala, pripravljena za Jugoslavijo. Niz stezo je stopalo mlado bosensko dekle. Spotoma je pela. Prehiteja naju je, se obrnila in naju gledala, kako sva se vzpenjala po kamenju — sneg se je bil namreč stajal. Potlej je nadaljevala s svojo nepopisno žalostno pesmijo.

»Samo pesmi so jim ostale,« je dejal Kraus.

Divizijska bolnišnica je bila grozna. V majhni sobici sem zagledal šestnajst tovarišev, ki so ležali kar na podu. Vsi so bili hudo tuberkulozni. V drugi sobi sem našel tri pravkar dospеле ranjence.

Mučilo jih je vnetje trebušnice, in zdravnik je zlahka bral na njihovih obrazih: čez nekaj dni utegnejo vsi umreti. Prosil so me, naj pregleдам uroka, ki jo je bil rnil topovski izstrelek. Večji del dvoglavice mišice je bil izrivan, toda živčni vzol je bil nedotaknjen. Rekel so, da mu bodo zjutraj odrezali roko.

»Kakaj?« sem vprašal.

»Ce mu je ne odrežemo, bo prišlo do prisada.«

»Za božjo voljo, nikar tako,« sem rekel zdravniku, nemškemu Zidu, ki je imel na skrbi skupino. »Pomislite na prihodnost tega človeka.«

»Ampak mi lahko mislimo samo na sedanjost,« je odvrnil.

Cez dva dni sem šel obiskat drugo bolnišnico, proti vzhodu. Leta se je selila povprečno vsak četrti dan z vsemi ranjenici vred. Zdravnik, neki Litvanec, je bil čudovit človek. V civilnem življenju je bil dejal, je opravljal upravno funkcijo in ni niti enkrat operiral. V teh bosenskih gorah pa je stalno operiral, in to prav dobro. Uporabljal je pariški mavec — kolikor si ga je pač mogel priskrbeti — in se je maione z versko gorečnostjo ravnal po nauku Dunajčana Böhlerja. Edino njegovo premoženje je bila Böhlerjeva knjiga. Ko sem si ogledoval njegove instrumente in opremo, me je navdal ponos, da sem se srečal z njim. Predem sem povedal, sva skupaj zvrnila kozarec žganja. Odsel mi je, kako so pred letom dni prišli Nemci v njegovo mesto. Od litvanskega župana so zahtevali živež za celo divizijo. Ljudje jim niso imeli kaj dati. »Dobro,« je dejal nemški oficir, »če nam ga ne daste, bomo ustrelili 25 talcev.« To so tudi storili. Zvečer je eden njegovih prijateljev vrzel bombo v sobo, kjer je spal polkovnik. Za povračilo so postrelili tri sto prebivalcev. Doktorjevo hčer so odpeljali, da bi se z njo zabavali vojaki, ženo pa so mu ubili, ko je skušala pobegniti v gozdove. Vprašal sem ga, kako neki je on ušel. Smehljaje mi je dejal, da so ga naslednjega dne postavili z županom in drugimi veljaki vred v vrsto za ustrelitev. Mitraljezi so zarežljali. Zadel je bil v prsi in je padel, njegov sosed advokat, ki je bil takoj mrtev, pa se je zgrudil nanj. Tako je ležal ves dan, dasi skoraj se dihati ni mogel. Ko se je zmožilo, se je odplazil k nekemu prijatelju, kjer so ga skrivali tri dni. Potlej je šel v gozd in je živel pri litvanskih partizanih. Šest mesecev je potreboval, da je prišel v Jugoslavijo.

Odtlej je operiral med jugoslovanskimi partizani. Kljub svoji tragediji je imel zmeraj smehljaj zanje, žrtvoval se je, da bi jim dal čimveč, delal je s tisto sveto gorečnostjo, ki vodi mučence v grob.

Ko sem se vračal proti Uncu, mi je bila nenehno pred očmi slika tistega litvanskega mesteca in zdravnika, ki leži pod mlrlici. Njegov zgljed mi je govoril, kako malo sem storil v tem velikem boju za svobodo, in postalo me je sram, ko sem se spomnil ofiserskih menz in bolnišnic v Kairu.

S cest v Drvarju je bil izginil sneg. Dvignil sem pogled proti pečinam, kjer sem se bil pred kratkim srečal s Titom. Nad Jasikovcem so žarele zvezde na nebu. Moj konj je trudno stopal med bombardiranimi hišami proti britanski misiji. Ko sem zapustil glavno cesto, sem zaslišal pesem, in prešnila me je slutnja, da temu ljudstvu ne bo odklonjena zmaga.

Dr. Herbert Kraus. — OP. PREV.

PRVIČ V ZGODOVINI SLOVENSKEGA ZALOŽNIŠTVA

48 KNJIG — 661 000 IZVODOV!

MOJA KNJIŽNICA

ZA ŠOLARJE! — ZA PEDAGOGE! — ZA VSE LJUBITELJE LEPE KNJIGE!

15. DECEMBRA

Izide prvih 16 knjig nove zbirke, s katero bo Mladinska knjiga izpolnila občno vrzel na področju literature za šolsko branjo. Založba bo od 15. decembra do konca januarja 1966 izdala v zbirki Moja knjižnica 48 naslovov v 661.000 izvodi in s tem napravila največji založniški podvig v dosedanjih zgodovini slovenskega založništva.

Učenci od 3. do 8. razreda osemletke bodo dobili po osem knjig, ki predstavljajo danes jedro obveznega branja pri pouku slovenščine. V vsaki knjigi je tudi kratek oris pisatelja in njegovega dela. Izbor del za prvi letnik zbirke je pripravila založba ob sodelovanju Zavoda za napredek šolstva SRŠ.

Za opremo knjige je založba angažirala najboljšo opremljevalce in ilustratorje. Vsaka knjiga *bo imela štirbarven plastificiran ovitek z opremo, ki je bila posebej pripravljena za to zbirko. Tako bodo knjige te zbirke ne samo koristne, ampak tudi lepe!

Program prvega letnika:

3. razred
LUKEC IN NJEGOV SKOREC
France Bevk, ilustriral Maksim Gaspari
TOLOVAJ MATAJ
Fran Milčinski,
ilustriral Ivan Vavpotič
OTROK MED BOJEM
Izbral in uredil Josip Ribličič
SLOVENSKE PRAVLJICE
Izbral in uredil Alojz Bolhar
VRTILJAK
Tone Pavček, ilustriral Stefan Planinc
SLOVENSKE UGANKE
Zbrala in uredila Darinka Petkovek
Ilustracije Jože Čiuhina in Marička Koren
RACKO IN LJJA
Bogomir Magajna,
ilustriral Maksim Sedej
LIZIKE ZA VSE
Branka Jurca, ilustrirala Cita Potokar
Obseg zbirke: 900 strani
Cena: 2600 dinarjev

4. razred
PESTRNA
France Bevk, ilustriral France Mihelič
MEDVED PU
Aleksander Alane Milne,
ilustracije po izvirniku
JURIJ KOZJAK
Josip Jurčič, ilustriral Maksim Sedej
KEKEC NAD SAMOTNIM BREZONOM
Josip Vandot
NA KRASU
Ivo Gruden,
ilustrirala Marlenka Stupica
PIKICA IN TONCEK
Erich Kästner, ilustracije po izvirniku
PASTIRICA DROBTINICA
Izbor pravljič in pripovedk
Izbrala in uredila Kristina Brenkova
ČUDOVITE DOGODIVSCINE
IVANA BRILIČMAŽURANIČ
Obseg zbirke: 950 strani
Cena: 2600 dinarjev

5. razred
OVČAR RUNO
Angelo Cerkevnik, ilustriral Ivo Subić
MALI UPORNIK
France Bevk, ilustriral Nikolaj Omersa
ZIVALSKA PRIPovedKE
Matija Valjavec, ilustriral Janez Vidic
OTROK CRNEGA RODU
Jože Pahor, ilustriral Ivo Seljak-Copić
DREJEC IN TRJJE MARSOVKI
Vid Pečjak, ilustriral Stefan Planinc
ROBINSON CRUSOE
Daniel Defoe, ilustriral Riko Debenjak
IZ VELIKIH TEZKIH DNI
Jugoslovanske partizanske zgodbe,
izbral Leopold Suhodolčan

6. razred
IZ KOMISARJEVIH ZAPISKOV
Matevž Hacc
SPOMINI NA OTROŠKA LETA
Lev N. Tolstoj
DON KIHOT
Miguel de Cervantes,
ilustriral Nikolaj Pirnat
MED GORAMI
Ivan Tavčar
S PARTIZANI
Vladimir Nazor
ČUDOVITI PRAH
Jurekoslav Kalib
SOSEDOV SIN
Josip Jurčič
NAGELJ S PESNIKOVEGA GROBA
August Senoa
Obseg zbirke: 1700 strani
Cena: 3400 dinarjev

7. razred
MOJE ZIVLJENJE
Ivan Cankar
DREJC Z VISAVE
Venceslav Winkler
SKRITI DNEVNIK
Leopold Suhodolčan,
ilustrirala Melita Vovk-Stih
POD SVOBODNIM SONCEM, I.
Fran Saleški Finžgar
POD SVOBODNIM SONCEM, II.
Fran Saleški Finžgar
DOMEN
Josip Jurčič, ilustriral Nikolaj Omersa
KOČA STRICA TOMA
Harriet Beecher-Stowe,
ilustriral France Slana
PRIGODE TOMA SAWYERJA
Mark Twain, ilustracije po izvirniku
Obseg zbirke: 1550 strani
Cena: 3400 dinarjev

8. razred
IZ KOMISARJEVIH ZAPISKOV
Matevž Hacc
SPOMINI NA OTROŠKA LETA
Lev N. Tolstoj
DON KIHOT
Miguel de Cervantes,
ilustriral Nikolaj Pirnat
MED GORAMI
Ivan Tavčar
S PARTIZANI
Vladimir Nazor
ČUDOVITI PRAH
Jurekoslav Kalib
SOSEDOV SIN
Josip Jurčič
NAGELJ S PESNIKOVEGA GROBA
August Senoa
Obseg zbirke: 1700 strani
Cena: 3400 dinarjev

Zbirka predstavlja reprezentativen izbor domače in tuje književnosti in ne bodo po njej segli samo dijaki, ampak bo dobrodošla vsem ljubiteljem lepe knjige, saj bo v njej objavljena vrsta del, ki jih že dalj časa pogrešamo na našem knjižnem trgu.

STARSI, Z »MOJO KNJIŽNICO« NAJ VAS OTROK VZLJUBI KNJIGO!
KDOR NE BERE — IMA MANJ OD ŽIVLJENJA!

Zaradi velike naklade lahko založba ponudi knjige po cenah, ki so danes na knjižnem trgu brezkonkurenčne!

Cena posameznim kompletom — po osem brošuranih in plastificiranih knjig — bo: 2600 din za zbirke 3., 4., 5. in 6. razreda (cena knjigi približno 325 din).

3400 din za zbirki 7. in 8. razreda (cena knjige približno po 425 din)

V prodaji bodo tudi posamezne knjige, vendar bo tem cena oblikovana po obsegu in bo višja kot cena knjigam v kompletu.

Izkoristite ugodnost nižje cene pri nakupu zbirke

Če naročite celotno zbirko, dobite 48 knjig za 17.200 dinarjev

Na Mojo knjižnico se lahko naročite v vseh knjigarnah, pri poverjenikih Mladinske knjige na solah, ali pa s priloženo naročilnico direktno pri Prodajnem oddelku založbe Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3.

Vseh 8 knjig boste prejeli naenkrat. V decembru izdeta zbirki za 4. in 5. razred.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA, LJUBLJANA, TITOVA 3

NAROCILNICA

Nepreklicno naročam komplet zbirke »Moja knjižnica« za

3., 4., 5., 6. razred po 2600 din

(Obkrožite ustrezni razred!)

Knjige in dejanske poštno stroške bom plačal po povzetju.

Ime in priimek .....

Točen naslov .....

Datum .....

Podpis .....

ŽIVIMO 29. NOVEMBR RRRRR
IN ORA PROSTA PNEVA, KI ZRAVEN SE SODITA

30 km SMUČARSKIH ŽIČNIC V SLOVENIJI

Z ŽIČNICAMI V BOLJŠE ČASE?

● Nadaljevanje s 1. str.

Razen obeh vitranskih žičnic bo tudi letos delovala vlečnica na Preseki, na Bedancu, manjši vlečnici bosta tudi v Kranjski gori na Podlesu in v Planici tik za domom, vlečnica v Brsnici, dokončno pa bodo postavili in speljali vlečnico na Podlesu. Letos poleti so delavci vitranske žičnice krepko pljunili v roke in so tako najbolj obremenjeno smučišče na Preseki precej razširili.

Direktor žičnice Vitranec Vid Černe nam je dejal, da imajo za sedaj še največ težav pri urejanju smučišč, ki so na pobočju Vitranca res že precej prostrana. Čeprav prihajajo pozimi turisti v Kranjsko goro, kar je povsem razumljivo, predvsem zaradi smučarja, pa je ostala žičnica Vitranec, ki je že nekaj let samostojno podjetje, v prizadevanjih povsem osamljena. Če bo šlo po sreči, ji bo morda gostinsko podjetje Gorenjka letos le priskrbelo devize za nakup snovne trackae — priprave za tlačenje snega, ki pa jo je hkrati moč uporabiti tudi pri reševanju ponesrečenih smučarjev. Za sedaj kaže, da »snow tracke« bo!

Žičnica Vitranec ima v načrtu tudi zgraditev vlečnice v Martuljku, vendar jim je zmanjkalo denarja in jo bodo tako postavili šele prihodnjo sezono.

Cene prevozov na žičnicah bodo približno iste (ali na uho povedano: za domače turiste bodo pet dinarjev dražje pri točki), medtem ko se število točk ne bo spremenilo, za tuje goste pa bodo cene znatno višje.

Direktor Turistične direktije Kranjska gora tovariš Ferjančič je dejal, da bodo za sebnost v Kranjski gori letos nekoliko dražje, vse pa kaže, da bodo tudi bolj opremljene, saj so letos Kranjskogorci precej marljivo segali po turističnih kreditih.

V Kranjski gori bi trenutno najbolj potrebovali samopostrežno restavracijo in večji prostor za zabavne in kulturne prireditve. Že spomladaj smo vložili prošnjo za turistični kredit, vendar nam je gospodarska banka prošnjo zavrnila, češ da takšna stavba ne bi bila namenjena za turizem.

Tovariš Ferjančič nam je še povedal, da imajo letos precej pester spored zabavnih prireditev, vendar jih pri organiziranju letih najbolj ovira pomanjkanje primerne prostora. Skupno s podjetjem Gorenjka bodo letos pripravili več zimskih piknikov za goste.

Nasproti hotela Prisank so že začeli graditi večjo paviljonsko stavbo, v kateri bo samopostrežna trgovina, turistična agencija, pošta, drogerija, frizerski salon, v spodnjih prostorih pa bo osmestajni garaž. Stavba bo verjetno zgrajena šele prihodnje leto.

● TD JESENICE — SLABO?

»Kako bo letos z zimskim turizmom na Jesenicah? sem brez posebnega uvoda vprašal na turističnem društvu Jesenice. Tovarišica v pisarni mi je odgovorila, da oni o tem ničesar ne vedo, in niti ni vedela, ali žičnica na Španov vrh obratuje ali ne.

Včasih se prav res lahko upravičeno vprašujemo, zakaj imamo pri nas turistična dru-

štva, se zlasti, če jim piše nad vhodom turističnih informatorov.

Sedežnica na Španov vrh, ki je dolga 1650 metrov, bo letos, kot so nam odgovorili tovariši zadržili, normalno delovala, prav tako tudi 445 metrov dolga vlečnica na Črnem vrhu.

Jeseniški smučarji se bodo letos lahko vozili tudi z nekoliko manjši kot 200 metrov dolgo vlečnico »Kres« na Koroški Beli, ki jo je postavilo tamkajšnje TVD Partizan.

● HO RUK ZA BOHINJCE!

Kot vse kaže, so letos v Bohinju krepko zastavili in bodo najbrž slegli kot prej omajali vsemogočni zimski primat Kranjske gore. Nedaleč od vrhne postaje gondolske žičnice bo sredi decembra dograjen nov moderen hotel, ki se bo po vsej verjetnosti imenoval »Ski hotel«. Imel bo 106 postelj, dve restavraciji s 300 sedeži, eno za občasne goste in eno za stalne goste, z vsem potrebnim komfortom. Obe za obstoječi brnarici bosta v glavnem na voljo domačim gostom, zakaj direktor hotela Zlatgor tovariš Milan Eric mi je dejal, da imajo vse hotelske sobe za vso zimo že oddane tujim gostom.

Direktor bohinjških žičnic Andrej Sešun pa nam je dejal, da bo razen skoraj 800 m dolge vlečnice na Križ, še letošnjo zimo delovala še ena vlečnica na Orlove glave in ena manjša, ki bo namenjena predvsem smučarski soli. Povedal nam je še precej razveseljujočih novic, da Transurist Škofja Loka, ki je lastnik žičnic, letos cen za domače goste ne bo povečal.

Na Voglu bodo imeli razen smučarske soje, ki jo bo vodil smučarski učitelj Marjan Lavčič, še eno novost. Po smučiščih bodo postavili posebne smučarske prometne znake, ki bodo označevali smučišča in tako preprečili marširsko nesrečo. Letos bodo imeli na Voglu tudi posebne kanadske sani »polaris«, ki so že na poti in jih bodo uporabljali predvsem za vzdrževanje prog, za reševanje pa tudi za skijanje in izlete.

V bohinjški dolini bo tudi letos ob hotelu Jezero delovala manjša vlečnica in nekoliko daljša na pobočjih pri Mladinskem domu tik nad jezerom.

● BLED JE PRIPRAVLJEN

Bled bo, kot kaže, v letošnji sezoni glavno prebivališče naših in številnih tujih gostov in zdi se, da so se Bledjani letos tudi nekoliko bolj pripravili.

Razen sedežnice na Stražo bo tudi letos vozila smučarje navkreber še ena manjša

vlečnica. Takoj ko bo jezero zamrznilo, bodo pripravili večjo ploščev za drsanje, med novinarskim prvenstvom pa bodo na blejski gladini pripravili večjo mednarodno drsalno revijo. V načrtih imajo tudi več izletov s sanmi in konjske vprege in tekem za goste.

V hotelu Toplice bo vso zimo odprto termalno kopalništvo, v vseh večjih hotelih in v kavarnah pa bodo v večernih urah igrali razni orkestri, v Toplicah bo igral nekaj časa celo avstrijski jazz ansambel.

Obljubljajo tudi, da bo cesta na Pokljuko vso zimo pužena in osekrovanjena. Na Pokljuki je že sedaj dovolj snega za smučanje, in prav škoda je, da je prednosti tamkajšnji gostinci ne izkoristijo. Sport hotel na Pokljuki je odprt, vendar za sedaj še nobena izmed obeh vlečnic ne deluje.

● MODERNIZACIJA NA POHORJU

Tudi na prostranem, zelenem in sedaj že belem Pohorju ne držijo križem rok. Eden izmed najbolj marljivih zimskih delavcev tovariš Franci Ope nam je v posebnem intervjuju za TT dejal:

»Smučarjejo na Pohorju skušamo čim bolj modernizirati. Naročili smo lahke snežne sani »ski due« iz Avstrije, s katerimi bomo pripravljali proge, uporabne pa so tudi za reševanje. Če se bodo obnesle, jih bomo prihodnje leto naročili še več. Na Pohorju bomo skušali čim bolj skrbeti za ureditev tako imenovanih lahkih smučišč, in že letos bo pripravljena družinska proga, ki bo dolga šest kilometrov in široka deset metrov. Da pa ne bo kdo izmed smučarjev razočaran, moram v isti sapi povedati, da je za letošnjo sezono še ne bomo mogli decela urediti. Dokončno bo urejen hotel Bellevue pri vrhnji postaji pohorske žičnice, na južnih pobočjih ob Mariborski koči pa bomo se letos postavili manjšo vlečnico.

V letošnji zimi bo torej na Pohorju že pet vzpenjač: pohorska kabinska žičnica, sedežnica »Habakuk«, dolga 600 metrov, smučarska vlečnica »Bollenke«, dolga 700 metrov, in dve krajši vlečnici »Bellevue« in vlečnica pri Mariborski koči.

● KOMPAS NA ZELENICI

Turistično podjetje Kompas je tudi letos zastavilo svoje delo na Zelenici. Pred dnevi je stekla druga sedežnica, ki je dolga 890 metrov in je torej za 150 metrov krajša od prvega dela Skupna dolžina žičnice je sedaj 2023 metrov in lahko prevozi kakih 400 ljudi na uro.

Na Travniku pod Domom na Zelenici, prav blizu vrha, bodo postavili še eno krajšo vlečnico, tako da bo poskrbljeno tudi za izbirne smučarje. Spodnja postaja prvega dela žičnice je oddaljena od Ljubljane samo 50 kilometrov, od Celovca pa le 30 kilometrov, torej žičnica na Zelenici prav gotovo ne bo samevala.

Restavracija pri Ljubeljskem predoru ima 110 sedežev, in obljubljajo, da bodo lačnim gostom stregli tudi s slovenskimi specialitetami. Pri srednji postaji gradijo bife, ki bo do sezone že odprt, hkrati pa upajo, da bo do konca letošnjega leta dograjen tudi dom na vrhu Zelenice, ki bo imel 22 sob s 76 ležišči. Dom bo imel tudi centralno kurjavo, jedilnico s 120 sedeži in vse, kar sodi araven. Pri Kompassu so mislili tudi na reševalno službo in smučarsko šolo, izposojali pa bodo tudi celotno opremo za smučanje.

Kot smo izvedeli, se za zeleniške terene zanimajo celo avstrijski tekmovalci, ki nameravajo priti na Zelenico trenirat.

● ENKRAT ZA TRIKRAT

Čeprav sem že na začetku obljubil, da ne bom pisal o zimskem preporodu, bi kljub temu zapisal, da bo letošnja zimska sezona zares mnogo živahnjeja od vseh dosedanjih. Na Goriškem bodo letos pomagale smučarjem navkreber kar štiri vlečnice: ena na Livku pri Kobardu, dve na Lokvah in smučarska vlečnica na Voljskem.

Tudi celjski smučarji ne bodo hodili peš. Pri Celjski koči bo že letos stekla smučarska vlečnica, eno pa bodo imeli v Mozirju. Prav tako obljubljajo, da bo delovala smučarska vlečnica v Gornjem gradu in vlečnica v Ljubnem.

Na Koroškem, kjer je smučanje precej razširjeno, bo letos obratovala vlečnica v Mežici in na Ravnah, ena pa še v Slovenjem Gradu.

Kot smo prav nazadnje izvedeli, prav zdaj gradijo smučarske vlečnice v Boveu in Črmošnjah, torej v neposredni bližini Dolenskih Toplic. Zvedeli smo še, da bo bržkone še letošnjo zimo stekla vlečnica v Logatcu, ki jo bodo glede na bližino in dobro cesto obiskovali tudi Ljubljancani, manjšo vlečnico pa grade še nad Skofjo Loko.

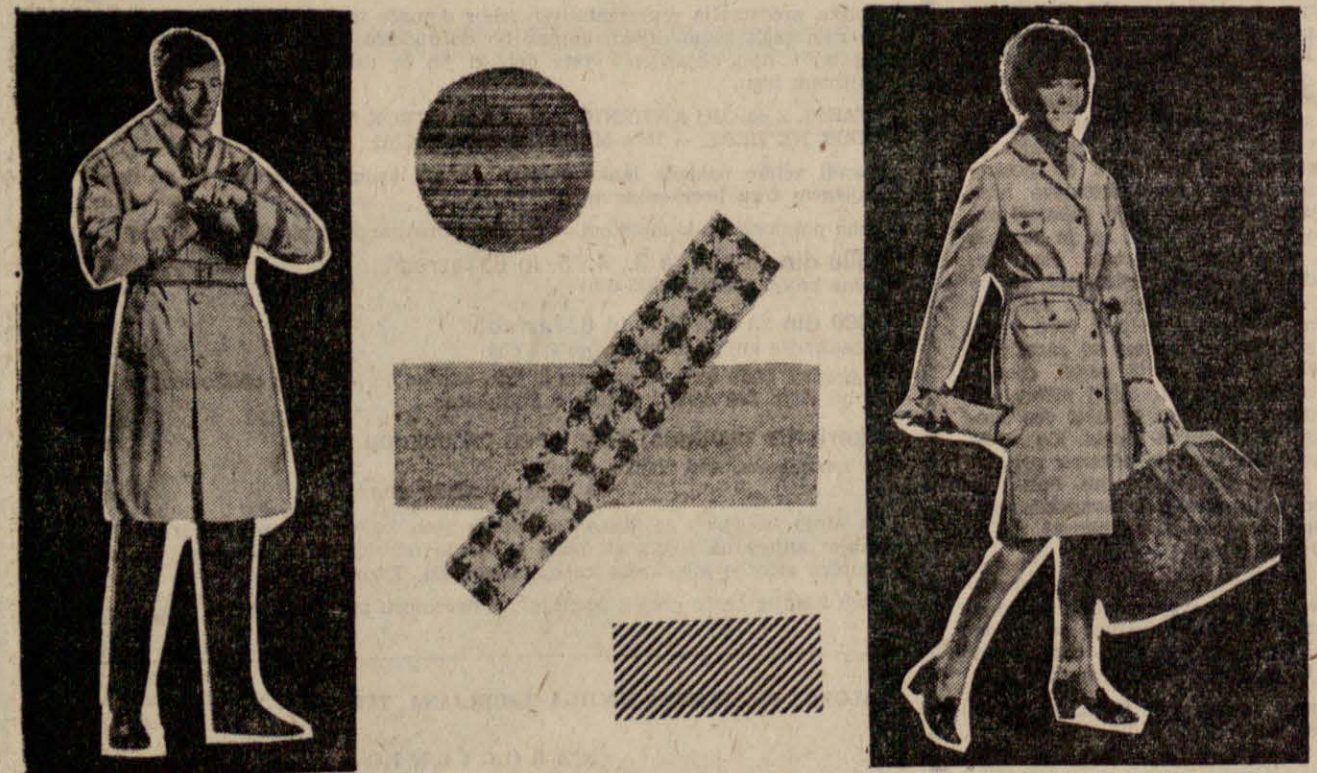
V letošnji zimski sezoni bo torej v Sloveniji za več kot trideset kilometrov smučarskih vlečnic in sedežnic. Povejane so tako rekotno po vsej Sloveniji.

Žičnice torej so — vsaj za silo, in upajmo, da si bo tudi zimski turizem utrl svojo uglajeno smučnico.

Smuk!

TONE FORNEZZI

in zvok... Janas in... ?

INDUSTRIJA VOLNENIH IZDELKOV

„VOLNA“ Laško

proizvaja mikane in česane tkanine za ženske in moške plašče, obleke, kostime in sakoje. Posebno znani so tweedi, cibellini in boucléji. Novost je raztegljiva tkanina, »HELANCA«, ki se izdeluje v vseh modnih barvah in se uporablja za smučarske plašče. Zahvaljajte vedno in povsod izdelke »VOLNA« Laško. Vsem odjemalcem hkrati čestita k prazniku republike.

JANEZ KAJZER O FRIZERSKI POLICIJI IN NJENIH ŽRTVAH

Sodniki strižejo dolgolasce

Strani mladinskega tednika »Mladina« so bile v zadnjih tednih še posebno srhljive. Slovenski dekletič in mladenci so se razpisali ob nenavadnem dogodku, ki ga je zabeležil isti časopis: »Mladina«, list za mlade in za vse, ki so v srcu mladi, boro predvsem mladi in je zato vredno dogodek sporočiti tudi odraslejšim.

Začetek je bil običajen. V redakcijo je pritomalo pisemce nekega fanta, ki se je pritoževal, da ga je ostrigla »frizerska policija«. Policija? Kakšna policija? Zakaj policija?

Poslušajmo njegovo zgodbo: fant je šel plesat kot navadno na eno ljubljanskih javnih plesišč. Treba pa je tudi povedati, da je imel fant lepo in obilno frizuro, kakršno nosijo njegovi vzorniki beatli. V Ljubljani je pač dosti dolgotrajskih kranjskih beatlov, ki jim lasje pokrivajo čelo in jim strle čez ušesa. Starejši zmagajo z glavami in vzdihnejo: »Mladost je novost, jih do že minilo!«

Sami pravi, da nosijo frizure zato, da jim ni treba kupovati klobukov, cepic in kap. Lasje jih imenitno varujejo pred mrazom, snegom, dežjem, roso, slano in meglo. Imel je torej naš fant takšno frizuro, da ga je varovala tudi pred vremenskimi neprijetnostmi. Obenem pa tako lepo in imenitno počesano, da nisi prav vedel, ali je deklet ali fant. Ze na plesu je opazil, da se obregajo vanj neki tipi. Ko pa je po plesu zapustil dvorano in se skozi slabo razsvetljeno in zamajeno ulico napotil proti domu, ga je ustavilo nekaj fantov.

»Sedaj te pa imamo!« mu je rekel eden izmed njih.

Drugi je vmeto pristavil: »Današnji večer si boš zapomnil za vse večne čase!«

Ročno so ga vlekli za grmovje, potegnili velike škarje in že sta ostri rezili sekali lepo fantovo grivo. Napoli ostrženega in osramočenega so pustili v grmovju. Lepi fant je kmalu prebrel svoj ponos in napisal ogorčenja polno pismo.

Lenjdljivi reporter »Mladine« Feri Zerdin je po sledi tega pisma našel najti poglavarja tolpe — »frizerske policije«.

Poglavarjevo ime je ostalo anonimno, njegove izjave pa so bile obelodanjene. Prese-

nečenemu reporterju je povedal, da on in njegovi fantje niso nikakršna tolpa huliganov, ampak se proti huliganom borijo. In ker so zunanji znak huliganstva prav dolgi lasje, je treba pač strigati lase. Huliganstvo je treba učititi — pri korenu. Po njegovem mnenju pa so ti koreni — lasni koreni. Povedal je še, da je ostrženih fantov že kar precej, da pa je ostrženih fantov že kar precej, da pa je ostrženih fantov že kar precej.

Drugi del bralcev je navdušeno odobravalo početje fantov iz »frizerske policije«. Z odobravajočimi besedami so jih vspodbujali k nadaljnjim podvigom. Čas je, so zapisali, da se naša dežela otrese huliganov in huliganstva.

Tretja skupina — vedno se najde tudi tretja skupina — pa je trdila, da ji početje »frizerske policije« ni všeč, niso pa ji všeč niti preproge lasišč, ki pokrivajo nedozorele fantovske glave. Ob vsaki priložnosti se najdejo nezadovoljnejši, ki niso z ničimer zadovoljni.

Redakcija je morala prositi svoje bralce, naj ji prizanesejo z nadaljnjo povodnjo pismenskih stališč, sicer bodo prisiljeni nastaviti v redakciji nove moči. To pa je v času iskanja notranjih rezerv otežkočena stvar.

Naj ob koncu razložim še svoje stališče. Navdušen sem za vso to stvar — namreč za »frizersko policijo«. Kako ganljivo in kako potrebna ideja — strigati lase vsem, ki že na zunanji prodajajo svoje huliganstvo. Res je, da ta ideja ni nova, saj so telesne kazni obstajale že kdaj prej, že v srednjem veku. Zastu-

ga fantov iz »frizerske policije« pa je v tem, da so zaprašeno in s pojmom srednjeveške inkvizicije ovcenano idejo obudili v življenje in jo uresničili.

Del naše mladine, ki je dostaj graditi proge, avtomobilske ceste, se učil in sestankoval, je začutil v sebi še nov talent za sojenje in za izvrševanje kazni. Tega novega talenta ne gre prezreti. Narobe, razvijajmo ga in mu pomagajmo, da dozori v vsej svoji prelesti.

Ob vsem tem se mi je takoj porodilo nekaj predlogov. Strizanje las je pravzaprav sele pra stopenja, čisti začetek, v primeri s tem, kar bi lahko dosegli, še pravo amatersko.

Strizanje las je treba organizirati. Treba je določiti natančno dolžino, ki naj jih nosijo moški. Za sedaj še amaterski frizerski policiji pa je treba omogočiti natančne instrumente za merjenje, delavnice za strizanje itd. Frizerska policija pa bi lahko razširila svoje delovanje še na druge modne novosti. Pasma bi na to, da se obleka posameznih državljanov ne razlikuje preveč od drugih državljanov. Skrbela bi za to, da deklet ne bi nosila hlač. Zenskim klobukom bi odmerjala obliko. Predpisala bi enotne kroje enake barve za vse državljanke. Prepovedala bi vsako osebno posebnost. Prepovedala bi vnanikranje nohtov, uporabo rdečih in pudra ter parhimon. Vsakega državljanca ali državljanke, ki bi se prekršila proti naredbam »frizerske policije«, bi takoj strogo kaznovali. Eksemplarične kazni na ulici, v uradih, v kinu in v gledališču bi učinkovale na druge državljanke. Za nepopoljšitve državljanke, ki se ne bi pokoravali »frizerski policiji« in ki bi se pregrešili drugje in tretje, bi obstajale mnogo hujše kazni. Kakšne, ni treba premišljevati — knjige o srednjeveški inkviziciji so jih polne. Za najbolj nepopoljšitve obstaja tudi grmada.

Nekaj srednjeveškega duha tudi naš dobi ne bo škodilo. Zato dajmo selji po sodniku in rablju v mladih ljudeh prosto pot, da se razmahne in napravi naše življenje vrednejše — uniformirano, za vsako ceno uniformirano.

FRANC BABNIK

DVA JUBILANTA

DR. JANEZ KANONI

ODGOVARJA FRANC BABNIK,
Direktor pivovarne „Union“ v Ljubljani

ODGOVARJA DR. JANEZ KANONI,
predstojnik psihiatrične klinike v Ljubljani

TT: Hudimano dolgo ste že direktor. — Od kdaj?

B: Od nacionalizacije.

TT: Ste pivovarnar po poklicu?

B: Ne, mehanik. Ze pred vojno sem bil zaposlen v pivovarni »Union«.

TT: Partizani?

B: Z narodnoosvobodilnim gibanjem sem sodeloval od leta 1941.

TT: Kje?

B: Do septembra 1942 sem bil aktivist v Ljubljani, potem pa sem bil v gornji, največ na dolomitskem področju.

TT: Puško ste postavili v kot?

B: Julija 1945.

TT: Potem?

B: Spet sem prišel za delo v tovarni kot že prej pet let pred vojno.

TT: Kako ste postali direktor?

B: No, saj veste, kako je bilo tiste čase. Dobil sem odločbo iz ministrstva.

TT: Je bilo pivo tiste čase na karte?

B: Na karte ga pravzaprav ni bilo nikoli. Le zmanjkalo nam ga je poleti.

TT: Ste delali tudi v po planu ena?

B: Nikoli po nobenem od teh planov. Delali smo tri vrste piva: štirinajstodstoten ležak, ki smo mu rekli tudi rusko pivo, potem marčno pivo za splošno rabo in nekaj črnega piva, ki se ga pije običajno pozimi.

TT: Zmogljivost takratne tovarne?

B: 60 tisoč hektolitrov piva na leto. Ves čas po vojni smo delali s polno kapaciteto.

TT: Pa zdaj, po 20 letih?

B: Naša letošnja proizvodnja se bo sukala okrog 300 tisoč hektolitrov. Če bi bilo treba bi naredili tudi več, tudi 400.000 hektolitrov.

TT: Naši stvarnosti je usojeno, da v gospodarstvu kar naprej nekaj rekonstruiramo. Kolikokrat ste rekonstruirali pivovarno?

B: Je prestopano v rekonstrukciji. Zato, ker nam ni uspelo za nobeno ceno dobiti večjih kreditov. Lastna sredstva pa nam dovoljujejo le postopno in zato tudi neprestano obnavljanje. Vidite, pa nam je vseeno uspelo po letu 1952 povedati zmogljivost za šestkrat.

TT: V bifeju naše časopisne hiše nimamo piva. Kje ga potem prodajate?

B: Po vsej Sloveniji ter Slovenski in Hrvaški Istri.

TT: Piva ne izvažate?

B: Po vojni smo ga pošiljali v Trst za ameriško armado. Potem pa dolgo nič. Letos se je v poletnih mesecih odprlo na Tržaškem in Gorškem. No, slišali pa ste tudi, da se za naše pivo spet zanima ameriška vojska. Poslali smo jim vzorce. Ampak velike količine našega piva spijejo tuji turisti kar pri nas doma in to so tudi devize, mar ne?

TT: Je težko biti direktor?

B: Čisto gotovo ni lahko. Je odgovorno, naporno in nevarno delovno mesto. Vsek se obreme vanj, zlasti novinarji. Najbolj napak je, da mečejo vse direktorje v en koš, v slabem smislu, kadar posamezni direktor kaj zagreši.

TT: Ste vi direktor v pravem pomenu besede, se pravi, da dirigirate?

B: Do leta 1952 smo tu pa tam kaj podirigirali. Zda nam pa dirigirajo drugi.

TT: Pa samoupravljanje?

B: Kadar je vse prav in dobro, je zasluga samoupravnih organov. Kadar pa je kaj narobe, smo krivi direktorji.

TT: Nimate fakultete, pa ste direktor. Vam je zato kaj nerodno?

B: Ni mi nerodno. Zelel pa bi jo imeti. Toda fakulteta vseeno ni zagotovilo dobrega direktorja. So znani primeri, ko se prav fakultetno izobraženi ljudje niso izkazali na tem ali onem vodilnem mestu. Zato se čudim, zakaj je toliko besed o fakultetni izobrazbi samo okrog direktorjev.

TT: Rotacija vas ni zadel. Kaj pa reelekcija?

B: Ta pa me bo nujno, ker sem na tem delovnem mestu več kot osem let.

TT: Mislite še ostati direktor?

B: Če bo kolektiv tako želel, še.

TT: Pijete unionsko pivo tudi v civilni ali samo za reklamo?

B: Pijem vsa piva, zaradi primerjave. Ampak naše je v resnici najboljšo.

TT: Arthur Miller ga je zelo pohvalil, ko je bil na kongresu PEN klubov na Bledu.

B: Kaj ga ne bil?

TT: Čudno je, da ste že toliko let v pivovarni, da pijete pivo, pa sploh niste debeli kot pivovarnarji, ki se z maselcem v roki široko smejijo z najrazličnejših kolektorjev in reklam.

B: Tudi vi živite v zmotnem mnenju. Samo pivo ne redi. Redi apetit, ki ga odpira pivo.

TT: Kdaj bi želeli, da si spet seževa v roke in takole prijetno pokramljava, kot danes, ko ste na častnem seznamu tistih redkih direktorjev, ki so ves čas po osvoboditvi direktorji ene in iste gospodarske organizacije?

B: Hm, pa je res hitro minilo teh dvajset let. No, upam, da bova imela še mnogo možnosti, saj z zdravjem nisem skregan.

TT: Le kako ste mogli zdržati dvajset let kot direktor, ko pa je to delovno mesto delezno toliko namigovanj?

Prof.: Beseda direktor mi gre na jetra. Spominja me na šmarico, ki dirigira človeka. Rajši bi bil ravnatelj. Glejte, če je človek ogret za neko stroko in mu srce utripa zanjo, potem opravlja zlahka še tako številne naloge z veseljem.

TT: Ste torej ravnatelj?

Prof.: Prosim, če dovolite, predvsem tole: sem v rednem delovnem razmerju na medicinski fakulteti ljubljanske univerze od oktobra 1945. Vidite, minilo je dvajset let. Uradno, če dovolite, sem predstojnik psihiatrične klinike, ki osebkuje v bolnišnici za duševne in živčne bolezni v Ljubljani-Polju.

TT: Kdaj ste pa potem direktor?

Prof.: To je moja honorarna zaposlitev. Ze dvajset let sem direktor, če je ta beseda bolj moderna, bolnišnice za duševne in živčne bolezni.

TT: Ste predstojnik, na odločbah direktor, sami pa bi bili radi ravnatelj, tu pa, slišim, vas kličejo profesor. Kaj ste v resnici?

Prof.: V resnici učitelj. Od osvoboditve dalje predavam na univerzi psihiatrijo in psihologijo, hkrati pa opravljam še druge nič manj pomembne naloge. Kot zdravnik sem odgovoren za sodobno zdravljenje zlasti tistih bolnikov, ki imajo opravka z raznimi duševnimi boleznimi, z nevrozami, ki zdaj vse bolj naraščajo in zahtevajo ustrezno znanje zlasti v smeri psihodinamičnega pojmovanja strukture človekove osebnosti...

TT: Če...?

P.: ...dovolite, bom oster. Zal tega znanja ni najti ali ga je komaj nekaj najti pri zdravniških splošne prakse, h katerim se ravno nevrotične osebe najbolj zatekajo. Da bo stvar še hujša, naj poudarim, da ljudje ne ocenjujejo pravilno te patologije, saj na splošno, pravijo, da je nekdo pač živčen.

TT: Sodite, da bodo razumeli naši bralci te nekam znanstvene in učene besede?

P.: Zal moram reči, da kaj verjetno le skromna peščica bralcev. V neki svoji študiji o problematiki alkoholomanije sem napisal: v znanosti ni sveta, o katerem bi imel človek ne samo nešolanj, marveč tudi šolanj, toliko zmotnih predstav, kot jih ima o svetu tistih bolezni in tistih duševno negativnih pojavov, s katerimi se ukvarja psihiatrija.

TT: Kateri so ti pojavi?

P.: Med nje sodijo vsi tisti številni in raznoliki pojavi, ki povzročajo hude nevarnosti ne samo družbi, marveč vsem tako imenovanim družbenim službam na sploh, imajo pa skupni imenovalec v pomanjkanju sposobnosti posameznika, da bi pravilno ocenil samega sebe, svojo resnično vrednost, namreč, in da bi pravilno ocenil svoje dolžnosti do družbe, se posebej pa do tistih nalog, ki mu jih družba nalaga.

TT: Je psihiatrija vselej tako nekonkretna?

P.: To je pa lušno vprašanje. Tudi nu-

klearni svet atomske energije ni otipljiv in konkreten čutilom na sploh. In vendar je tu.

TT: Berete TT?

P.: Prebram, vsa moja številna družina ga bere.

TT: Sodite, da je zdajšnji svet histeričen?

P.: Ojej, strašna beseda! Stvar je zelo resna. Vaše vprašanje me je prizadelo. Brez dvoma današnji človek ne živi v harmoniji niti sam s seboj, kaj šele s svetom izven sebe, saj se mu je odtujil.

TT: To ste povedali kot pesnik. Pišete tudi verzze?

P.: To pa je že vprašanje, ki sega v moj intimni svet. Sem človek, ki se je rodil v času, ko je bila človekova duhovna kultura tako pomembna, kot je za človeka, ki je danes zgubil samega sebe, blišči motorizacije in tako dalje.

TT: Če ste z intakodalje mislili popevkarstvo, kaj sodite o kuštravih beatlesih?

P.: To pa je res nedoločna reč.

TT: Zlasti predi, vedo povedati ljudje, ste bili zelo podobni znanemu filmskemu igralcu Erichu von Stroheimu. Ste videli njegove filme?

P.: Sem, pa ne vseh. Pri filmih sem izbirčen. Kar zadeva podobnost, pa tole: v svoji sebični prevzetosti sem bil presrečen, ko so mi dejali znanca, pravim našaš znanca, ne pa prijatelja, ker teh ni, da sem podoben, če imam puli, Picasso.

TT: Obregnil ste se ob besedico prijatelj. Pravite, da jih ni. Kaj pa med moškim in žensko je možno prijateljstvo?

P.: Če mislite »platonično« ljubezan med obojema spoloma, je ni niti v otroški dobi. Ze v tej dobi začneta oba spola s tako imenovanimi seksualnimi igrami, vendar ne v tisti obliki, ki velja za odrasle. O tem nam je vedel povedati precej Sigmund Freud, pač človek, ki je prvi odgnal zavoso z odra človekovega življenja in pokazal zakulisje, se pravi usodno med tistih sil, ki so doma v človekovi podzavesti.

TT: Kaj sodite o reelekciji direktorjev?

P.: Če ima politika reelekcije poslanstvo kirurškega noža, ki naj zareže v gnojno, bujo, je ne samo zaželena, marveč tudi potrebna. Gorje pa, če zareže v zdravo meso ali možgane ali celo v človekovo srce.

TT: Klinika in bolnišnica sta zabeležili velike uspehe, ki jih pripisujejo vam. Na čem temelji vaš uspeh?

P.: Vprašanje me spravlja z zadrego. Mučno mi je govoriti o sebi. Ko sem se po osvoboditvi lotil dela, sem se znašel v razmerah, v kakršnih se ni znašel noben zdravnik drugih strok, saj nam je vojna spravila v smrt evet uglednih psihiatrov, pa tudi bolnišnicam ni prizaneslo. Večino duševnih bolnikov iz duševne bolnišnice v Novem Celju je nemški okupator usmrtil s pilnom. Začeti je bilo pač treba nekako tako kakor sem začel kot partizanski zdravnik po nemški ofenzivi novembra trinštirideset na Snežniku, ko sem se znašel brez kirurškega pribora, brez postelj, do pasu v snegu med številnimi ranjenci-borci. V zraku je bilo geslo: znajdi se! In tako sem storil tudi po osvoboditvi. Treba je bilo vere. Če je človek z vso svojo bitjo zagret za neko delo, ki ima pred seboj za cilj tudi, tudi prosim podrdjate, tudi caritas, potem ni ovire za korak k cilju.

TT: Koliko časa živite med duševno bolnišnici?

P.: Vprašanje jemljem zelo resno. Studij sveta duševne patologije je odprl adušenno zdravstva človeku tisto, o čemer sem povedal že prej. Odprl mu je namreč drugo stran njegovega življenja, se pravi usodno moč in silo podzavesti. Sleherni tako imenovani »duševno zdrave človek je lahko na svoj način duševno bolan, vsaj v sanjah, ki niso od muh.

TT: Odgovorili mi niste na vprašanje!

P.: Živim med njimi dobrih 33 let. Kot mlad psihiater pa sem hote in prostovoljno živel nekaj let tudi z njimi na oddelku v bolnišnici v Novem Celju.

TT: Sale o »snorčih« so zelo popularne. Najbrž jih veliko veste. Toda za javnost imate nemara pripravljen drug odgovor. Kako se glasi?

P.: S šalami o »snorčih« je nekako tako kot je danes s poplavo vcev na račun marsičesa. Ko se človek sooči s svojo nemočjo, mu je v uteho in tolažbo nekdo, ki je še šibkejši, da potolaži svoj manjvrednostni kompleks.

TT: Vaše zasebno življenje?

P.: Tega je v sedanjem času na žalost zmeraj manj. To velja za slehernega, ki res dela v vrtnicah preštevlnih nalog, ki mu jih nalaga današnja prezahtevna družba. In če imaš številno družino, kot jo imam jaz, je to grenko spoznanje.

TT: Ali menite, da velja ta misel o grenkem spoznanju tudi za najino srečanje, med katerim sva se pomenkovala v tako nevezani besedi?

P.: To vprašanje ne sodi v okvir šale. Preresno je. In če ga jemljem tako, sem počaščen. Ne samo kot zdravnik, marveč tudi kot človek. Z vašim poslanstvom je nekako tako kot z mojim. Najhuje je namreč trgati maske z namišljenih in zlaganih obrazov posameznikov, se zlasti pa družbe.

V IMENU TT SE JE Z OBEMA POGOVARJAL EDI HRAUSKY

Vsaka novost razveseljuje!

Tokrat naj vas razveseli Taft — novi lak za lase. Enostavno ga razpršite po laseh in vaše pričeska bo obstojna, vaš zunanji izgled pa urejen.

Če želite prav izbrati — vzemite Taft, novi lak za lase!

Zlatorog

PO NAŠI DEŽELI NEKOČ IN DANES

PREŠERNOVA SLAVNOST

V saboto napravi nam za domačo stvar neutrudljivi gosp. Pen v tukajšnjem gledišču lep večer.

V spomin rojstnega dne neumrlega našega pesnika Franceta Prešerna bode gledišče samo njegovim pesmam posvečeno. Po Prologu na slavo Prešerna se odgre podobna njegova, ki jo v veliki obliki izdeluje naš občeenjeni umetnik Fr. Zajec. Po pesmih se za glediščno predstavo napravljeno »Krst pri Savici« igra, ki ga bodo pojasnjevale štiri žive slike, vredjene po g. Goldenstein-u, ki se je že večkrat mojstra izkazal v vredbah tačih.

Novice, 29. novembra 1855.

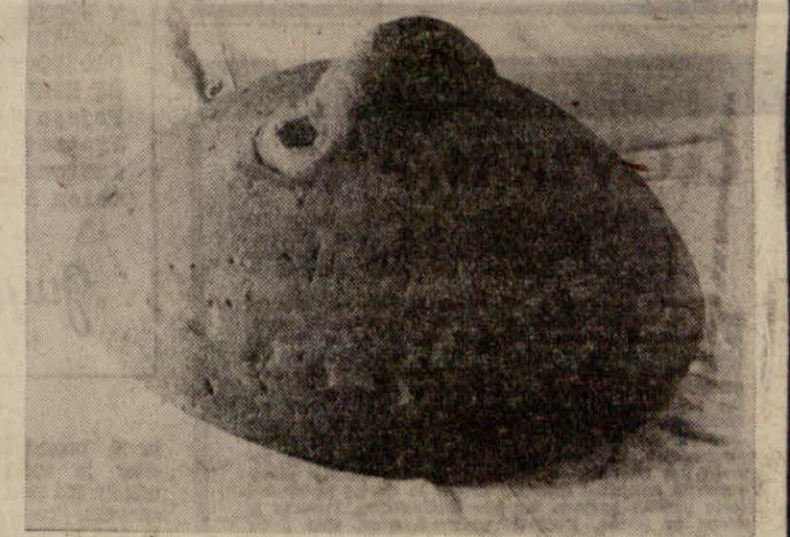
GLAS IZ OBČINSTVA

V zadnjem času je po ljubljanskih kavarnah videti vse polno — pson. Gotovo je, da so ti gostje jako nadležni in neprijetni. Ker hočemo imeti mir pred to nadlogo, prosimo in želimo, da poklicani faktorji pa tudi kavarnarji store svojo dolžnost in pazijo na red.

Slovenski Narod, 1. decembra 1905.

PEKVA

Pekva za peko kruha pod pepelom iz rjavo sive gline so v okolici Baškega jezera (Dolnje Dole pri Ločah) pred 13 leti našli koroški dijaki za etnografsko zbirko sloveske prosvetne zveze v Celovcu. Pekvo so uporabljali tako, da so nanjo nasuli žerjavice ali pa jo razbelili na ognju in nato pokrili z njo kruh ali

jed. Pekva ima na notranji strani vtisnjene kamenčke, verjetno zato, da se kamni bolj razbelijo in pekva tako dlje drži toploto. Premer pekve je 33 cm, v sredini pa je visoka 16 cm. Vrhu pokrova je močan ročaj, ki se na enem koncu konča z luknjico, katere namen je, da se pod pekvo kruh ne skuha temveč spee in se voda pri peki spari skozi odprtino.

Pekva ima grb in arhaičen ornament, ki sestoji iz venca vdolbinic s prstom, od spodnjem robu od ročaja do tega venca pa prav tako s prstom zarisano vdolbeno silhueto šenske. Peka kruha pod pepelom ni znana in gre najbrž za importiran predmet iz mediteranskega področja, kjer je ta način peke nekaj bit v splošni rabi.

OGLEDALO

FILMSKA KARIERA: Veliko pričakovanje, Oliver Twist, Narejena noblesa, Počitnice na ukaz, Tri dame in en as, Kapitan Paradis...

(Nedeljski dnevnik 21. novembra — Besedo ima tokrat Alec Guinness)

Da ne bodo ljubitelji filmov v zadregi, naj pojasnimo, da smo gledali »Narejeno nobleso« kot »Pot do plemstva« in »Kapitana Paradisa« kot »Kapitanov raj«. Slabo prevedeni naslovi nikomur nič ne povedo.

Radio Ljubljana 9. novembra ob 15.07 med poročili: Parlamentarne volitve v Avstriji bodo 6. marca prihodnje leto, 7 mesecev prej, kot je bilo sprva določeno.

Radio Ljubljana 9. novembra ob 15.07 v sestavku »Avstrijska kriza se razpletata: Razzen tega se bo koalicijski odbor danes verjetno tudi odločil za datum prihodnjih parlamentarnih volitev.

O čemer naj bi se koalicijski odbor šele odločal, je tisti napovedovalec tri minute prej že javil.

Göring je izrecno zahteval, naj zavarujejo nemški tranzitni promet skozi Djerdap. — Na sliki: Projanova pot, vsekana v klisuro.

(Tovariš 29. novembra — podpis pod sliko na 38. strani)

Rimskih cesarjev je bila siicer lepa zbirka, a Prjajna ni bilo med njimi. Drzno pot ob Donavi je dal zgraditi cesar Trajan.

Gledališki pisatelj Marcel Ashar je pojasnjeval junake svojega novega odrskega dela...

(Nedeljski dnevnik 21. novembra — Sodobni značaj)

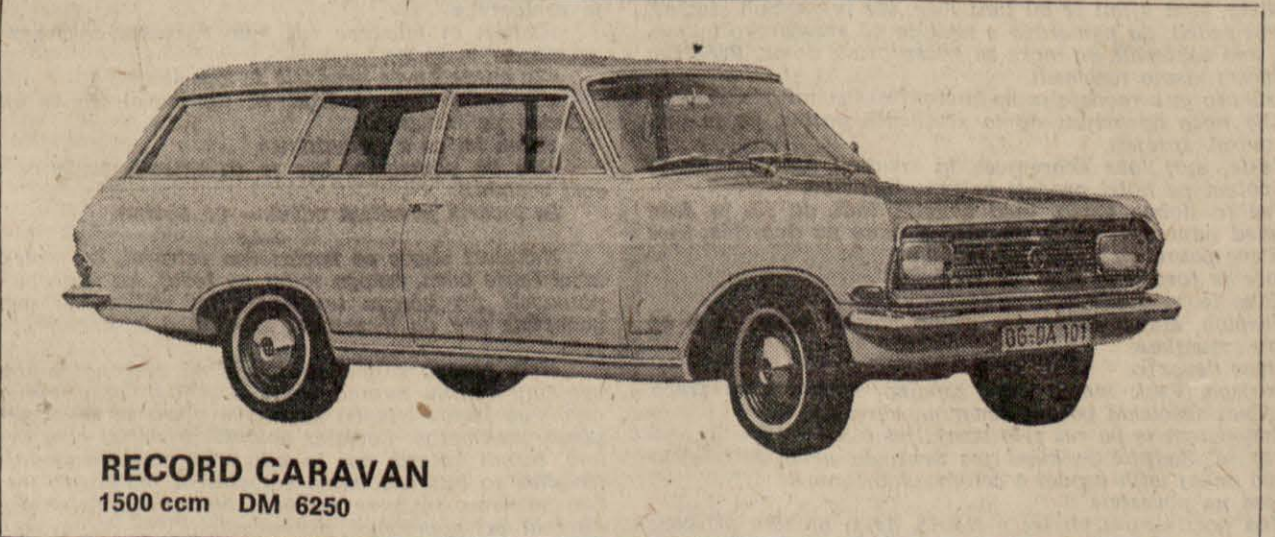
Mučno je iz cirilice spravljati tuja imena nazaj v originalno obliko: tale gospod bi moral biti na primer Achard.

Največji ledenik je na Islandu in meri okrog 850 kvadratnih kilometrov. Ledenika, ki mu po velikosti sledita, sta Malaspina (3.900 kvadratnih kilometrov) in Muir (1.200 kvadratnih kilometrov), oba na Aljaski.

(Mladina 20. novembra — Največji ledenik)

Rahlo čuden vrstni red po velikosti.

OPEL v vseh variantah od 1100 ccm do 2600 ccm

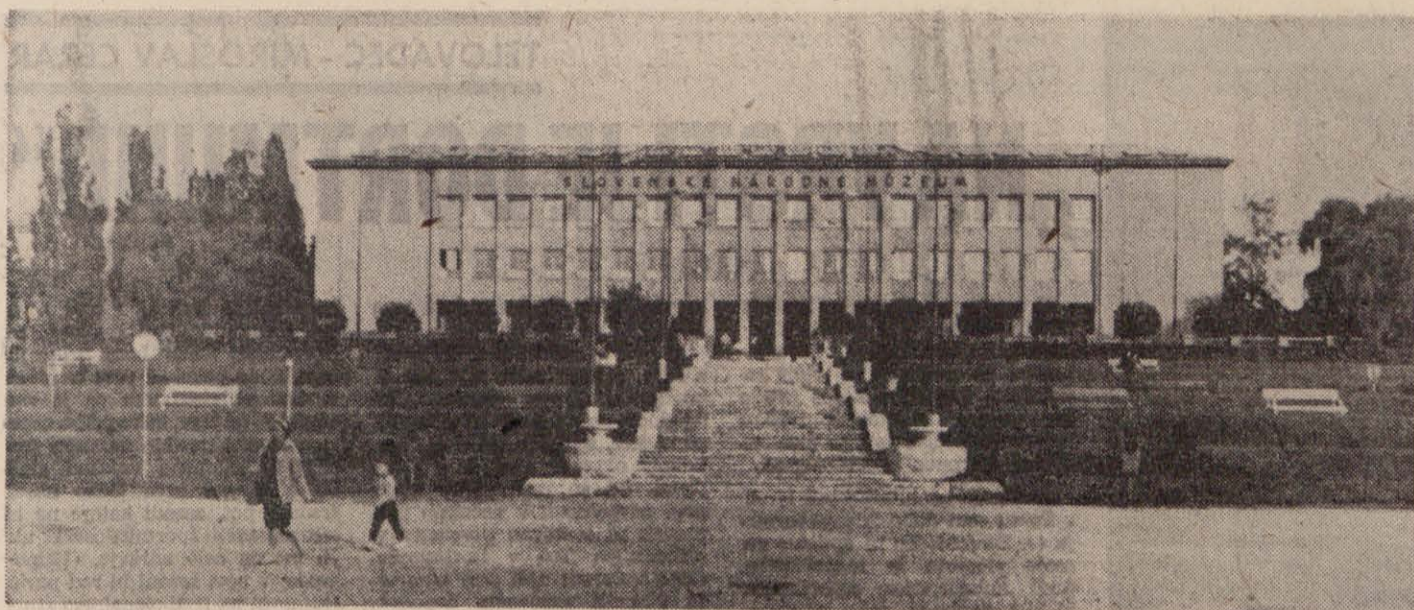

RECORD CARAVAN
1500 ccm DM 6250

avtotehna

LJUBLJANA, Celovška c. 38
ZAGREB, Illica 13
BEOGRAD, Brankova 14
SARAJEVO, Senoila 8
REKA, R. Končara 44/VL.

OBISK V MARTINU, KULTURNEM SREDIŠČU SREDNJE SLOVAŠKE

MUZEJ STOTIH HIŠ

Vsaka podobnost je zgolj slučajna

Turčianski sveti Martin, ali kakor se zdaj uradno imenuje kar kratko Martin, je sicer majhen kraj, mestice, morda bi bil pri nas po številu prebivalcev samo trg, vendar pomeni za Slovaško mnogo več: to je njihovo kulturno središče, ki se od Bratislave razlikuje predvsem v tem, da ima tradicijo in da je igralo prav v času narodnostnega osvobodilnega in kulturnega prebujanja Slovkov zelo pomembno vlogo. Toda čeprav imajo tam majhno, a gledno gledališče, čeprav je tam ena najboljših tiskarn na Slovaškem in čeprav imajo še vrsto drugih kulturnih in prosvetnih ustanov, igra osrednjo vlogo le tamkajšnji Slovaški narodni muzej, ustanova, ki je bila dolgo in je še, če ne glavni pa vsaj vedno eden pomembnejših opornikov vsake kulturne akcije kraja in celotnega srednjega Slovaškega. Večino ted ajkej pa tako pobudi muzejski kolektiv sam.

največji 'skansen'. Organizacijsko pripravljalo shemo smo izdelali že davno in zdaj je znanstveni del naloge v veliki meri že za nami. Muzejska ekipa je bila dve leti neprestano na terenu in je v tem času podrobno pregledala 2000 slovaških občin in popisala ustrezne primerke slovaške ljudske arhitekture. (Mimogrede — ker se posebej zanima za ljudsko arhitekturo, ni treba posebej poudarjati, da je bil duša podjetja, tuji strokovno, ravnatelj sam.) Teh 2000 občin so po značilnosti in grupacijah ljudske arhitekture razdelili na 27 okrajev. Iz vsakega takega nepravilnega, antropografskega okraja so potem odbrali 20 do 30 stavb, pretežno hiš, tako ali drugače najbolj značilnih za tisto območje. Vso dokumentacijo o teh stavbah je ekipa potem predložila posebnim strokovnim komisijam, sestavljenim iz dvajsetih arhitektov, zgodovinarjev, etnologov in drugih znanstvenikov, ta komisija pa je iz vsakega okraja odbrala 5 primerkov kot najbolj tipične za tisto območje, še 5 pa za nadomestek; teh 5 pa bo dobilo spomeniški značaj in jih bodo zaščitili kar na terenu.

Tako predvidevamo, da bo imel 'skansen' v Martinu okrog 100 objektov in s tem bi postal eden največjih muzejev na prostem ne samo pri nas, ampak na vsem svetu. Tako bi tudi pri nas vse hitreje izginjajoča ljudska arhitektura dobila primeren prostor in se vsaj v najbolj značilnih primerkih ohranila kot študijska, splošno kulturna in turistična zanimivost.

KOMBINIRANA AKCIJA

Ob podatkih o tej res veliki in znanstveno izredno pomembni akciji seveda skoraj vsakdo presliči skoraj nič manj zanimive podatke o pripravah. In vendar so bili večkrat v dvomih, pred odgovornimi odločitvami in pred težkimi nalagami. »Najbolj so nas skrbeli finančna sredstva,« se je nasmehnil mladi ravnatelj, »zato smo predvsem razdelili plan na leta, da bi proračun ne prestrašil

investitorjev, hkrati pa smo ga še zavili v stanilo; to se pravi, kombinirali smo več aktivnosti v istem proračunu. Pogledajte: muzej potrebuje za nujne reorganizacije in za svoje načrte brez 'skansena' okrog tri milijone kron (150 milijonov dinarjev). Toliko naenkrat bi bilo preveč zahtevati in seveda ne bi dobili. Zato bomo še iz gradiva, ki smo ga nabrali na terenu ob akciji 'skansen' in iz že razstavljenih zbirk priredili tri razstave. Razstave kot politično zvrst dela in propagandno znanosti pa odgovorni politični faktorji pri nas seveda morajo podpreti. Predstavile pa bodo ljudske obrti in dejavnosti, ljudski tekstili, noše in umetnost ter notranjino slovaške ljudske arhitekture z galerijo ljudske umetnosti vseh vrst. Vsako leto bomo odprli eno teh razstav in tako bomo v treh letih dobili potrebne milijone. Takrat pa se bomo lotili urejanja muzeja na prostem.«

KAM POSTAVITI 'SKANSEN'?

»Upamo, da bo prva etapa urejanja muzeja na prostem leta 1968 zaključena in že na ogled, čeprav se še zdaj nismo dokončno odločili, kje bo stal. Vendar se je izmed treh možnosti že izoblikovala najprimernejša. Moralimo smo se odločiti, ali naj postavimo teh sto objektov bodisi v mestu, kjer je mogoče dobiti potrebno zemljišče in bi bilo morda zaradi prirodnosti najugodnejše. Vendar bi moral plačati stoletno odkodnino, kar bi zneslo okrog pol milijarde kron. Seveda na to ni misliti. Lahko bi se odločili za grofovsko zemljišče okrog 60 ha, a je precej oddaljeno. Pač pa se nam ponuja prekrasna dolina med idiličnimi hribčki prav blizu mesta, kjer nameravamo postaviti že pionirsko letovišče in park za visoko divjad, pa bi bil prostor tudi za 'skansen'. Le dva kilometra ceste bi morali urediti. To je seveda najprimernejša možnost in jo bomo skušali na vsak način izkoristiti.«

KJER IMAJO ŠE SREDSTVA ZA ZNANOST IN KULTURO

»Hkrati z urejanjem muzeja na prostem,« je povzel ravnatelj Mruškovič, »pa nameravamo počasi urediti ves ta del mesta. Približno kilometer dolgo fronto brega nad središčem mesteca naj bi še pozidali z nekaterimi novimi objekti, nekatere stare pa primerno uredili. Tako bi postal ta predel nekakšno parkovno arhitektonsko kulturno središče s stavbo Matice Slovaške, amfiteatrom — letnim gledališčem tudi za koncerte, filmske ter gledališke predstave in predavanja, s slovaškim panteonom, z muzejem, ki bo v tej fronti osrednja stavba — z nekaj dotlejo dozdanimi trakti — pa z razširjenim botaničnim parkom; v njem pa bo ljudska plastika, figuralni panji in podobno...«

Seveda me je začudilo, da je sploh mogoče misliti na take obsežne načrte in akcije in upati na tolikšna sredstva za — kulturo, saj ob pomisli na domače možnosti vse to res zveni komaj verjetno. »Predvsem je naše sodelovanje z mestnimi in okrajnimi oblastmi zelo dobro. Z manjšimi psihološkimi prijemi si vedno priborimo potrebna sredstva. Le prepričati je treba odgovorne ljudi, prepričati, da je kak'na akcija koristna za kraj ali pa kar za družbo sploh, pa dobimo, kolikor prosimo, in včasih celo še več!«

Tako je naneslo, da sem obisk Slovaško jeseni in se je najin pogovor zato odvijal že po naši reformi in njenih prvih posledicah za našo muzejsko plat kulture; zato me je ob zadnjih ravnateljevih besedah malo stisnilo v grlu. Ampak, kakor rečeno: vsaka podobnost je zgolj slučajna. J. MESESNEL

Slika nad naslovom: V Martinu je Slovaški narodni muzej tudi središče kulturne aktivnosti kraja, podobno kot je bil dolga leta in je deloma še Zemaljski muzej v Sarajevu.

Mlada moč za odgovorne in napore naloge: 33-letni ravnatelj srednjega slovaškega muzeja v Martinu Stefan Mruškovič je etnolog, arheolog in novinar.

Srečno naključje je hotelo, da sem se znašel v Martinu prav v času, ko so pripravljali novo, obsežno in velkopotezno zamišljeno akcijo, oziroma, kot se je pozneje skazalo, kar več akcij hkrati. Čeprav imajo v muzeju poseben oddelek za propagando in sodelovanje s periodičnim tiskom in središtvu obveščanja, ki skrbi za publiciteto in posreduje vsak teden dva članka časopisom in ČTK (Československa tlačova kancelar — kot naš Tanjug), pa sem imel še boljše priložnosti — prestreči ravnatelja. Pravkar se je vračal s svatbe neke svoje uslužbenke in tako je naneslo, da je najin pogovor potekal ob svatbenem vinu. Za poznanstvo — kot nalašč.

Za ravnatelja take ustanove, kot je Slovaški narodni muzej, je Stefan Mruškovič — daljni potomec hrvaških prednikov — precej mlad, saj ima komaj 33 let. Toda vse pomisleke ovrže njegova življenska pot, ki je bila eno samo živahno in popolno izražanje časa in možnosti. Studiral je etnologijo in arheologijo, hkrati je bil novinar in pozneje je postal asistent na fakulteti. Ob tem se je seznanil razen z znanstvenimi tudi s problemi praktičnega dela, upravljanja, zlasti pa je že zgodaj dobro spoznal teren. Zato mu vodstvo štiriindesetletnega kolektiva muzeja, ki je predvsem etnografski, ne povzroča nobenih posebnih težav.

EDEN NAJVEČJIH MUZEJEV NA PROSTEM

»Prav zdaj posvečamo vse svoje sile in čas veliki akciji, ki smo si jo zamislili že davno,« je s preračunano mimostjo, ki je pozneje povsem izpuhtela, začel soudruh Mruškovič. »Radi bi organizirali osrednji slovaški muzej na prostem, naš

slabo ocenjena, da jo ima profesor »na pikice, da hči učno snov obvlada, da je sposobna in zrela za napredovanje v višji razred.«

»Čeprav je bilo dekle glede na precejšnjo izjemnost precej poznano, so vendarle učitelji o njej ponovno preverili podatke iz matičnega lista, razredniških beležek in psihološke popisnice, ravnatelj pa je materi in hčerki naročil, naj prideta popoldne, da se o vsem podrobneje pogovorijo. Na hitro je sklical vse prizadete ter jih povabil na razgovor. Mati tega menda ni pričakovala, vendar so kljub temu hčerko ponovno izprašali iz vseh predmetov, o katerih je bilo govora. Znanje je bilo zelo slabo.

»Pravzaprav nisem tega želela. Res je, vidim, da zna premalo. Toda, kaj ne bi mogli kako pomagati?«

»Zdaj je nekoliko pozno. Učenka je bistra, toda ni delala nalog, pogosto je manjkala in prinašala ponarejena opravčila, dodatno pomoč je prezirljivo odklanjala, nasveti so ji pomenili 'lancanje' otročev...«

»Bila sem na izpopolnjevanju v tujini.«

»Kaj pa oče?«

»Cele dneve dela honorarno, gospodinjstva pomočnica pa je še bolj neumna kot otrok.«

»Po hčerko je neki mladenič prihajal z avtomobilom?«

»To pa res ni nič takega...«

Morda niti ni, če izvzamemo posledice.

***

K ravnatelju na dom je prišel znan strokovnjak. Po krajšem ugodnem predstavljanju in pogovoru je rekel:

»Kakšne pa imate zobe?«

»Kar dobre; zaradi mene bi zobozdravniki kaj malo za služili.«

»Tote vaše stanovanje pa res ni dosti prida. Za vaše delo in položaj potrebujete boljše.«

»Nič ne rečem, toda z glasno skozjo zid nočem.«

»Moj kolega se bo iz dnosobnega stanovanja kmalu preselil v villo pod goro. Za majhno najemnino bi mi odstopil zdajšnje bivaljske. Morda bi vam koristilo?«

»Pa še kako, toda obljubili so mi drugega...«

»Seveda, saj je že čas! — Ampak moja hčerka boste le spustili!«

Da, cena je velika. Toda spričeval za tak denar na srečo se ne prodajamo.

***

Tovariš je med drugim tudi član občinskega sveta za kolstvo. Zgodilo se je, da je njegova sicer pridna hčerka v zim-

ski šoli v naravi naredila prekršek. Da bi omejili podobne nezgode, ki se lahko razpesejo v pravo sploščko, so učitelji najbolj nedisciplinirane učence poslali domov. Kljub preplahu so se starši z učitelji sporazumeli, da so bili ukrepi upravičeni. Pa vendar — prizadet ponos se je iz ogorčenosti prelevil v lenje, ki zdaj pa zdaj ponekod vzplamt.

Tovariš je vrtal in vrtal, pa je izvrtal. Na seji sveta za kolstvo je kritiziral: na tej in tej šoli, neka učiteljica pri tem in tem predmetu... Po ovinkih je vodstvo šole le zvedelo za mitljaj, ki je bil kdovekako sprožen, se bolj površno pa za beležen v zapisnikih. Povabilo je tovariša na razgovor, ker jim pristojni niso znali povedati kaj bolj natančnega.

Ni ga bilo. Se danes ga ni. Morda bo prišel na roditeljski sestanek ali govorilno uro, ko bo treba zagovarjati — toda koga?

***

Na žalost: vedno več je inčine na osnovno misel. Vedno več je staršev, ki si vzgojo in izobrazbo zamišljajo kot krmarije med pečnami in krnicami, med navideznimi učinki in resničnimi obveznostmi, med izsiljenim zaveznitvom in vladavino stricstevstva. Po šolah nameščamo socialne delavce, ker smo imeli zelo veliko socialnih problemov, toda vedno bolj nas dražijo in zapostavljajo občutljivi in vztopeji problemi, ki izvirajo iz blaginje ali jarogospodstva. Vzgoja in izobrazba ni trgovina, kakor bi si kdo želel, ampak pristna ljubezen, nudenje občutka varnosti, poštenje in pravičnost staršev, skrb za drobne težave, zanimanje za otroke, ustvarjanje srčnega družinskega vzdušja — torej neposredno pomoč mlademu človeku.

Včasih so se otroci trudili zadovoljiti starše, danes pa se vedno bolj starši udinjajo in laskajo otrokom. Vse, kar je prav, ne kaže pa pretiravati. Taka pomoč je nerodovitna, na videzno uspeša. Boj za otrokovo ljubezen, za njegovo rihodnost, mora imeti drugačno podobo. Prenapeto zagovarjanje spodsrljajev in zagnavanje privilegiranj ter mehkuženje otrokovega dnevnega režima se tako ali drugače spreverže v potu, dalje v samopušnost, objestnost, praznoglavost. Ob vsej tej skrbi pa se mlad človek navezadnje še vedno počuti osamljenega, na spolzkih poteh.

Otrokova rast je odvisna od lastne dejavnosti ob pobudi in pomoči odraslih. Naučiti ga moramo ne samo trgati cvetlice, ampak jih tudi saditi. Za takšno vplivanje pa ni potrebna tako zveličavna trda roka, ampak obilo samopremagovanja staršev ter čimmanj vračanja krivde na druge.

Z. D.

KULTURNA FOTOKRONIKA

Režiser Miran Herzog na generalki, v ozadju komponist Darijan Božič

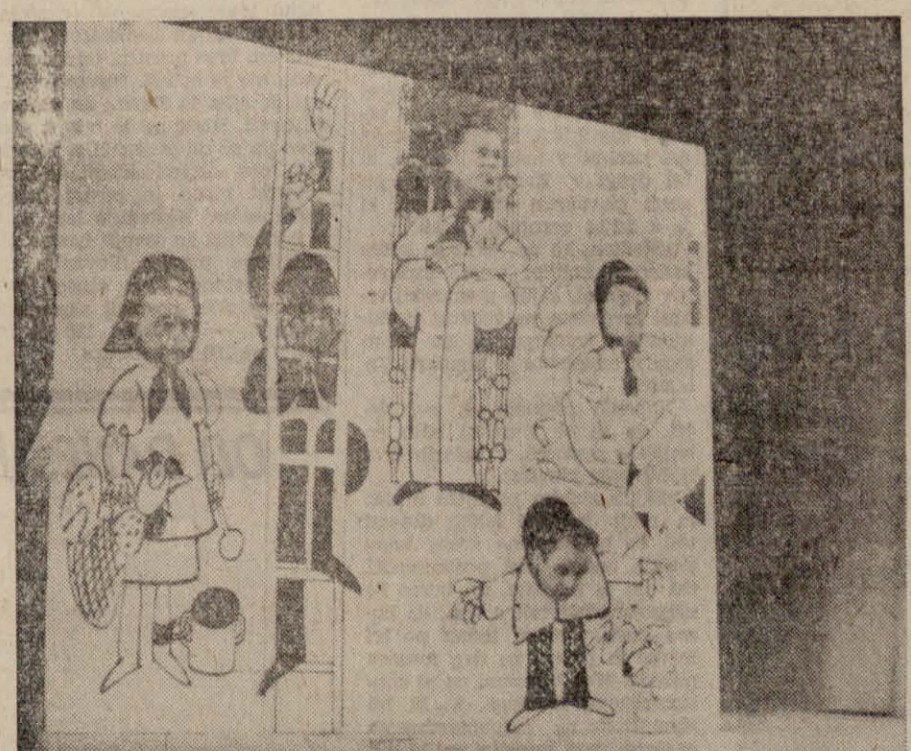
INVENTURA 65

Preteklo sredo so v Mestnem gledališču ljubljanskem krstili satirični kabaret Miloša Mikelca »Inventura 65«. Na ponovilo gledališča je Miloš Mikelc uporabil za kabaret gradivo, ki ga deloma že poznamo iz njegove popularne televizijske satirične oddaje »Četrty četrtke«, polovico teksta pa je napisal na novo. Satirični kabaret je zrealiziral režiser Miran Herzog, duhovito scenografijo je izdelal Milan Butina, nastopajoče je oblekla kostumografka Vida Zupan Bekičeva, spretno glasbo je napisal Darijan Božič, sodelovala pa sta tudi koreograf dr. Henrik Neubauer in karikaturist Albin Rogelj. Mikelcovo satiro so enakovredno predstavili igralci: Vera Murkova, Vera Perova, Maja Sugmanova, Danilo Bežaf, Janez Eržen, Julij Guštin, Franc Markovič, Janez Skof in Zlatko Sugman.

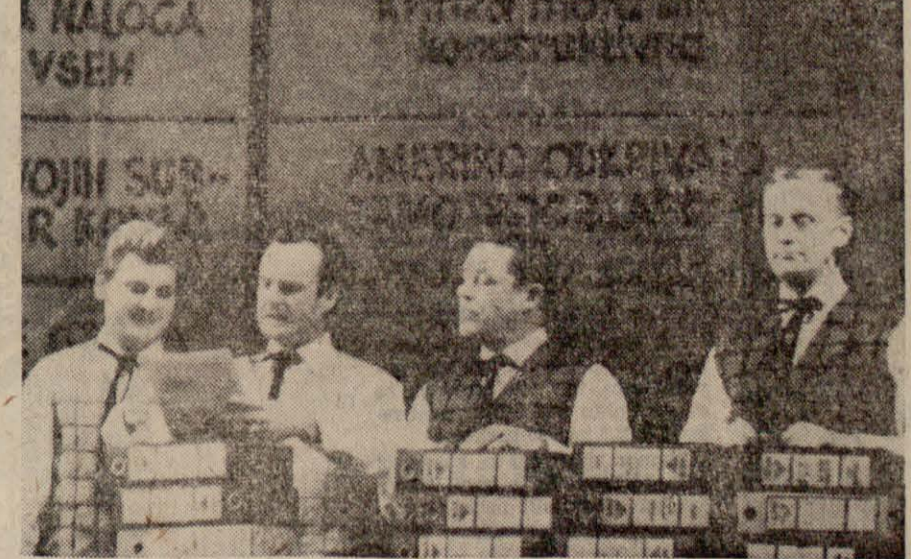
O ZNAČAJU INVENTURE

»Tako moram razočarati vse trgovce z mešanim blagom, enotnim blagom, uvoženim blagom, idejnim blagom in vsakršnim blagom sploh, ki se se prišli naslanjati ob tuji inventuri, da tole tu ni inventura stare sorte. Pri naši inventuri ne bomo popisali samo tega, kar imamo, ampak tudi marsikaj, česar nimamo. In ne samo tistega, kar lahko preverimo s številkami, temveč tudi marsikaj, česar sploh ni mogoče preveriti. Ne trdim, da bomo odkrili Ameriko, saj odkrivajo pri nas Ameriko samo pooblaščen osebe ob pooblaščenem času in na pooblaščen način...«

RAZSTAVA »ČLOVEK, NAŠE NAJVEČJE BOGASTVO«

Vodnica po razstavi: »Človek je naše največje bogastvo. Ničesar dragocenejšega nimamo. Seveda pa nismo vsi enako dragoceni... Dragi obiskovalci, naš prvi eksponat na tej razstavi je »naš človek«. Tako rekoč naš človek po poklicu. Ničesar drugega ne zna in ničesar drugega ne dela — naš človek je... Zato je izredno vsestransko uporabna. Z istim uspehom je lahko direktor operkarne ali direktor lekarne, poslanec, minister, upokojenec, diplomat, sodnik, urednik...«

OPERA O NOTRANJNJIH REZERVAH

Zbor uradnikov: »Nekdo mora delat tudi to. To! Saj brez nas na svetu ne bi šlo. To! Saj ne more niti za pastirja človek brez štempljanega papirja!«

KNJIGE IN LJUDJE

SVATOVAVKA

No, k tisti ohceti, ki nam pride ob »Svatovavki« prva na misel, je prispevala samo posredno in nehoti: to je vesela ženitev naših založb z »šepno« knjigo. Stvar se malo ni tako preprosta, kot bi človek mislil: vsi, ki le malo diše zasledujemo naše knjižno življenje, vemo, kako težko so se slovenski kupci odvadili misli na skorajda bibliofilsko opremljeno knjigo in ugotovili, da je mogoče tudi romane, in celo dobre romane, kupovati zase, in ne nujno za sirove in vruke — ali, če smo hudočni, za okras na polici kombinirane omare v »boljšie sobi. Saj nihče nič nima proti lepi knjigi, nasprotno: veselo pa je vendarle pomisliti, da tudi pri zdajšnjih draginji človek lahko kako knjigo kupi, ne pa, da si mora vsako samo spodobiti (in pozabiti na vračanje) ali čakati prhodnega rojstnega dne (ta še tako prehitro pride), ko mu je bo kdo podaril. Kar tri založbe nas zdaj redno in sistematično zalagajo z dobrim branjem šepnega formata (in cene): Cankarjeva z zelo posredno idejo »Sto romanov«, ki zajemajo res iz najboljšega, kar je bilo v zadnjih dvesto letih na področju romana napisanega; Mladinska s celo vrsto izdaj, predvsem pa z »Zenitoma«, ki se predvsem trudi — in uspeva — biti kar se da sodoben; in Državna založba Slovenije s »Kioskoma«, prvo izmed teh treh zbirk in zato tisto, ki je morala prebiti največ ledu in prebroditi največ začetnih težav. Kako je sirota spočetka tavalna in kako nemilo so ji nekateri strici kritiki držali svečo! Pa je vsemu navkljub obstala in več, danes ima prav izrazito fiziognomijo in ko bi hotela, bi se lahko sklicevala na zaslugi: zamislila je nekaj občutnih praznin (denimo z izdajo Stendhalovega »Armancea«) in posebno z anglo-ameriškega področja prinesla nekaj odličnih novejših in starejših del: od Dreiserjeve »Jenine Gerharda« pa do »Gradu iz peska« Ivis Murdochove. Med njimi je zdaj:

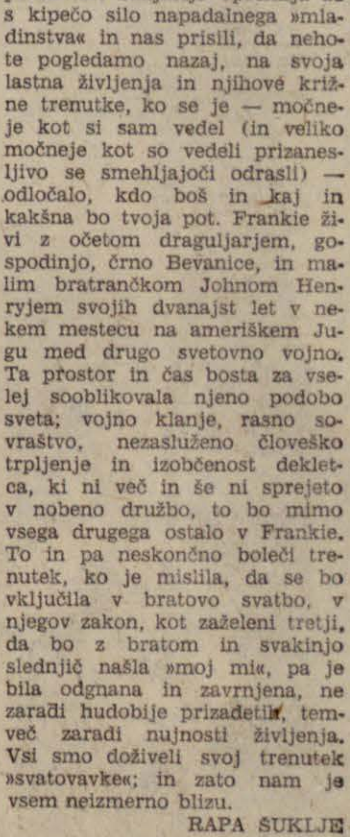
»Svatovavka« Carson McCullerjeve (V prevodu Sonje Cuderman in Nade Dobravce). Prišla je bilo v pravnem času: ko nam je avtorica romana »Sreca« s samotnem loveca še živo v spominu, čar njenega pisanja pa je začel v nas vendarle že malo bledeti. Zdaj, ob »Svatovavki« pa postane vse spet prisotno, ne samo dvanajstletna Frankie, ki prebija najhujše težave pubertete ravno ob bratovi svatbi, temveč tudi gluhomni junak »Sreca« in njegova mlada prijateljica... skratka, naša predstava o pisateljici Carson McCuller je prijetno zaokrožila; in ker gre za velikega pisatelja, to ni majhna stvar.

Pa kdo bi gledal na stvari tako »literarno«! Predvsem je čudovito naše srečanje s Frankie, dolgočasn razpotenjenec v nedolgi starosti, v kateri vsak izmed nas tako zlahka prepozna košček samega sebe izpred — no, še nič veliko let, in njenim čudovitim, mučnim pa vendarle sijajnim začaranim svetom

minevajočega otroštva in prihajajoče ženskosti. Frankie živi ta trenutek z naravnost bolečo intenzivnostjo, svoje je otroško pobarvane sanjarje opremilja že s kipečo silo napadalnega smladinstva in nas prisili, da nehoti pogledamo nazaj, na svoja lastna življenja in njihove križne trenutke, ko se je — močnejše kot si sam vedel (in veliko močnejše kot so vedeli prizanesljivo se smehljajoci odrasli) — odločal, ali kdo boš in kaj in kakšno bo tvoja draguljica, gospodinj, črna Bevanica in našim bratrančkom Johnom Henryjem svojim dvanajst let v nekem mestecu na ameriškem Jugu med drugo svetovno vojno. Ta prostor in čas bosta za vselej sooblikovala njeno podobo sveta; vojno klanje, rasno sovraštvo, nezastuženo človeško trpljenje in izobčenos dekletca, ki ni več in še ni sprejeto v nobeno družbo, to bo mimo vsega drugega ostalo v Frankie. To in pa neskončno boleči trenutek, ko je mislila, da se bo vključila v bratovo svatbo, v njegov zakon, kot zaželeni tretji, da bo z bratom in svakinjo slednjič našla svoj mir, pa je bila odgnana in zavrnjena, ne zaradi hudobije prizadetih, temveč zaradi nujnosti življenja. Vsi smo doživeli svoj trenutek »svatovavke«, in zato nam je vsem neizmerno blizu.

RAPA SUKLJE

ČISTOČA SVETINA

ČISTOČA SVETINA

NAŠI NAJBOLJŠI

Kvalitetni šport je sestavni del množičnega, predvsem pa je pomemben njegov propagandni vpliv. Najboljši športniki so vzorniki mladega rodu, saj lahko izredno mnogo prispevajo za zdravo rast mladine. Vselej in povsod je zato treba negovati lik vrhunškega športnika.

Seveda pa najboljši zaslužijo tudi priznanja za svoj trud. Prav ta misel je vodila uredništvo »TTe, da je leta 1958 v sodelovanju s športnimi uredništvi Poleta, Ljubljanskega dnevnika, Večera in Dela uvedla trajno in tradicionalno nagrado za najuspešnejše športnike leta v Sloveniji. Tekmonanje je vsakokrat od 29. novembra do naslednjega dneva republikanske, sporazumno s slovenskimi telesnoozgojnimi organizacijami pa je bilo še sklenjeno, da bodo ta priznanja v spomin športnika in borca BRANKA ZIHERLA, ki je padel v NOB.

Letos smo ta priznanja podelili že sedmici. Zlato plaketo in naslov najboljšega slovenskega športnika v letu 1965 je letos petič zapored prejel telovadec Miro Cerar, srebrno plaketo košarkar Ivo Daneu, bronasto pa plavalec Danijel Vrhovšek. Naslov najboljšega slovenske športnice v letu 1965 je osvojila namiznoteniška igralka Cirila Pirč. Za izjemne športne dosežke pa smo nagradili še kegljaca na ledu Koblarja, judoista Smolnikarja, športnega letalca Križnarja, košarkarja Eiselta in kanuiste Gerkmara, Andrijašiča, brata Zitnika, Vidmarja in Justina.

1. MIRO CERAR (Partizan, Narodni dom) - gimnastika, 320 točk
2. IVO DANEU (Olimpija) - košarka, 172
3. DANIJEL VRHOVŠEK (Ljubljana) - plavanje, 137
4. Edvard Vecko (Olimpija) - namizni tenis, 131
5. Ludvik Zajc (Jesenice) - smučanje, 129
6. Bruno Parma (Novinar) - šah, 127
7. Simo Važič (Kladivar) - atletika, 126
8. Cirila Pirč (Olimpija) - namizni tenis, 90
9. Albin Felc (Jesenice) - hokej na ledu, 74
10. Andrej Boltežar (Odred) - kolesarstvo in Franc Vrvnik (Kladivar) - atletika, po 72 točk
12. Miro STERZAJ (Branik) - kegljanje, 70
13. Franc CERVAN (Kladivar) - atletika, 69
14. Urban DERMASTIA (Ljubljana) - plavanje, 63
15. Andrej KLINAR (Jesenice) - smučanje, 59
16. Slavko SPAN (Ljubljana) - atletika, 58
17. Majda ANKELE (Triglav) - smučanje in Vital EISELT (Olimpija) - košarka, po 49
19. Marjana LUBEJ (Kladivar) - atletika in Zlata TRTNIK (Ljubljana) - plavanje, po 43
21. Viki TISLER (Jesenice) - hokej na ledu in Marjan PECAR (Mojstrana) - smučanje, po 42
23. KRISTA FANEDL (Enotnost) - smučanje, 40 točk

PODJETJA ZA ŠPORTNIKE

Na naši prireditvi v sredo za delovni kolektiv Titovih zavodov »Litostroja« smo najboljši športnike in nekatere gledalce nagradili s posebnimi praktičnimi nagradami, ki so jih zanje prispevala ljubljanska podjetja in organizacije:

Veletrgovina MERCATOR
Trgovsko podjetje PETROL
Veleblagovnica N.A.M.A
TOBAČNA TOVARNA
Založba MLADINSKA KNJIGA
PIVOVARNA UNION
Tovarna kemičnih izdelkov ILIRIJA
ANK OLIMPIJA
»HOKEJ 66«
Turistično in avtobusno podjetje KOMPAS
PREHRANA
SLOVENIJA-AVTO
SLOVENIJA-VINO
ALKO, destilacija in tovarna likerjev
Fina keramika DEKOR
TOVARNA DEKORATIVNIH TKANIN
Tovarna čevljev »ZEVEDA«
Tovarna čipk in pletenin RASICA (Gamelnje)
Titovi zavodi LITOSTROJ in
Tovarna športnega orodja ELAN, Begunje

DANIJEL VRHOVŠEK

MIRO CERAR

PLAVALEC - DANIJEL VRHOVŠEK

„Med solzami sem sklenil...“

Danijel Vrhovšek je eden izmed tistih vrhunskih športnikov, o katerem novinarji razmeroma malo pišejo glede na rezultate, ki jih dosegajo v bazenih. Po drugi strani pa drži, da ta resni in disciplinirani športnik odgovarja na vprašanja novinarjev kratko in skromno, tako da ima človek vtis, da ni nikdar zadovoljen ob svojih uspehih. Pogovor, ki sem ga imel z njim pred dnevi, je to potrdil, saj je deloma zadovoljen le s svojim državnim rekordom na 100 m hrbtno s časom 1:02,3, nikakor pa ne z rekordom, ki ga ima na 200 m hrbtno s časom 2:19,2. Dani je povedal, zakaj ne...

»Tudi letošnje poletno sezono sem upal, da mi bo, kakor doslej, uspelo ponoviti zimski rezultat. Uspelo mi je le na 100 m hrbtno, ki pa ni olimpijska disciplina, na 200 m pa sem precej zaostal. Če bi v 50 m bazenu ponovil čas 2:16,3, ki sem ga dosegel pozimi v malem bazenu, bi bil drugi v Evropi, pa svetovskim plavalcem Mazanovom, ki je z 2:12,4 evropski prvak.

»Medtem ko na 100 m se lahko izvlčem kolikor toliko zadovoljiv rezultat, kljub pomanjkljivemu, predvsem pa večkrat prekinitvenemu treningu, pa na 200 m tega ni mogoče.« je poudaril Vrhovšek.

Nobenih znamenj ni, sem dejal, da bi se v nekaj letih izboljšale razmere, v katerih žive ljubljanski plavalci.

»Kljub slabim pogojem bi jaz in moji tovariši lahko dosegli več, če bi Plavalna zveza Jugoslavije bedela nad posamezniki. Od nje je odvisno, ali bomo se naprej nadaljevali s tem, da bomo imeli v enem tednu po tri tekme in potem po dva meseca nobene. Med tekmami pa ni kontinuiranega treninga, ki bi bil stemprane na najpomembnejše nastope, med katerimi naj bi bili ustrezno časovni razmaki. Nedvomno se spominjate, da sem maja v Tašentu dosegel v borbi z Mazanovom že kar dober rezultat na 100 m — 1:03 (Mazanov pa 1:01,0). Toda pravega poletja ni in ni bilo. Voda je bila mrzla! Zaradi prehlada ne moreš v vodo zdaj dva dni, drugič tri dni, kar je dovolj, da forme ne moreš stopnjavati. Potem pa nenkrat tekma za tekmo, ko vendar nismo pripravljene. Večkrat se mi voda tako, zagabi, da se najraje ne bi umil. Toda ponovna uvedba discipline 100 m hrbtno v olimpijski program in seveda na druge mednarodne tekme, mi je vili novega upanja in volje do treninga. Čeprav ta sklep Mednarodne plavalne zveze še ne bo veljal na EP 1966 v Utrechtu pač pa na olimpijskih igrah v Mehiki.«

Koliko let boš imel takrat? »23. Osmega septembra letos sem jih izpolnil 20. To sem povedal zato, ker sem prav na ta dan v Splitu postavil državni rekord 1:02,3 na 100 metrov.«

Čeprav je bil čas za kosilo že zdravniški minil in je imel Vrhovšek za seboj tudi nekaj ur popoldanskega predavanja — študija biologije in kemije — je rad vztrajal pri pogovoru o začetku njegove plavalne »karriere«. Nikoli nisem imel poguma, da bi ga spraševal o tem, kajti leta 1962, ko mu je bilo 17 let, sta mu umrla mati in oče.

»Ob športu sem laže prebolel ta udarec, kajti bil sem edinec, brez brata in sestre. Iz Celja sem

se preselil v Kranj, kjer sem plaval za Triglav. Toda rodno mesto mi je še vedno zelo pri srcu. Ob sobotah in nedeljah večkrat obiščem svoje prijatelje in Celju, na katere me vežejo spomini na moja najmlajša leta.«

Stastni mladi rekorder je počasi obdeloval kosček torte in na mojo željo obudil nekaj spominov iz otroških let.

»Bilo mi je devet let... Skupaj z ostalimi pionirji smo zaježili potok Loznicu in vadili crawl pod vodstvom Mileta Iršiča. Dvoletni pomeje bi moral v Krškem nastopiti na kvalifikacijskih tekmah za republiško prvenstvo v Kamniku. Zal pa sem bil med gledalci, ker sem si zlomil roko. Kljub temu sem pozneje nastopil v Kamniku kot član štafete. Startal sem brez pravega treninga in roka me je bolela. Nisem pripravljen do cilja in štafeta so diskvalificirali. Hudo mi je bilo, občinstvo pa se mi je smejala. Takrat sem med solzami sklenil, da bom treniral resno in postal dober tekmovalce. Naslednje leto sem v Radovljici že osvojil naslov pionirskega prvaka Slovenije na 50 m hrbtno. Pred štirimi leti sem v Splitu postavil slovenska rekorda — 1:07,6 na 100 m in 2:31,8 na 200 m hrbtno.«

OD DANES NAPREJ V NOVI EMBALAŽI...

Franck-ZAGREB

„NA VRSTI JE DORTMUND“

Skoraj v vseh športnih zvrsteh poolimpijska leta skoparjajo s pomembnimi tekmovalci. Ta ugotovitve pa prakonec velja za vrhunske telovadce. Letos je bilo kar precej kvalitetnih tekem; najpomembnejša je bila prav za »Pokal Evrope« v Antverpnu.

Ze kmalu po olimpijskih igrah v Tokiu sem dobil novega trenerja (J. Senico). To ni vplivalo na moje priprave in razpoloženje pred Antverpnom; odličnejša je bila predvsem večja odgovornost. Na Japonskem sem se vpisal v seznam olimpijskih zmagovalcev, se bolj pa me je bremenilo, da pred menoj še nihče ni osvojil evropskega pokala dvakrat, jaz pa ga naj bi se tretjič zaporedno. Prav sprčo večje odgovornosti v Antverpnu nisem teledalil tako sproščeno, kakor bi bil moral; to je menda najbolj vplivalo na moj plama. Danes dobro vem, da na tej najpomembnejši tekmi v letu 1965 nisem telovadil, kakor sem pozneje na primer na spartakiadi. Čeprav sem bil za Antwerpen (telesno neprimerno bolj pripravljen kot za Prago. Zato domnevam, da bi osvojil evropsko prvenstvo tudi tretjič, če bi bil v Antverpnu vsaj tako sproščen, kakor sem bil v Pragi. Smelo je, da trdim tako, toda kogar je že kdaj bre-

menila velika odgovornost, me bo prav dobro razumel, sedaj slušim voljaški rok. JLA mi je omogočila redni trening. Ta ugodnost pa mi sprva ni prav nič pomagala, saj sem bil dalj časa bolan; okreval sem šele pred dnevi. To so pravzaprav moji prve nevesočnosti v načrtnih pripravah za svetovno prvenstvo v prihodnjem letu v Dortmundu (ZRN). Zaradi njih sem namreč že zamudil teledadni dogodek številka 14 v poolimpijskem letu, to je tradicionalni dvoboj izbranih japonskih in evropskih telovadcev (oziroma tri tekme z njimi) ter meddržavna dvoboja jugoslovanske gimnastične vrste z reprezentancama ZAR v Kalru in NDR v Beogradu. Vsekakor mi bodo ta srečanja zelo smarkalala pri nadaljnjem treningu. Zelo obžalujem tudi, da je gimnastična zveza Jugoslavije zavrnila nedavno vabilo za gostovanje v CSSR. Naša strokovna organizacija bi morala bolje pretehtati podobne korake v zvezi z vrhunskimi telovadci in njihovimi nastopi.

V teh dneh sem se torej v malce težjih razmerah začel pripravljati za svetovno prvenstvo 1966. V prvi etapi bi rad dosegel povprečno formo, vsaj kar zadeva moje stare vaje, seveda pa se bom moral spoprijeti tudi z že znanimi obveznimi vajami za Dortmund. Kako bom prikril vaje, bodo pokazali prvi treningi in nastopi, predvsem pa je vse odvisno od tega, kako mi bo uspelo uskladiti izredno naporen trening in zahtevno vojaško službo. Vsekakor bom težko našel srednjo pot, zaradi katere ne bi bil prizadet športni dosežki ali pa morla celo zdravje. (Mimogrede: v novi sezoni bi rad prvič tekmoval na tradicionalnem študentski republike, ki bo 5. decembra v Ljubljani, toda samo, če mi bo uspelo, da se bom — kljub zahtevni vojaški službi — lahko temeljito pripravil.)

Telovadci ne govorimo radi o sebi, treningih in tekmah; bolj se navdušujemo za telovadnico in vsakodnevno trdo vadbo. Čas vselej hitro beži in kmalu bo treba v mednarodni areni spet braniti jugoslovanske športne barve. To pa zarne vsakokrat ni samo velika čast, marveč vselej tudi odgovorna naloga. Za naslov reprezentanta je treba marljivo vaditi; v teh prizadevanjih ne bi rad zaostajal, saj tudi v prihodnje pfi vadbi in v tekmovalnih ne želim razočarati zvestih privržencev, marveč s tekmovalnimi uspehi upravičiti splošno zaupanje.

NAJVEČJI USPEHI MIRA CERARJA V LETU 1965

MESEC	TEKMA	KRAJ	REZULTATI
Marec	Gostovanje na Svedskem	Stockholm	1. mesto (šesterboj)
Marec	Gostovanje na Finskem	Helsinki	1. mesto (šesterboj)
Marec	Mednarodni turnir ZRN	Ludwigshafen	1. mesto (šesterboj)
April	Prvenstvo Jugoslavije	Slav. Brod	1. mesto (dvanajsterboj)
April	Slovenija — Honved	Ljubljana	1. mesto (šesterboj)
Maj	Pokal Evrope	Antwerpen	4. mesto (šesterboj); finale — bradja; zlata kolajna, konj; srebrna kolajna, krogi; srebrna kolajna, parter; bronasta kolajna
Junij	Spartakiada	Praga	1. mesto (šesterboj); finale — konj z ročaj; zlata kolajna, krogi; zlata kolajna, bradja; zlata kolajna, parter; zlata kolajna, drog; zlata kolajna
Avgust	Univerziada	Budimpešta	2. mesto (šesterboj); brez finala

KOŠARKAR - IVO DANEU

„SLOVO V MOSKVI“

»Devet let sem igral v jugoslovanski košarkarski reprezentanci in »preživel« tri njene generacije. Z njimi sem delil veselje in razočaranje širom po svetu, dokler v moskovskem dvorcu športov ob koncu letošnjega evropskega prvenstva niso spustili z drogov zastav treh najboljših košarkarskih reprezentanc v Evropi — SZ, Jugoslavije in Poljske. Na tem šampionatu se je večina igralcev poslovila od državne reprezentance, med njimi tudi jaz.

Srebrno kolajno za 2. mesto na moskovskem šampionatu smo začeli kovati že med kvalifikacijami v Tbilisiju. V odlični tekmi smo odpravili Poljake, s katerimi smo poprej na raznih tekmovalnih igrah izgubili kar trikrat zapored. Brž ko smo jih premagali, smo se začeli (psihično) pripravljati za odlično finalno tekmo z reprezentanco SZ v Moskvi, čeprav smo morali igrati poprej še z Italijani. Prav ti pa nas bi bili skoraj premagali; po usodnih napakah italijanskih košarkarjev v zadnjih minutah smo vendarle zmagali mi. O zlati (ali srebrni) kolajni je torej odločil srečanje SZ in Jugoslavije v moskovskem dvorcu športov.

Naše vodstvo se je pred tem odličnim spopadom zahvalilo vsem »stariim« igralcem za ves trud, ki smo ga v zadnjih letih vložili za uspehe naše reprezentance. Na posebnem sestanku smo zvedeli še, da v prihodnje ne računajo več na nas; imeli naj bi »proste roke«. Kljub temu smo pred odlično igro mislili samo na končni uspeh, se pravi, da bi na evropskem šampionatu enkrat vendar premagali odlične sovjetske košarkarje. Nam v prid je bilo še, da v igri z njimi nismo imeli izgubiti prav ničesar.

»Dvorec športov« je bil podoben peklu. Občinstvo je navijalo seveda za svoje, samo aktivni udeleženci šampionata, razen Poljakov, pa za nas. Vendar huronškega vpitja niti nisem slišal, ko sem segel v roko kapetanu sovjetske reprezentance Voljnovu. Drug drugemu sva izročila državno zastavico in šopek cvetja ter si krepko stisnila roke. Tako — molče — sva si želela mnogo sreče. Takoj nato pa se je začela tekma, zadnja, ki sem jo odigral v državnem dresu s starimi tovaršiši.

Sprva smo vsi računali, da lahko zmagamo, toda bolj ko se je tekma bližala h koncu, tem bolj je plahnel ta lepi občutek in z njim priložnost, da bi — sredi Moskve — zmagali nad slovitiimi sovjetskimi košarkarji. Nič ne pretiravam, če trdim, da smo ta čas dejansko igrali boljše košarko kot naši partnerji. Dogodki na igrišču pa se niso zasukali v naš prid. Tekmeči so se upravičeno bali, da se bi mi razigrali; uspehe v zadnjih letih smo namreč dosegli prav s hitro, dinamično igro z bliskovitimi nasprotnimi napadi ter s streljanjem z vseh položajev. To so dobro vedeli tudi naši tekmeči, zato so nam pristigili krila z zelo počasno igro (brez nasprotnih napadov). Skratka — vsilili so nam svoj način igre, očitno pa sta bila na njihovi strani tudi sodnika. Često sta zaustavljala naše akcije, mirila pa sta nas, zlasti Korača in mene, tudi z osebnimi napakami; v prvih petih minutah sva imela vsak po tri osebne napake. S porazom smo se morali (športno) spriznati; za uteho pa smo dobili srebrno kolajno, ki je odtehtala našo slabo uvrstitev na olimpijskih igrah v Tokiu.

Po Moskvi od »srebrne« reprezentance ni ostalo veliko; naš trener Aca Nikolić je odšel v Italijo, kjer med profesionalci uspešno igra že Djurici, medtem ko je Petričević odšel v Belgijo. Korač, Rajković in Gordić služijo vojaški rok. Sam pa sem se odpovedal nastopom v državni reprezentanci pod pogoj, ki jih zahteva KZJ, vendar sem pripravljen pomagati, če me bodo poklicali na tekmovalja, ne da bi se moral poprej udeležiti dolgotrajnih skupnih treningov. Nova služba — pri Zagrebškem velešolju — mi namreč ne dovoljuje, da bi izostajal z dela, zato bom v prihodnje lahko igral samo še za Olimpijo.

Košarkarji »srebrne« reprezentance so zastavili ves svoj prosti čas in mnogo truda za uspehe v mednarodnih arenah. Tega se morajo zavestati mladi, če bodo hoteli obdržati ugled jugoslovanske košarke, najprej že na pomladanski turneji po Čilu, Urugvaj in Argentini ter jeseni

IVO DANEU

po ZDA. Tedaj bomo tudi zvedeli, s kakšnimi upi pojdejo na XIX. letne olimpijske igre v Ciudad de Mexico.«

DOSEDANJI NAGRAJENCI

Plakete Branka Zihorla so doleje dobili:

- 1959: zlato — Lorgor, srebro — Daneu, bron — Zirovnik.
- 1960: zlato — Daneu, srebro — Zirovnik, bron — Pačar, Častine — Šikovčeva, Cerar, Kersnik, dr. Hočič, Kunaver, Keršič, Debeljak, Mahkota, Jerin.
- 1961: zlato — Cerar, srebro — Teran, bron — Daneu; Častine — Bone, inž. Brodnik, Frasova, Šilbar, Parma.
- 1962: zlato — Cerar, srebro — Daneu, bron — Jemec, Častine — Stamejčičeva, Sazonov, Teran, Vecko, Erjavčeva, Čadeževa, Moharjeva, Koblar, Lorgor.
- 1963: zlato — Cerar, srebro — Daneu, bron — Vecko; Častine — Justina, Bernotova, inž. N. Bernot, inž. D. Bernot, Srot, Mahkota, Pirčeva, Hauptman.
- 1964: zlato — Cerar, srebro — Stamejčič bron — Sterzaj; Častine: Skarja, B. Klavora, Berc, Colja, Skalar, Rleva, Farut, Mlakar, J. Šilbar, Grom Čadeževa.

Intervjuji: Dušan Kuret in Henrik Ubeteis
Fotografije: Marjan Zaplatil

DIAGNOSTIČNA POSTAJA

Ce ti pri nas nagaja avtomobil, potem ti pač ne preostane drugega, kot da vozilo zapelješ v delavnico, kjer mehanik nekajkrat pritisne na pospeševalnik in vpo posluhu ugotovi, kaj je narobe. Seveda ni nič nenavadnega, če razderejo uplinjač, v resnici pa je bila napaka v kablju za vžiganje. Ljudje smo pač zmotljivi...

Za oceanom samo mehanikove ušesu ne verjamejo več. Menda tudi v Evropi ne je da so na starem kontinentu aparature za ugotavljanje »bolezni avtomobila« se zelo redke. V ZDA pa so v zadnjih dveh letih maločude v oseh velikih mestih zgradili 40 avtomobilskih klinik, kjer ničesar več ne prepustijo naključju in bolj ali manj dobermu posluhu mehanika. Elektronski aparati natanko ugotovijo napake v vozilu.

Diagnostični stroji so nameščeni ob 40 metrov dolgem preskušalnem traku in avtomatsko ali polavtomatsko preizkusijo vse dele avtomobila, ki so morda pokvarjeni.

Preskušajo:

- kako natančen je brzinomer in ali je baterija dovolj napolnjena,
- kako so nameščeni žarometi in ali vse električne naprave pravilno delujejo,
- kolesa, če so uravnatežena in ali če je profil na pnevmatikah še zadosten,
- natanko preverijo delovanje zavor,
- poiščejo skrivne razpoke na karterju ali napake v bencinski črpalki.

Nasteli smo le nekatere preskušnje, ki se nam zaradi dokaj mehaniziranih letnih tehničnih pregledov vozil zde še najbolj domače.

V 30 do 45 minutah — kakor je že velik avtomobil — opravi več kot sto posameznih preiskav. Večina preiskav opravijo med tem, ko posebno izolirani »diagnostični posnemači« z avtomobilom, ki je postavljen na vrtilnih valjih, najrazličnejše položaje, ki nastanejo med vožnjo — pa naj gre za strm klanec ali divje zaviranje, ko cvilijo zavore.

Med preskušnjo sedi lastnik vozila v klimatizirani čakalnici in skozi stekleno steno opazuje, kaj se dogaja z njegovim avtomobilom. Po končani preskušnji dobi avtomobil posebno »zdravniško spričevalo«, v katerem so napisane vse »bolezni« vozila in seveda tudi račun — 7.500 do 12.500 din.

Z diagnostičnimi postajami za avtomobile je pred tremi leti začel bencinski koncern »Mobil Oil«, ki je v New Jersey postavil prvo avtomobilsko bolnišnico.

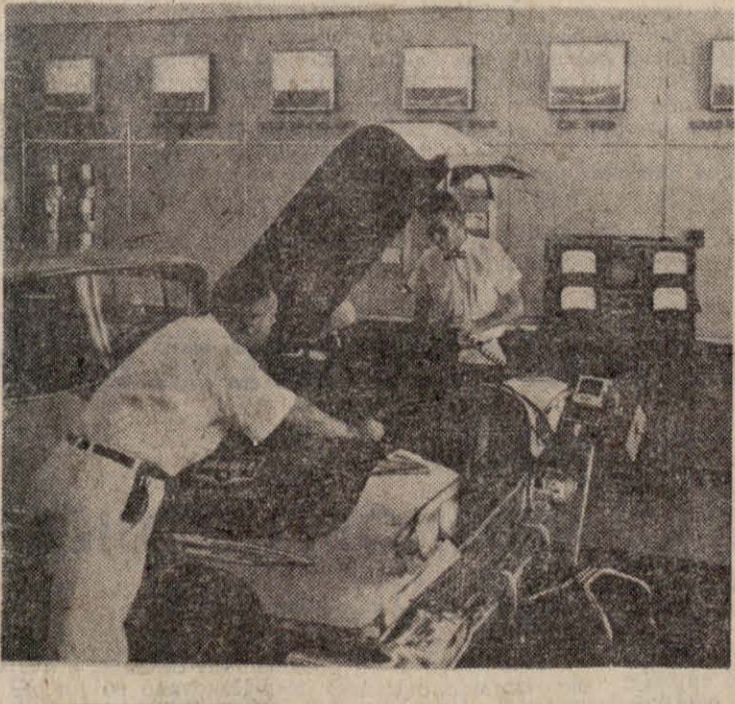
Trust je tako hotel tudi svoj delež pri kupčiji s popravili avtomobilov. Začeli so zraven diagnostičnih postaj graditi tudi delavnice, kjer daje lastniki avtomobilov ponavadi takoj novoravni ugotovljene napake. Račun je v poprečju 80.000 din. Delavnice so še posebej priljubene, ker so elektronske naprave tako natančne, da delavnica zagotovi za popravljene avtomobile trimesečno garancijo — približno 7000 prevoženih kilometrov brez popravila.

Močil Oil je pravilno ocenil tržišče. Ze od prvega dne naprej so nove delavnice preobložene z delom in se danes se je treba prijaviti nekaj dni vnaprej, da tvoj avtomobil pride na vrsto za pregled. Industrijo je uspeh avtomobilskih klinik tako navdušil, da namerava na primer neka lastnica klinik za avtomobile v prihodnjih letih postaviti več kot 500 diagnostičnih trakov. Tako le pravi: »Končno moramo vsakemu avtomobilu zagotoviti, da je znanstveno natančno pregledan — tako kot vsi ljudje na kliniki Mayo — in da pri popravilih ne bo več poskušanja.«

Velik uspeh avtomobilskih diagnostičnih postaj za avtomobile pripisujejo trgovci »modernemu človeku«, ki pač bolj zaupa elektronski preskuševalni napravi kot se tako spretnemu mehaniku.

Takole je neki lastnik avtomobila hvalil elektronsko diagnozo: »V mojem starem servisu je bilo vse tako zelo primitivno. Če sem imel smolo, sem včasih hodil k mehaniku tudi štirinajst dni, da je končno odkril napako, ki jo sedaj stroj nedvoumno ugotovi v pol ure.«

Neki drug vožer, na čigar skoraj novem cadillacu je elektronski preskuševalnik odkril napako v menjalniku in majav kontakt pri sireni, je navdušeno vzkliknil: »To je najbolj čudovita ustanova na svetu — če deklet ne štejemo...«

ARHEOLOGIJA

ZOGLENELE DRAME

Pod močno svetilko na delovni mizi dunajskega raziskovalca preteklosti Antona Fackelmana, 49, je ležal zoglenel papirus. Znanstvenik je z žalostjo ogledoval dve tisočletji star uničen zapis, saj se je svetlek tako močno zlepil, da besedila nikakor ni bilo mogoče razvozlati.

Fackelmann se je medtem tako pozorno pogovarjal z angleškim kolegom, da je pozabil ugasniti svetilko: »Bila je tako rekoč nezgoda,« je izjavil kasneje. Toda konservatorjeva raztresenost je prinesla pomembno odkritje.

Prejšnji mesec je dunajski arheolog poročal o svojem odkritju na znanstvenem kongresu v Milanu: Zoglenele papirusove svitke je treba ponovno »pražiti«, pa je potem mogoče razbrati besedilo.

Se novembra bo dunajski strokovnjak za papiruse demonstriral svojo novo metodo v neapelskem muzeju, kjer hranijo več kot tisoč zoglenelih svitkov, ki jih doslej niso mogli prebrati. Zgodovinarji si obetajo pomembna odkritja.

Hamburški profesor Bruno Snell komentira že vnaprej: »Pred nami je revolucija... v poznavanju antične literature.«

Kljub vsem prizadevanjem znanstvenikov poznamo le nezaten del antične literature: Se vedno nihče ne ve, kje je 116 tragedij grškega ka Sofokla — poznamo jih le sedem. Sodiijo, da je Aihil napisal 90 dram — 83 je izgubljenih.

Večino vseh helenskih literarnih tekstov so odkrili na papirusovih zapisnikih, ki so jih našli v Egiptu. Tudi njih je seveda že načel zob časa, toda s paro, bencinom, alkoholom in drugimi kemikalijami so jih pripravili, da jih je bilo mogoče prebrati. Vsi ti papirusi pa niso bili zogleneli in svitki niso bili zlepjeni.

Skoro nobenega papirusov, ki so jih bili odkrili v Evropi, pa ni bilo mogoče prebrati, saj so jih večina našli v okolici Vezuva in so bili zogleneli in se zlepili ob znanem izbruhu vulkana pred dvema tisočletjema.

So spet pred nami nova odkritja antike?

SAMO MOŽGANI BODO ŠE OSTALI

»Kdo je pravzaprav človek — sprašujem po njegovi identiteti — ki ima umetno ročnico, celjst iz cerosiuma (keramične umetne snovi), žile dovodnice iz dakrona, ledvice so mu presadili z mrtveca, srce mu je izdelal dr. Kolff iz silikonskega gumija in je z njegovimi nogami še pred leti hodil nekdo drug? Kdo je pravzaprav ta oseba — psihološko, moralno in navsezadnje tudi pravno?« je pred kratkim zastavil vprašanje nobelovec Joshua Lederberg.

Vprašanje bo postalo še toliko bolj umestno, ko se bo res zgodilo, da bodo znali presaditi tudi možgane, in bo imel ta sestavljeni človek poleg jeter in ledvic še tuje možgane.

Utopija? Gotovo. Toda samo zato, ker danes vse to še ni mogoče. Mnogi med nami pa bodo vse to še doživeli. Zakaj prvi korak na tej poti je že storjen. Bilo je pred nekaj meseci...

Dr. Robert J. White, glavni zdravnik na nevrokirurškem oddelku univerzitetne klinike v Clevelandu (Ohio, ZDA) in njegova asistenta dr. Albijn in dr. Verdura so letos aprila opili izrezali možgane iz lobanje in možgani so potem živeli in pravilno delovali še 24 ur, pa so bili povsem ločeni od telesa poskusne živali. »Verjetno je, da bi poskus lahko še nadaljevali,« je neprizadeto odgovoril dr. White, »toda ker so možgani potrebovali izredno skrbno nego, smo poskus končali.« Sodiijo, da bo že v bližnji prihodnosti mogoče ponoviti enak poskus tudi s človeškimi možgani.

Edini namen te sicer brezsmiselnih operacije je bil odgovor na vprašanje, kje v človekovem telesu je njegov »jaz«, saj na primer bolniku amputirajo roko ali nogo, ne da bi se njegova osebnost s tem kakorkoli spreminila.

Kako daleč potem lahko gre sodobna kirurgija?

Rekord gre ameriškim kirurgom, ki so poleti leta 1961 prvič v zgodovini opravili tako imenovano »hemikorporektomijo« — odstranili so polovico telesa. Kirurgi so takrat odrezali možgi, ki je imel raka na mehuru in danki, približno v višini ledij ves spodnji del telesa. (O tem smo poročali v sestavku »Živi torzov«, TT 6/1963). Zgornji del telesa je živel naprej — kirurgi so trdili, da gre še vedno za popolno osebnost.

Takrat so na kliniko v Clevelandu deževali protesti z vsega sveta. Mnogi zdravniki so se zgražali. Hemikorporektomija je sicer pomagala, da je človek živel nekaj tednov dlje, kot bi sicer — umrl je zaradi infekcije ledvic — toda zdravniki so se »pregrešili zoper veljavno predstavo o človeku, in javno mnenje je takoj ostro reagiralo.

Zdi pa se, da se bomo morali kmalu pripraviti še na vse hušje »pregrehe« zoper splošno veljavno predstavo o podobi človeka. Če se spomnimo poskusa dr. White in njegovih asistentov, o tem ne moremo več dvomiti.

Ti trije nevrokirurgi so si namreč pred sedmimi leti zadali nalogo postaviti absolutni svetovni rekord pri amputacijah — amputirali so celotno telo poskusne živali, ostali so samo možgani, ki so živeli naprej.

NAJBOLJ SAMOTNI MOŽGANI SVETA

Tistega aprilskega večera so kirurgi sedeli na leseni klopi ob zidu operacijske sobe in opazovali poslednje priprave za operacijo. Vsaka podrobnost je bila obočena za uspeh. Sedem let so delali poskuse in vsaka operacija je bila popolnejša od prejšnje. Toda vse živali so jim pregodaj umrle. Čeprav se je z opico, ki je bila privezana na operacijsko mizo, ukvarjalo nič manj kot pet medicinskih sester in laborantov, je bila v operacijski sobi popolna tišina. Vsakdo je vedel, kaj je njegova naloga. Vsak gib so bili natanko proučili in izvežbali.

Podoba opice je bila groteskna. V odprtem gobcu je imela debelo cev iz umetne snovi. Žival je sunkovito dihala, vdih in izdih, so si sledili v ritmu stroja. Na levi lakti je imela pritrjen gumijast rokavec, ki je posredoval podatke o krvnem pritisku. Na levi goleni, prstih in hrbtu so bile pritrjene elektrode, ki so pomagale registrirati srčne tokove, ki jih je zapisoval elektrokardiograf. Iz leve goleni je neka laborantka v enakomernih presledkih jemala kri za preiskave.

Cev, ki jo je imela žival v ustih, je segala do bronhijev. Njen drugi konec je bil priključen na aparaturo za narkotiziranje. Tako naj bi se zavarovali za primer, če bi opica prenehala dihati.

Ko je bila žival še v nezavesti, so k operacijski mizi pripeljali še elektronski »dajalec ritma«. Njegovo elektrodo, ki je izbrušena v iglo, so z obližem pritrčili na obrbte prsi živali. V primeru, da bi se srce zaradi radikalne operacije možganov ustavilo, bi dr. Verdura elektrodo zabodel skozi prsi v srce. »Dajalec ritma« pa bi potem oddajal srčni mišici enakomerne električne impulze, in srce bi tako še naprej utripalo.

V tistem trenutku, ko so vsi trije kirurgi vstali z lesene klopi, nezavestna opica ne bi več mogla umreti, četudi bi hotela.

Dve uri potem so ločili možgane od telesa. Možgani so ležali na majhnem končcu lobanjskega dna, edinem delu optičnega telesa, ki jim je še ostal. Vse skupaj so položili na izredno tanko mrežo v posodi z ogrevano fiziološko raztopino. Možgani so v raztopini nekako viseli, in tako so jih zavarovali, da se ne bi izsušili, ohladili ali mehanično poškodovali. Na odrezanih koncih glavnih arterij in ven so bili pritržili prozorne cevi, skozi katere je pritekala ogreta kri, ki so jo neprestano jemali drugim opicam, poganjali in bogatili s kisikom pa jo je majhen stroj spropljučal. Možgani, v katerih naj bi bila »osebnost« opice, so živeli.

Na površini izoliranih možganov so bile nameščene številne majhne sreberne elektrode, ki so bile povezane z osciloskopom. Na fluorescenčnem zaslonu osciloskopa je bilo videti svetlo točko, ki je mirovala. Aparatura naj bi beležila električne tokove, ki jih povzročajo živčne celice možganov.

Zdravniki in njihovi pomočniki so napeto opazovali svetlo točko. Vedeli so, da morajo še počakati, saj so zaradi narkoze možgani še omtični. Samo minuto so čakali, potem pa je začela svetla točka na zaslonu osciloskopa komaj opazno trepetati. Počasi se je premaknila na levem robu svetlo točkice. Točka se je vsem hitreje premikala, dokler ni na zaslonu zarisala krivuljo, ki jo pozna vsak nevrokirurg, in pomeni krivuljo električnega toka budnih možganov.

Dr. White je vedel, da ga še ni sredstva, s katerim bi lahko vzpostavil zvezo s temi

osamljenimi možgani. Ki niso imeli zveze z nobenim čutilom. Prav tako je bilo nemogoče ugotoviti, kaj se dogaja v optičnih možganih. Toda poskus je vseeno uspel: možgani so živeli in bili so budni.

Morda je bilo dejanje usmiljenja, ki ga zdravnik ni hotel priznati, ko je dr. White po

24 urah ustavlil dotok krvi, sicer so možgani zahtevali preveč nege, in je tako končal kratko življenje najbolj osamljenih možganov tega sveta.

Ali imajo zdravniki še pravico opravljati takšne poskuse? Ali lahko ljudje delajo tako samo zato, ker to zmorejo?

POPOLNA PROTEZA?

Ali sploh velja razmišljati o tem, kje so meje, ki jih človek še lahko prestopi? Prepričani smo, da bo po poti, ki so jo začeli dr. White in njegovi asistenti, prišlo do poskusa izločiti tudi človekove možgane iz telesa. Danes se nam zdí takšen poskus grozljiv. Toda gotovo je, da bo neki umirajoč človek dovolil, da na njem naredijo enako operacijo.

Toda kdo bi mogel prepovedati človeku — izumiteljskemu duhu, da ne bi izdelal umetnih čutil, ki bi sprejemala zvočne valove, jih spreminjala v električne impulze in jih posredovala osamljenim možganom, tako kot to opravlja uho in ušesni živec? Ali bo bodo ljudje v prihodnosti izdelali senzore,

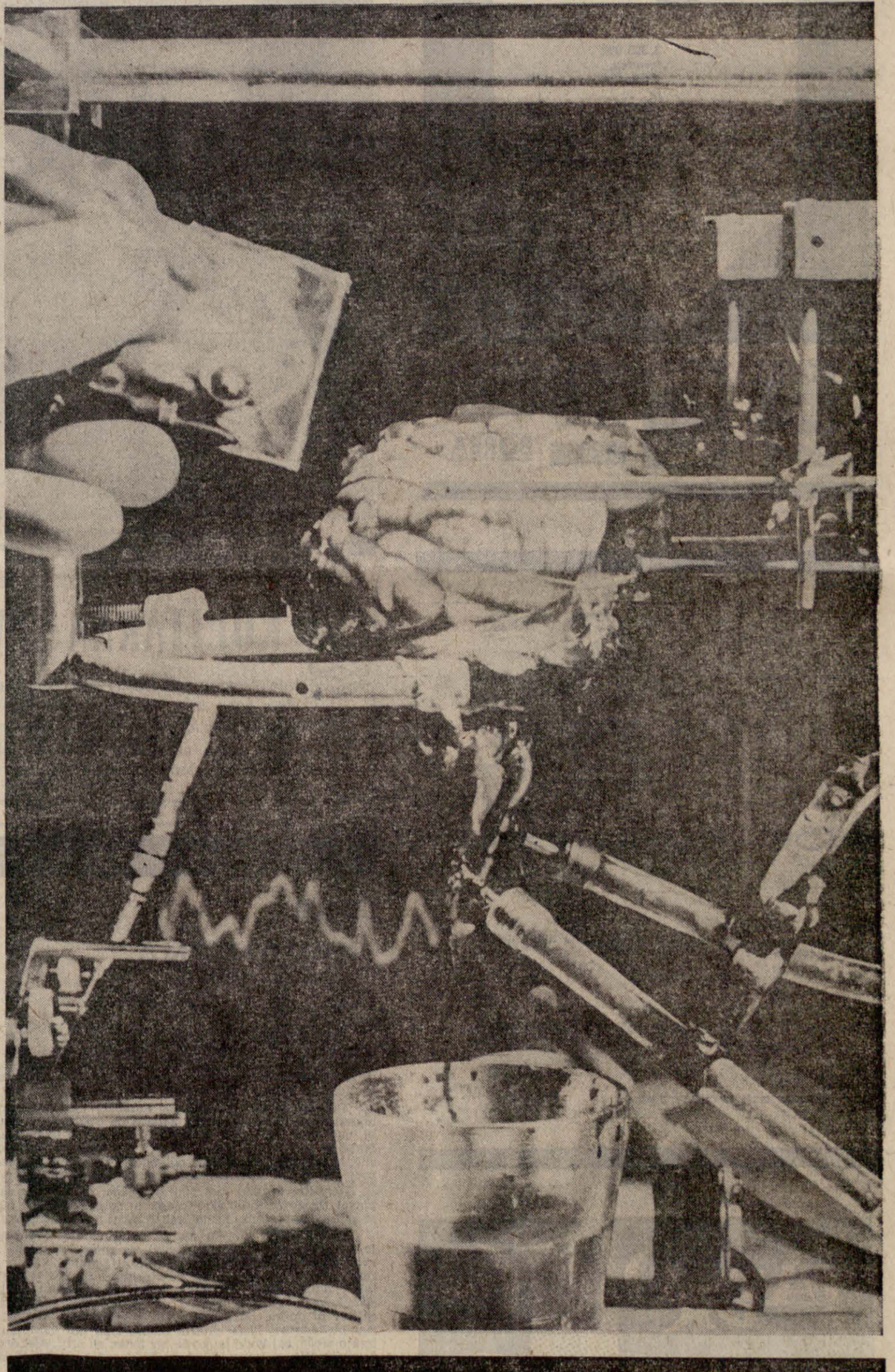
ki bo podobno opravljal z elektromagnetnimi svetlobnimi valovi? Zakaj morda ne z nevidnimi valovi — infra rdečimi, ultra vijoličnimi, rentgenskimi in drugimi?

Kdo lahko trdi, da ne bo kdaj mogoče spreminjati električnih impulzov, ki prihajajo iz motoričnih centrov izoliranih možganov, da ne bi upravljali električno vodene proteze, da se ne bi le-ti spreminjali v izzorjene besede in gibanja?

Od tistega aprilskega dne, ko so osamlili opičje možgane, se zde vse te — danes tako zelo drzne spekulacije — resničnosti približevati. Človek bo živel, čeprav bo njegovo telo zaradi nesreče ali bolezni tako uničeno, da bo potrebna »popolna« proteza.

Razvoj, ki se je začel pred stoletji z leseno protezo vojnega invalida, se bo v prihodnosti končal s protezo celotnega telesa, v katerem bodo samo možgani še človeški.

In četudi se zdí clevelandška operacija še tako grozljiva in predrzna, je vendarle prvi korak na poti k neumrljivosti človeka. Ali bo konec te poti preklestvo ali blagoslov? Kdo lahko danes sodi o tem?

NAGRADNO ŽREBANJE

Za vlagatelje, ki imajo vloženi najmanj 200.000 dinarjev na odgovorni rok nad 1 leto:

1 fiat zastava 1300 • fiat zastava 750 • 1 ročna motorna kosilnica • 12 garnitur jedilnega pribora • 10 nagrad po 30.000 za nakup pohištva po izbiri

Za vlagatelje, ki imajo vloženi najmanj 50.000 dinarjev na odgovorni rok nad 1 leto:

1 hladilnik • 1 pralni stroj • 5 mikserjev • 5 sesalcev za prah • 10 gramofonov • filmske kamere

Razpis velja do 31. decembra 1965.

Vloge sprejemajo poslovne enote Komunalne banke Ljubljana: Osrednja poslovna enota Subičeva 2, Mestna hranilnica ljubljanska, Copova 3; Bežigrad, Titova 53; Moste, Vite Pregarčeve 8; Stara Ljubljana, Mestni trg 16; Siska, Celovška 99; Vič, Tržaška 38. — Izven Ljubljane: Crnomelj, Domžale, Grosuplje, Kobarje, Litija, Logatec, Medvode, Rakek, Ribnica, Vrhnika in Zagorje.

V ŽREBANJE SO VKLJUČENI VLAGATELJI KOMUNALNE BANKE TRBOVLJE IN NJENE EKSPOZITURE V HRASTNIKU TER NOVE EKSPOZITURE »STARA LJUBLJANA«, MESTNI TRG 16

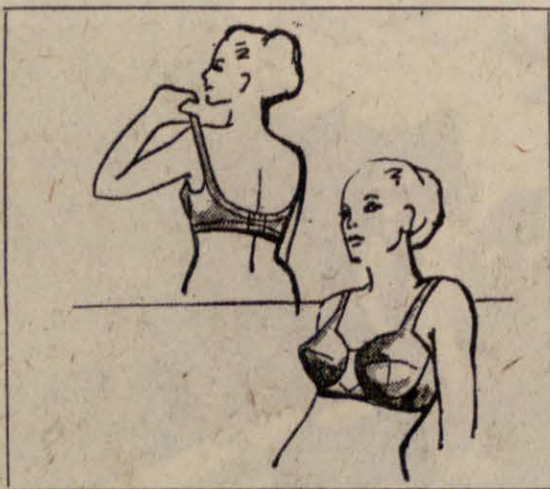
KOLEKTIV TOVARNE ŠIVALNIH STROJEV „MIRNA“ – MIRNA

CENJENIM
POTROŠNIKOM
PRIPOROČAMO
SVOJE
KVALITETNE
IZDELKE

3.300.000
izvodov
tedensko
je
zanesljiv
komercialen
uspeh
vaših
propagandnih
sporočil

Čestitkam k dnevu republike se pridružuje tudi kolektiv
konfekcije

»Lisca« SEVNICA

Prporoča svoje kvalitetne izdelke.

JADRO
miješani vafel

sloboda

OSIJEK

BERLIN

BORMANN JE MRTEV?

Umri je pred dvajsetimi leti, 2. maja 1945, v Berlinu. Martin Bormann. — Tako vsaj za-
trjuje zahodnonemška revija »Stern«, češ se-
daj lahko nehajo iskati nacističnega zločin-
ca. Sekretar nacistične stranke si je sodil
sam. Menda s ciankalkijem; tisto noč, ko je
nameraval pobegniti iz obkoljenega Berlina.
8. maja 1945 so ga pokopali. Kot neznanega
vojaka. »Stern« sodi, da ima dokaze in priče.

Kaj pa pravi k vsem tem novim ugiba-
njem o smrti zločinca, za katerega so do
nedavnega sodili, da je pobegnil pravici in se
skriva v Argentini, izraelska obveščevalna
služba, ne vemo. Toda komaj pred 14 dnevi
je vodja izraelske službe za raziskave vojnih
zločinov izjavil novinarjem, da natančno ve-
do, kje živi Bormann, in da ga nadzorujejo.

»Sternova« zgodba:
V noči med 1. in 2. majem 1945 so se na-
cisti poskušali prebiti iz Führerjevega bunker-
ja. Iz bunkerja v kletih Reichskanzlei so pri-
šli do Weidendammkega mostu. Niso mogli
naprej. Nekaj mož, ki jih je vodil Bormann,
je zato poskušalo pobegniti po nasipu želez-

nice. Na postaji Lehrter so se razšli.
Dr. Stumpfegger in Bormann sta odšla pro-
ti vzhodu, vodja Hitlerjugend Axmann, ki
je pred pol leta povedal zgodbo Sternovemu
uredniku, pa s spremljevalcem proti zahodu.
Obe skupini so sovjetski vojaki zaustavili.
Ko se je Axmann vračal, je na viaduktu nad
Invalidenstrasse zagledal trupli Bormanna in
Stumpfeggerja. Šest dni kasneje so ju po-
kopali.

Po izpovedih Arturja Axmanna so novi-
narji poizvedovali naprej. V Berlinu so našli
priče, ki so baje prav tako videli mrtvega
Bormanna.

Je morda res verjeti popolnoma novi
verziji o smrti Martina Bormanna? Zločinec, ki
je bil v Nürnbergu obsodjen na smrt, je namreč
izginil brez sledi. Po vojni so poročali iz
številnih dežel, da so ga videli živega. Ujeli
ga niso. Tako je zdaj ušel pravici zločinec,
ki je soodgovoren za večino nacističnih gro-
zodejstev.

Zadnje dni vojne je bil Bormann med
redkimi nacističnimi izbranci, ki so se zatekli
v podzemni bunker v Berlinu. Potem ko je
zadnje aprila Hitler napravil samomor, se
je Bormann skušal rešiti: V sovjetski štab
je poslal generala Krebsa, načelnika general-
štaba, ki je ponudil predajo Reichskanzlei,
v zameno pa naj bi nacistom dovolili umik.
Sovjeti so zahtevali brezpogojno kapitulacijo.
Tako se je Bormann poskušal prebiti.

Policija je pred nedavnim v Berlinu izkopavala na mestu, kjer naj bi bil pokopan
nacistični zločinec Martin Bormann. Trupla niso našli.

KOPITARNA SEVNICA

Izdelujemo in prodajamo po nespremenjenih cenah vse
vrste kopit in pet za čevljarstvo, gimnastične
sandale za plažo in razne vrste lesne galanterije.
Vsem našim odjemalcem in dobaviteljem želimo obilo
uspehov za praznik republike.

PANORAMA

TO SE PRIPETI SAMO...

... V KALIFORNIJI: Zapornik Ru-
pert Palmer je takrat, ko je bil v za-
poru, prejel podporo za prepobe-
ne. Prevara mu je uspela tako, da je
pregovoril stražarje, ki so ga vodili na
delo zunaj zapora, da so ga puščali
v urad, kjer je prejel podporo. Serij
je zvedel za prevaro in zaporniku pre-
povedal nadaljnje obiske na uradu za
delo.

... V BRAZILIJU: Jose Frota je har-
puniral mečarico in potem ga je riba
vlekla za seboj 22 milj, dokler ga niso
rešili ribiči. Riba je pobegnila.

... V LOS ANGELESU: Zoper lenobo
je naperjen predpis kluba za golf v Los
Angelesu, ki tekmovalcem pri igri pre-
poveduje uporabo električnih vozil. Vo-
zi so se lahko samo tisti, ki se izkazujejo
s posebnim zdravniškim spričevalom.

prijatelja. Bormannov dnevnik sva odnesla
mojemu očetu, staremu komunistu, ki je bil
takrat vršilec dolžnosti župana mestne čer-
tvi... Oče je dnevnik predal sovjetski vo-
jaški komandi. Približno deset dni potem je
pome in po Ota prišel sovjetski avtomob-
il in dva dni so naju zasliševali, kje sva be-
ležnico dobila.

Dokazano je, da je beležnica bila res Bor-
mannov dnevnik.
Ali je Bormann res umrl 2. maja 1945?
Na zemljišču nekdanjega razstavišča v
Berlinu so kriminalisti pred nedavnim kopa-
li, da bi našli trupli. Odkriti niso ničesar.
Revija »Stern« trdi, da to tudi ni nič čudne-
ga, ko pa priča Albert Krumnow, eden od
poštinskih uslužbencev, ki so pokopali Borman-
na, po 20 letih ni več mogel natančno poka-
zati, kje je grob, saj se je zunanja podoba
zemljišča povsem spremenila.

Toda tudi ko bi našli trupli, bi bilo zelo
težko dokazati, da gre res za ostanke naci-
stičnega zločinca. Po zobovju — kot ponava-
li — pri Bormannu namreč ne bi mogli ugo-
toviti identitete, saj je njegov zobozdravnik iz-
javil, da je imel Bormann zdrave zobe, in ta-
ko na čeljustih ni posebnih znamenj. Edini
dokaz bi bili morda drobtini stekla, ki bi jih
našli v lobanji — ostanke ampule s ciankalki-
jem.

Bormannova usoda se zdi še vedno skriv-
nostna.

NJEGOV NAJOŽJI SODELAVEC

sednika in podpredsednika, pa še to, da smo o pripra-
vah sedaj morali obvestiti širši krog visokih uradnikov
— zaradi vsega tega nam je bilo jasno, da akcija v Ka-
ribskem morju dolgo ne bo mogla več ostati tajna.

Washingtonski in newyorški časopisi so že ugibali.
Prosilni smo založnike, naj ne priobčijo ničesar, česar niso
preverili. Neki časopis je že prejel obvestila o namera-
vanih akcijah in samo zaradi predsednikove osebne in-
tervencije jih ni objavil.

Kennedy je bil ponosen, da je zadeva toliko časa
ostala skrivnost, saj se je pohvalil, da gre »za najbolje
čuvano skrivnost v zgodovini ameriške vladne politike«.
V minulem tednu je vedelo zanjo komaj 15 predsedni-
kovih zapiskov, njihove šeme in nekaj tajnic. Da bi
ohranili skrivnost, se nismo več vpisovali v prijavnico knji-
go Bele hiše, prihajali smo skozi različne vnođe mini-
strstev in predsednikove rezidence, če je bilo le mogoče,
smo se sestajali ob urah, ki so bile že prej v navadi.

V nedeljo popoldne je prišel Kennedy ponovno v
državni varnostni svet. Prosil je admirala Andersona,
načelnika štaba vojne mornarice, naj opiše postopek
blokade. Admiral je poročal, da bodo najprej zahtevali
od vsake ladje, ki se bo bližala Kubi, da se ustavi in
dovoli, da jo preiščejo. Če ne bo ubogala, ji bodo
ustrelili pred pramec, in če še to ne bo dovolj, bodo
streljali v krmilo tako, da je ne bodo mogli več krmariti.

V ponedeljek je vedela vsa država, da je pred vrati
politična kriza. Še posebej zato, ker je predsednikov
predstavnik za tisk Salinger izjavil, da bo Kennedy ob
19. uri govoril po televiziji o stvarih, ki so »za državo
izredno pomembne«. Pred Belo hišo se je nabrala mno-
žica ljudi. Na telefonske pozive novinarjev nisem od-
govarjal. Sele ko me je vprašal pomemben član kongre-
sa, ali je položaj zelo resen, sem odgovoril: »Da! Prav
tako na kratko sem opravil s Tedom Kennedyjem, ki
me je vprašal: »Ali naj imam predvolilni govor o Kubi?«
Odgovoril sem: »Ne!«

Ponedeljek, 22. oktober, je bil za predsednika dan
sestankov. Po telefonu je govoril z nekdanjimi predse-
dniki Hooverjem, Trumanom in Eisenhowerjem. Ob
16. uri je prišel na sejo vlade. Na kratko je poročal,
kaj namerava storiti. Govoril je energično in ministrom
ni privoščil niti enega samega nasmeška. Nihče ni za-
stavljaj vprašanj in razprave ni bilo.

Pred sejo vlade je imel že dolgo napovedani sestanek
s predsednikom Ugande Obotejem. Upal je, da bo
sestankom kar se da kratek. Zunanji minister Rusk, ki
je prisostvoval srečanju, je bil očitno raztresen. Oboteju
se še sanjalo ni, kaj ZDA pripravljajo, zato se je mirno
pogovarjal s Kennedyjem. Predsednik je bil, kakor da
je pozabil na skrbi, in sprememba snovi mu je dobro
dela. Zdelo se je, da uživa v duhovnem dvoboju z Afri-
čanom Rusk je živčno šumel s papirji, predsednika pa
sta se sprehajala med oknom in debatirala. Potem je
bil pogovor končan in Kennedy je Oboteja spremil do
vrat Bele hiše. Po dolgem času se mi je prvič spet zdel
sproščen.

MOŽNOSTI VOJNA ALI MIR — 1:1

Zelo zoprn je bil predsednikov sestaneček z dvajseto-
rko izbranih poslancev. Nepričakovano so jih bili pri-
šli iskat — nekateri na predvolilna potovanja, druge na
dopust. Marsikoga so pripeljali z reakcijskim lovcom ali
šolskim letalom. Tako je na primer vodja demokratov
v kongresu Boogs pravkar lovil ribe v Mehikem zalivu,
ko je na nebu zagledal letalo, ki je strmoglavilo na nje-
govo jahto in odrglo sporočilo v vreči iz umetne snovi.
Potem je prišel ponj helikopter in ga prepeljal v New
Orleans, kjer ga je čakalo reakcijsko letalo in ga od-
peljalo v Washington.

Večina poklicanih poslancev je s pomočjo odpove-
dala svoje predvolilne govore, češ predsednik nujno po-
trebuje naš nasvet. Toda ko so se zbrali v Beli hiši, so
nekateri čisto sprolje naše nameravane ukrepe. Ste-
vilni so trdili, da bo blokada otoka neučinkovita in samo
znamenje naše neodločnosti. Z blokado bomo samo raz-
burili naše prijatelje, rakete pa bodo še vedno ostale
na Kubi. Tako sta vplivna demokratska senatorja Russell
in Fulbright, ki sta bila leta 1961 odločno proti izkran-
ju na Kubo, sedaj zahtevala invazijo. Predstavnik re-
publikancev v kongresu C. Halleck je sicer podprl Ken-
nedyjevo odločitev, toda bil je užaljen, ker so ga obve-
stili v zadnjem trenutku in ga prej sploh niso vprašali
za nasvet.

Predsednik je ostal neomajen. Zred tem je od-
klonil vse predloge, naj skliče kongres in sklepa o for-
malni vojni napovedi. Predstavnik kongresa je pokli-
cal še sedaj, ko jim je lahko potegrel s trdnimi do-
kazji in jim odločno sporočil smernice svojih ukrepov.
Seja je trajala do 18. ure.

Čakal sem pred vrati in v rokah držal predsednikov
rokopis Končno je Kennedy prišel. Bil je nekoliko raz-
dražen. Mutilo se je in odhitel je v Belo hišo, da se
preobleče za govor ob 19. uri.

»Če hočemo moj položaj, naj ga kar imajo,« mi je
dejal v avtomobilu. Nekaj minut kasneje je že umirjeno
sedel pred televizijske kamere za najbolj resen govor
svojege življenja.

Na začetku je opisal raketa oporišča na Kubi. Na-
povedal je ukrepe ZDA: »Ne smemo tvegati svetovnega
atomskega požara, saj bi se celo sodovi naše zmage v
naših ustih spremenili v pepel.« V previdnem govoru,
ki nam je bil ves prihodnji teden vodilo pri vseh
ukrepih, je Kennedy napovedal karanteno in nadzor-
stvo nad gradbišči oporišča na Kubi, okrepitev ameriške
goporišča na otoku, korake, ki jih bo v zidu storila pri
Organizaciji ameriških države in pred Združenimi na-
rodni, in poziva predsedniku Hruščovu in Kubancem.

PRI ŠESTDESETIH ŠE NI KONEC...

Pri šestdesetih še dolgo ni konec ljubezni, zagotavlja ameriški seksolog dr. Isadore Rubin v svoji novi knjigi »Spolno življenje po šestdesetem letu starosti«. Menda bodo starejši Američani knjigo razgrabili — če že nasvetov ne najdejo, pa je v knjigi dovolj vsaj tolažbe.

Zdravnik je podkrepil svoje trditve z anketno ameriškega časnika »Sexology«, ki je po ljubezni spraševala 6000 prominentnih starejših oseb.

- 70 odstotkov vprašanih, vsi so bili poročeni in stari več kot 65 let, je odgovorilo, da imajo zadovoljivo spolno življenje.
- Več kot polovica od 104 anketirancev, ki so bili stari med 75 in 92 leti, pa je zagotovila, da se še vedno potently lotevajo ljubezni.

Tudi starejše ženske so podobno odgovorile. Mena, trdi dr. Rubin, še nikakor ne pomeni konca seksualnega življenja. Da se ljudje starajo, so zdravniku ne zdi prav nič hudega, hudo je le, prvi, da vedno mislijo na to. Dr. Rubin: »To je anatomska bomba njihovega življenja.«

Da bi jim dal poguma, pripoveduje dr. Rubin zgodbo o Johnu Gilleyu, ki se je rodil leta 1690 in umrl leta 1813, se pri petinšestdesetih poročil z osemnajstletnico in imel z njo še osem otrok. Seveda pa zdravnik ne sega vedno tako daleč v zgodovino:

- Charlie Chaplin je bil star 54 let, ko se je poročil z osemnajstletno Oono O'Neill in ima z njo osem otrok.
- Filmski zvezdnik Cary Grant (»Pri enainšestdesetih sem še vedno mladenič, in to lahko tudi dokažem!«) se je letos julija poročil s 34-letno Dyan Cannon in pričakuje od nove žene kopico otrok.
- Xavier Cugat, mednarodno priznan vodja zabavnih orkestrrov, se je pred mesecem, 65 let star, četrtič poročil, tokrat z osemnajstletno pevko »Charo« Baezot.

Dr. Rubin odločno nasprotuje »tiraniji koledarja«. Trdi, da je popolnoma napačno, da ljudje tisto, kar pri petinšestdesetih častijo kot »močnatost«, pri petinšestdesetletniku označujejo za »spolnost«. Prav zaradi takšnih predsodkov pride pri starejših ljudeh velikokrat do »duševne kastracije«.

Prav tako kot seksolog obsoja predsodke, da starejši ljudje ne morejo imeti spolnega življenja, pa nasprotuje tudi tako imenovanim »čudeznim sredstvom«, ki starosti obljublja več, kot pa zmore. Pri tem navaja uradne podatke, da starejši Američani izdajo letno 500 milijonov dolarjev (625 milijard dinarjev) za dvomljive vitaminske preparate, posebne kure in stimulanse.

Zdravnik v tej trgovini s starostjo najbolj obsoja sredstva, ki sta popolna goljufija, pa ju kljub temu kupujejo: gre za koncentrirano morsko vodo in za maslo iz kaktusov (reklama: »Skrivnost neizčrpane spolne moči indijanskih plemen«). Da o ohsodbi »španske muhe« niti ne govorimo, saj je strup.

Dr. Isadore Rubin v zvezi s temi »čudeznimi zdravili« pripoveduje tole anekdoto, ki naj pokaže uspehe zdravlil, pa gre ponavadi samo za domišljanje. Ko so v bostonski bolnišnici preskušali moški hormon testosteron, so ga vbrizgali tudi ne-emu petinšestdesetletniku. Takoj po injekciji je bolnik občutil veliko spolno moč. Ko pa je po enem mesecu hormon spet »popustil«, so mu vbrizgali popolnoma nedolžno olje, samo da so ga vzeli iz stekleničke z napisom testosteron. Olje je pomagalo prav tako dobro kot prva injekcija...

MOSKVA

PRAVDA: »DOVOLJ JE ŽE VODKE!«

Pred dnevi je v Pravdi izšel oster članek zoper pretirano pitje alkohola. Med drugim piše tudi tole:

»Prišel je čas, ko je treba omejiti proizvodnjo in prodajo alkoholnih pijač, prepovedati reklamo zanje in onemogočiti, da bi v najbolj naseljenih krajih odpirali nove trgovine z alkoholnimi pijačami.«

List se je tako razjezil nad vodko zaradi pisma, ki so ga uredništvu poslali štirje partijski, zaposleni v tovarni »Krasnoje Sormovo«. Pisec tega pisma trdi, da je v zadnjih letih 90 odstotkom zločinov in lažjih kazenskih prestopkov botroval alkohol, da je na področju Sormova 200 mladoletnih alkoholikov in da je 300 mladih delavcev obtoženih lažjih prestopkov vse zaradi pijačevanja. Razen tega je pretirano pitje vodke povzročilo tudi resne motnje v proizvodnji: samo v tovarni »Krasnoje Sormovo« so izgubili zaradi pijačevanja več tisoč delovnih dni.

KOEBENHAVEN

NAROBE SVET MED SKAVTI

Znano skavtsko pravilo »Dobro dejanje dneva« so v danskem mestecu Bogense na otoku Funen spretno obrnili v »najmanj ena tatvina na noč«. Tako se je tamkajšnja skavtska organizacija spremenila v pravo pravcato tatinsko tolpo fantov in deklet — s svojim poglavarjem seveda.

Poglavar ni bil nihče drug kot skavtski vodja, star dvajset let, čigar imena policija ni hotela dati v javnost. Pri »poučevanju« skavtov je bil fant zelo natančen in potrpežljiv: učil jih je, kako preskakovati ali preplezati zidove, kako plezati po strehah, kako se skrivati v kakršnih koli okoliščinah itd.

S teoretičnega pouka so mladi nepridipravi prešli na praktično delo. Vsa večer so dekleta stražila, fantje pa kradli. Običajno so se lotevali trgovin, nato skladišč in stanovanj, pri čemer so se seveda prej prepričali, da ni nikogar notri. Vedno so odnesli najdragocenejši predmet.

Vse je šlo v redu, dokler ni prišel na vrsto najmlajši skavt. Zalotili so ga, odvedli na policijo, kjer je »zapelk« kot pravijo.

LONDON

KAKO ZAPRAVITI STO MILIJONOV?

Osem delavcev se je pred dnevi krepko razveselilo: zvedeli so, da so na loteriji zadeli skoraj 800 milijonov v našem denarju. Pri tem se niso prav nič jezili, da si morajo dobitek deliti, le eden izmed njih se noče pokazati v javnosti.

Seveda je novinarje zanimalo, kako bodo zapravili denar. Štiridesletni nadzornik v avtomobilski tovarni Jaguar, Mieczyslaw Kolodnycki, se je preprosto odločil, da si kupi avtomobil, kakršne vsak dan gleda v tovarni, in da obišče sodnike, ki žive v Dublinu. Reginald Tilley, ki ima 53 let, se bo odpravil takrat, ko v Angliji dežuje (kdaj pa ne?) na Azurno obalo, da se naučije sonca. John English, ki je kljub primku Škot, je praktičen: »Kupil si bom hišico.« Bob Stebbig, 44-letni voznik avtobusa, se bo prav tako

odpravil na dopust, vendar v Afriko. Privlačijo ga opice in sonce. 33-letni David Kyte, po poklicu geometer, se ni prav nič prevzel, saj pravi, da bo še naprej delal, kot je doslej. Istega mnenja je tudi 36-letni delavec John Evans. Najmlajši, 26-letni James Foulis, je bil tako presenečen, da bo za nekaj časa še naprej vozil avtobus, potem, ko bo prišel k sebi, pa bo premislil, kam z denarjem. Derek Oakley, ki je igral v imenu svojih prijateljev, pa si bo kupil lepo opremljen motorni čoln, v katerem bi preživljal weekende na Temzi.

UGODEN NAKUP!

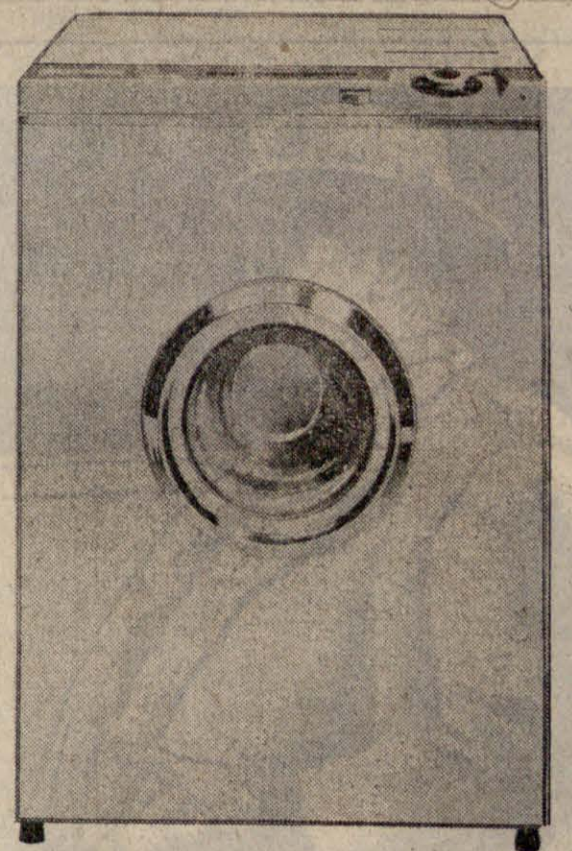
COSMOS Ljubljana

CELOVŠKA 34
TEL. 313-062

OBVESTILO!

BRALCE DELA OBVEŠČAMO, DA BO RTV PRILOGA (Z RADIJSKIM IN TELEVIZIJSKIM PROGRAMOM) TA TEDEN IZJEMOMA OBJAVLJENA V DELU ŽE V PETEK, 26. NOVEMBRA.

UREDNIŠTVO

Vam kot generalni zastopnik za Jugoslavijo posreduje svetovno znane pralne stroje italijanske tovarne CASTOR - Relax za nakup v devizah.

Na zalogi imamo dva tipa. To sta »Executive 309« superavtomatski pralni stroj in »Selecta« superavtomatski stroj s 15 različnimi operacijami. Pralne stroje lahko dobite iz našega konsignacijskega skladišča takoj po vplačilu deviznega in dinarskega zneska.

Nakup pralnih strojev je mogoče s katerokoli trdno valuto (USA in Can \$, Lit, DM, itd.).

Za vse informacije se obrnite na Cosmos generalno zastopstvo za Jugoslavijo v Ljubljani, Celovška c. 34, tel. 313-062.

SORENSEN O PREDSEDNIKU KENNEDYJU (8)

Tako se je tudi uradno začela kriza. Enote strateških bombnikov in Severnoameriška zračna obramba so bile že od začetka govora na televiziji v stanju največje pripravljenosti.

Kennedyjev govor so naenkrat oddajali po radiu v 38 jezikih. Takoj so ga tiskali in ga prevedli v še številne druge jezike. Po kratkem pogovoru s predsednikom sem odšel domov. Spat.

Tudi predsednik je odšel zgodaj v posteljo. Že od kosila naprej ni niti za trenutek počival. Se pred spanjem je skučil v bazen.

Mnogi so se čudili, da se Kennedy v tako napetih trenutkih sploh mogel kopati in da je zaspal. Toda ves pretekli in tudi prihodnji teden je živel Kennedy kar se je le dalo normalno. Delal je, ne da bi se oziral na uro, preložil je manj važne opravke in ni mislil na prav nič drugega kot samo na rakete, pri vsem tem pa je bil pri obedi vedno skupaj s svojo družino, govoril je s številnimi tujimi državniki in sodelavci, ki se jim o krizi takrat še sanjalo ni, odkloplivo je letalca in je bil v terek s svojimi prijatelji na večerji.

Med večerjo je sicer neprestano zvonil telefon in vedno na novo je moral prekinjati pogovor. Vedno ko se je vrnil iz telefonske govornice, se je spet sproščeno pogovarjal. Med krizo ga je žena videla pogosteje kot ponavadi, ker si je pri obedi, ki so bili sicer namenjeni vladnim zahtevam, in pa na sprehodih želela njene družbe.

Toda predsednik ni bil še nikoli tako sam kot tokrat — ob prvi konfrontaciji atomskega orožja. Bil je na razpotju: Medtem ko je delegacija ZDA v OZN pripravljala predloge za miroljubno rešitev problema, so načelniki štabov pripravljali vojno. Kennedy je vedel, da bo moral odločiti sam.

Bil je zaskrbljen. Kasneje je dejal, da so se mu takrat zdale možnosti vojna ali mir »1:1 do 1:3«.

Cepprav se je med dolgotrajnimi razpravami včasih pošali, pa o njegovem razpoloženju najbolje pripovedujejo besede, ki jih je nacekal v beležnico med sestankom, ki smo ga imeli kmalu po njegovem govoru:

»Resno — resno — 16-32 (raket) čez en teden — 2200 (milij) — Hruščov — sovjetske podmornice — 16-32 — petek zjutraj povečana nevarnost — potrebno zasledovati — McCone — milijon mož — ohraniti zvezok.«

Medtem 18 sovjetskih tovornih ladij, ki so bile namenjene na Kubo, ni spremenilo kurza. Posebno nas je skrbelo pet ladij z velikimi skladišči.

Izvršni odbor, ki smo ga sestavljali najožji predsednikovi sodelavci, se je toliko ukvarjal s sovjetskimi tovornimi ladjami, da smo kmalu znali njihova imena na pamet.

V četrtek zvečer, ko so bile tovrne ladje že zelo blizu otoka, je napetost dosegla vrh. Tistega večera je predsednik poslal Roberta Kennedyja na sovjetsko veleposlanstvo, da bi poskušal zvedeti, ali so dobili sovjetski kapitani kakšna posebna navodila. Ničesar mu niso povedali.

Na seji v sredo zjutraj, ko se je bila pravkar začela blokada, so nam sporočili, da tovrne ladje spremlja približno šest sovjetskih podmornic. V zvezi s tem je bilo pripravljeno povelje o potopitvi vsake podmornice, ki bi hotela prebiti blokado.

Med sejo so nam sporočili najnovejše novice: Tovrne ladje z raketami, ki so bile Kubi najbližje, so se, kot kaže, ustavile in spremenile smer. Oddahnili smo si.

S tem pa nevarnost spopada na morju še ni minila. V četrtek zgodaj zjutraj je bil pred vojnimi ladjami sovjetski tanker. Kennedy je sodil, da morda kapitan še ni dobil novih navodil iz Moskve, in je odločil, naj jo spustijo skozi zaporo. Prav tako so spustili skozi zaporo tudi vse druge tankerje in pa vzhodnonemško potniško ladjo.

V petek zjutraj je ameriška mornarica ustavila tovrno ladjo, ki je bila zgrajena v ZDA, registrirana v Panami, imela je grško posadko, libanonsko zastavo in bila na charterskem prevozu za Sovjetsko zvezo. Na krov so odšli ameriški kontrolorji.

Kennedy je sodil, da ne smemo po nepotrebnem zaustavljati sovjetskih ladij, da pa velja pokazati svojo odločnost na tuj ladij, ki je za Sovjetsko zvezo opravljala charterski prevoz. Na ladji so našli le tovrne avtomobile in rezervne dele zanje, zato so ji dovolili nadaljevati potovanje.

V sredo so nam sporočili, da se je 16 od 18 sovjetskih tovornih ladij ustavilo. Obstale so na mestu ali vozile v krogih. Končno smo v četrtek in petek sprejeli poročilo, da so se tovrne ladje obrnile.

Zdelo se je, da do spopada na morju ne bo prišlo. V petek zvečer so v zunanem ministrstvu prejeli novo pismo predsednika Hruščova za Kennedyja. Bilo je dolgo, uvaženo, polemično. Sodili pa smo, da vsebuje osnovo za rešitev krize. »Ker je Sovjetska zveza postavila svoje rakete na Kubi samo zato, da bi otok branila pred ameriško agresijo,« je pisal Hruščov, »je sovjetska vlada pripravljena s posredovanjem OZN umakniti rakete, če se ZDA obvežejo, da ne bodo nikoli napadle Kube.«

Podobno je izjavil tudi sovjetski delegat v Združenih narodih Sorin v pogovoru z generalnim sekretarjem U Tantom.

„TO JE BILA POPOLNOST...“

Hruščov je na Kennedyjevo napoved »karantene« ostro odgovoril in jo označil za piratstvo. V terek in sredo zvečer je prejel Kennedy osebni pismi sovjetskega predsednika.

emona gramofoni

— V redu, je dejal. Res se imenujem Morrison in sem ameriški državljani. Dobil sem svoje... in se hočem izveči iz te kaše. Pahnili so me vanjo in hočem iz nje ven.

— To je porogljivo dejal Soutar, je zdaj vražji problem. Bolje bo, če takoj sprevidiš, da si do vratu v njej.

— Zakaj? je vprašal Mike. — Zakaj vendar? — Če ti je všeč ali ne. Veš, Morrison, so trenutki, ko človek nima kaj reči o poti, ki jo ubira življenje.

Mike je z nogo tapljal po pesku; čutil je že več zaupljivosti. Mali mož ima prav... Mike je vedel. So trenutki, ko je človek prisiljen, da si reče: »Tako je... Skušaj se čimbolje izveči.« Ko je bila Ellie mrtva, se je moral sprijazniti s tem, da je ne bo več videl. So stvari, proti katerim se ni moč boriti samo z močno voljo.

— Res je, je zašepetal Mike. Strinjaj se. Medtem ko sta čakala, da jih Nemci zberejo, mu je Soutar z močno poudarjenim škotskim naglasom povedal vso storijo.

Ko je nemška armada zasedla Jugoslavijo in Grčijo, so ga poslali z majorjem Howe-Wilkenom po Stergiujev seznam. Takoj po prihodu sta zvedela, da je sovražnik prišlo na uho, da sta prišla. Pozneje je Soutar odkril, da je Zervos, neki grški funkcionar, zvohal zadevo in prodal Nemcem svojo informacijo.

Soutar in Howe-Wilken sta se izogibala slehernemu stiku s Stergiujem, vendar sta urenila tako, da bi seznan zaupali Morrisonu. Potem sta bila za vabo, da bi vsakršnen sum odvrnila od Morrisona.

Howe-Wilken je šel k Stergiuju. Soutar pa je poskrbel za letalo, ki naj bi jih odpeljal iz Aten. Ko pa je opazil, da ga zasledujejo, je skoraj pretežni del dneva vodil zasledovalce iz enega konca Aten v dru-

29

gaga, jih slednjič speljal na led in odšel na sestanek z majorjem. Ker majorja ni bilo od nikoder, je odšel k Stergiuju. Bilo je prepozno, da bi dobil vojaško spremstvo, zakaj Britanci so se začeli umikati.

Soutar je prišel v ulico Petraki le malo potem, ko je Mike zbežal, omoten od pljake. Howe-Wilken je še toliko časa živel, da je Soutarju povedal, da ima Morrison še vedno pri sebi seznam, in da upa, da je odšel na letališče Tatof.

Mike je vedel vse drugo. Soutar je izgubil sled za Mikom med bombardiranjem letališča... ga spet našel v vlaku... spet zgubil in spet iskal med umikom ekspedicijskega korpusa.

— Seveda sem imel salamenske težave, ker te nisem nikoli videl in nisem niti vedel, kakšen približno si. Toda tvoj dobri prijatelj mi je pomagal rešiti problem.

— Kdo pa je bil pravzaprav ta Mosley? — Oh, imel je najmanj ducat različnih identitet. Bil je nemški agent, vzgojen v Oxfordu. S Heilserjem sta delala z roko v roki.

— Ta Heilser... domnevam, da je velik šef... — Konrad? Ze dvakrat sem se srečal z njim. Najprej na Norveškem... potem v Franciji. Pravi as. Grob, trmasti. Zasledoval naju bo, tudi če bi moral pogledati za vsako drevo, za vsako skalo Grčije. To ne bo šala, Morrison.

— Nadaljuj... — Kaj posebnega nimam več pristaviti. Ko sem zagledal Mosleya v vlaku, sem vedel, da ti je za petkami. Namesto da bi tebe iskal, sem nadzoroval Mosleya v upanju, da me bo pripeljal do tebe. In res se je zgodilo tako.

— Mike je se nasmehnil. — Na smeh mi gre, ko pomislim, kaj vse sem storil, da bi ti ubežal...

— Kaj bova storila? je vprašal Mike. — Če bova imela le malce sreče, se ne bodo ukvarjali z nama vse do Korinta. Odrzili svoj potni list in vse dokumente.

— In kaj bo potem, ko bomo v Korintu? — Ne bova šla do tja, fant. Prej bova skočila z vlaka.

Mike se je spomnil, kako je že enkrat poskušal to storiti, in kako so tla drvela pod njegovimi nogami. Misel na to ni bila nič kaj mikavna.

Kolona se je premaknila proti Kalamatu. Pojavili so se nemški vojniki z nasajenimi bajonetmi in okrožili Britance.

— Ostanj zraven mene, je zašepetal Soutar. — Če se zgrešiva, stopi v stik z doktorjem Harryjem Thackeryjem v Ameriškem arheološkem društvu v Atenah.

— Doktor Thackery... Ameriško arheološko društvo, je ponovil Mike.

Soutar je potisnil Miku v žep debel šop drahem.

Kolona je prispela v okolico Kalamata. Živi mrtveci iz mesta so stali ob ulicah in jokali, medtem ko so mimo žalostno korakali živi mrtveci ekspedicijskega korpusa. Konjsko truplo je še vedno ležalo na trgu.

Ustavili so jih pred napoli porušeni postajni poslopjem. Nemški častniki so začeli razporejati ujetnike in skupine po osemdeset mož. Vedno učinkovit sovražnik je že usposobil železnico in na tiru jih je čakala dolga vrsta živinskih vagonov.

Soutar je čutil Mikovo živčnost. Govoril mu je čisto tiho, ga rahlo sunil s komolecem in mu pomežiknil.

Okoli železniške postaje so stali številni Grki in stokali. Stražarji so napravili grozoc kordon, da ne bi nihče prišel do ujetnikov.

31

Neka deklica se je zmuznila med vojniki in šla proti skupini, kjer sta bila Mike in Soutar. V rokah je držala hlebček. Neki stražar ji je grobo ukazal, naj se ustavi. Ujetniki so ji vpili, naj odide. Ona pa je šla kar naprej... in stezala hlebček sestradanim vojakom. Nov klic, naj se ustavi... Pa je stopala dalje... Stražar je pomeril...

Soutar je stisnil Miko za roko, da bi ga opogumil: — Obrni se stran... Ne glej!

Mike se je stresel, ko je po postaji odjeknil strel. Britanci so se besni zagnali nad stražarja. Z bajonetmi in puškinimi kopiti so jih spravili nazaj v vrsto. Hlebček se je zvalil Miku pred noge. Soutar ga je pobral, rekoč:

— Edino, kar lahko storiva, je... da ga pojeva. Vrata vagona so bila odprta.

— Brž, je zamrmral Soutar, vstopi prvi. Naprej, na konec, na levo. Tam je zgoraj majhna odprtina.

Porinil je Miko in še sam skočil tik za njim. V trenutku se je za njima povzpela reka mož.

Vrata so šklepetnila in znašli so se v poltemi. Slisali so težke zapaha, kako so jih zaprlj, potem koraake vojakov, ki so šli stražiti na stregu.

Mike in Soutarja je v kotu množica ujetnikov skoraj pogazila.

— Vzdrž! za vsako ceno! je zašepetal Soutar.

Vlak je speljal tako sunkovito da sta padla v gnečo rok in nog.

Vroče je v južni Grčiji, zlasti pa v živinskem vagonu. Smradu po živini se je kmalu pridružil še vonj po znoj. Možje so bruhalj. Nemogoče je bilo premakniti roko ali nogo. Bilj so zgnetenj kot sardelje... Vsi so stali... usesti se je bilo enako kot umreti pohojen. Pot je kapljal z njih v debelih kapljah, grla so imeli suha od žepe, grudila jih je lakota.

— Ni bilo tako slabo za začetnika, Morrison, celo zelo dobro, vendar se boš moral še precej naučiti. Seznan... ga imaš?

— Imam dober spomin; naučil sem se imena na pamet, potem sem ga raztrgal. — Napravil je premor. — Kaj pa pomeni ta Stergiujev seznam?

— Samo toliko, da boš vedel. Fotis Stergiu, bog naj sprejme njegovo dušo, je bil eden najbolj znanih javnih zasledilcev v Grčiji. Ko so preteklo zimo Italijani zasedli deželo, je Stergiu stopil v stik z različnimi visokimi dostojanstveniki grške vlade in jim nekaj predlagal. Če bi prišlo do okupacije, bi oni igrali kolaboracioniste. Sedemnajst jih je privolilo. Zdal delajo na videz za Nemce. Vsi imajo važna mesta... Med njimi sta dva ali trije ministri. V resnici pa delajo za nas; čakajo, da se povežemo z njimi.

Soutar je pohodil čik in se zagledal v daljavo.

— Nobeden izmed njih ne pozna drugega. Vsak dela sam zase.

— Zakaj pa?

— Če bi Nemci zvedeli za enega, ne bi mogli dobiti vseh. Drugi bi delali še naprej za nas.

— In ti praviš, da so Nemci slišali zanje od nekega grškega izdajalca?

— Da... neki Zervos. Kolikor vem, je prav tako zoprni kot Heilser.

Mike je nekaj časa molčal. Videl je bil napad... moč nemških armad. Zazdelo se mu je, da bi bila brezuspešna vsakršna akcija. — Ti ljudje... tistih sedemnajst... kaj vendar upajo, da bodo mogli storiti proti vsemu, kar smo v teh dneh videli?

— Storit? Ti si naven, Morrison. V naši službi je bilo dovoljenih in izgubljenih mnogo vojn. Ti ljudje imajo dostop do tujih dokumentov... vedeli bodo za vse premike, ki jih imajo v načrtu Nemci. Poznali bodo vsako podmornico, ki operira v kakem

30 grškem pristanišču... Vedeli bodo za vse čete, za vse topove sovražnika. Kaj bodo mogli storiti? Povedal ti bom, kaj bodo storili. Dobro me poslušaj; nekega dne se bo potek vojne obrnil in tistikrat bo grško odporaško gibanje in gibanje v drugih zasedenih deželah zadržalo petindvajset nemških divizij, tako da se ne bodo moge boriti na drugih frontah.

Mike je zažvižgal:

— Mislim, da je to bolj pomembno kot kaka tajna formula.

— Kaj?

— Nič... Samo na glas sem mislil.

— Ko bo prišel čas obračuna, bo treba opravičiti ravnanje vseh teh sedemnajstih. Ne bodo jih smeli postreliti kot izdajalce. Ti si edini na svetu, ki veš, kdo so.

Soutar je prijel Miko za roko:

— Kaj?

— Osamljen Nemec je previdno stopal po cesti, ki je vodila k obali, in se ustavljal pred tisoči sovražnih vojakov. Britanci so z radovednostjo opazovali tega nasprotnika, ki so ga prvkrat videli iz oči v oči.

— Imena, je zašepetal Soutar. — Povej mi jih.

— Kar misli si, se je zasmehal Mike.

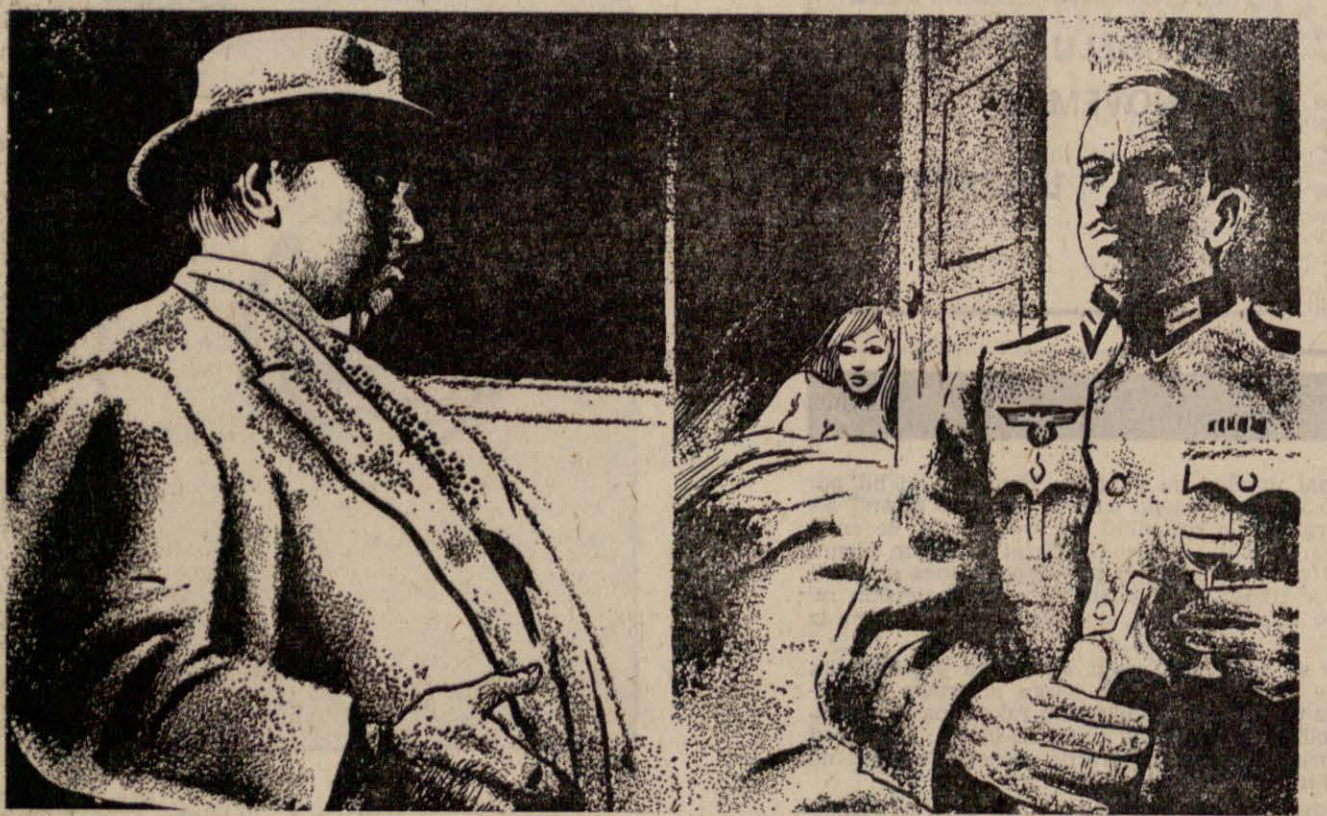
— Zdal ni čas za sale, zaboga.

— Mislim, da boš storil vse, kar je v tvoji moči, da me ohraniš živega in me spraviš iz Grčije, stari moj.

— Hitro napredujete, je vzdihnil Soutar. — O tem bova govorila pozneje.

Nemec je z nič kaj trdnim glasom zalajal neko povelje. Ponižani možje ekspedicijskega korpusa so se gromljeje zbrali.

Soutarjevo samozavestno vedenje je mnogo pripomoglo, da se je Mike pomiril. Veliki Američan in drobecni Skot sta se postavila v vrsto.

lajo. Howe-Wilken in Soutar sta porabila Američana za zadnje rešitev. V Heilserjevo pisarno zdaj kar dežeje vprašanja o Morrisonu.

Ni lagal, ko je ambasada Združenih držav Amerike odgovorila, da bi tudi sam rad vedel, kje je Morrison, in da ga bo iskal dan in noč. Seveda ni povedal, kaj bo storil, če ga bo našel. Ambasada je bila celo tako ljubezna, da mu je dala Američankini fotografiji, eno z ovitka neke knjige, drugo iz potnega lista. Toda s takimi dokumenti ne bi mogel prepoznati niti svoje matere.

Dobro izurjen agent uporablja določena pota, ne kaj tvega. Njegovo poslanstvo mu je več kot življenje. Amater v stiski ne dela tako. Prav mu bo prišla vsaka zvižajca preganjane zveri, samo da si ohrani življenje.

Heilser je razvrstil dogodke. Najprej je Mosley telefoniral iz Kalamata, da Morrison ni mogel zapustiti Grčije, in da so ga videli v ekspedicijskem korpusu. Takoj zatem sta Heilser in Zervos odhitela v Korint, da bi pričakala Morrisona, pa se tam ni pojavil. Končno so našli Mosleyovo truplo blizu pešine pri Kalamatu in Heilser je vedel, da gre to na amaterjev rovas.

Nazadnje so našli Soutarjevo truplo blizu železniške proge, nedaleč od Nauplia. Heilser je izprašal vse ujetnike in stražarje vlaka. Potem ko je delal šestdeset ur brez spanja, je ugotovil, da je bil Morrison v vlaku s Soutarjem, da sta skušala pobegniti drug za drugim v kratkem presledku. Soutarju je spodeltelo, Morrisonu se je posrečilo.

Tu se je sled končala.

Čudno, nerazumljivo izginotje.

V Naupli so poslali Zervosa v celo skupino, da bi izprašali prebivalce mesta in bližnjih vasi.

34

Heilser je s studom vrgel ščetko. Vedel je, kaj ga bo stalo, ker ni mogel dobiti Stergiujevega seznama. Vedel je, kakšno delo ga čaka, da bo odkril obupane ga amaterja.

Zervos je čakal v salonu s klobovom in rokah. Z zavistjo je gledal po različnem apartmaju in se s pogledom zapeljal v zalogo likerjev.

Stegnul je vrat k priprtim vratom spalnice in lahko je videl, kako so se premikale bele rjuhe.

«Kmalu bom tudi jaz na vrsti,» si je mislil Zervos. Nagrade teh usivih Nemcev so mrsave, a si lahko sam pomaga. On, Zervos, je staval na pravo stran. Zgrabil je veliko priložnost. Nemška okupacija je dejstvo. Ne more vendar vse življenje praskati po papirju za vlado. Prodajati obvestila, to je delo. Kmalu bo imel podoben apartma. Zbirka umetnin, ki jo je pobral pri Stergiuju, je bila šele začetek njegovega premoženja. Zdal, ko je spostovan državljani, bo imel še druge priložnosti.

Pomisli! Je na nekaj bogatih Grkov. Njega, Zervosa, podpira nemška policija. Vljudno bo obiskal te premožne sonarodnjake. Opomnil jih bo, seveda zelo prijazno, da jih Gestapo sumi, a jim bo dal vedeti, da bi lahko bil on, Zervos, njihov prijatelj, dobitnik, da bi vse uredil, jih zaščitil. Na žalost pa taka zaščita veliko stane.

Zervosovo sanjarjenje se je razblinilo, ko je Heilser stopil v salon in zaprl vrata spalnice. Spogledala sta se. V obeh se jima je zrcalilo sovraštvo, nezaupe inje in strah. Kot vedno je Nemec začel pogovor s suhim: — Torej?

Ob tej besedi se je Zervos vedno stresel.

Grk je skomignil z rameni in spustil roko v znamenje nemoči.

— Izhlapej je. Preobrnili smo ves Naupli.

— Smešno! je jedko dejal Heilser.

Mike mu je pregledal žepe. Bilj so prazni. Zataknil si je Soutarjev revolver za pas, potem je zvelkel truplo za železnico v gozd. S Skotovih nog je kapljala kri. V gozdu je Mike izgrebel zasilen grob, zvalil vanj truplo in ga prekril z zemljo in vejami.

Atene... Atene... iti v Atene... Doktor Harry Thackery... Mike je skušal vstati, a se je opotekel proti drevesu. Gozd se je vrtel okoli njega, medtem ko je omahujoč poskušal stati pokonč. Moram priti do vode... zbitriti si glavo... ustaviti to vrtoglavico...

Kot pijanec je pritalval skozi gozd do brega. Malo dlje je opazil luči. Ljudje... Grki... prijatelji... me bodo skrili... iti v vas...

Zdalj so se luči noro zaplesale.

Ranjen... ranjen pri skoku...

Po nogah in rokah se je plazil k lučem in puščal za seboj krvavo sled. Potipal se je po obrazu... bila je le okrvavljena gmota...

Ko je prispel do prve kočje, se je dvignil na noge in padel k vratom. Razbijal je po njih kot besnež.

Zatullj je:

— Na pomoč! Pomagajte mi, za božjo voljo!

Vrata so se odprla.

Mike se je zvalil v hišo. Ničesar več se ni zavedal.

13

Zazvonil je telefon. Konrad Heilser je zagodrnjal, se obrnil na bok in tipaje iskal nočno svetilko. Dvignil je slušalko in se spustil nazaj na blazino.

— Tukaj Zervos, je dejal glas. — Oprostite mi, da vas nadlegujem ob tej uri, Herr Oberst. Pravkar sem prispel v Atene.

— Kje si? je zamrmral Heilser, ki se ni še dobro prebudil.

33

— V glavnem stanju.

— Takoj pridj v moj hotel!

Grobo je tresnil nazaj slušalko. Golo deklo ob Heilserju se je stisnilo k njemu in zastokalo. Odgrnil je odejo in vstal. Dekle je odprlo oči.

— Kam greš, dragec?

— Služba. Daj, zaspi.

Naslonila se je na posteljno stranico in stegnila roko k škatli bombonov na nočni mizici. Našobila se je, da bi pokazala, kako je razočarana, ker gre. »Hi navska idiotka,« si je mislil Heilser, ko je šel po obleko v omario. Dekle je pohotno stegnilo svoje golo telo, da bi pritegnilo njegovo pozornost, a ni pozabilo zvečiti čokolade.

»Lepo je videti punčko, a postaja nadležna. Nobene domišljije nima; ničesar novega ne najde, da bi ga zadržala. Ob prvi priložnosti se je bo znebil in si dobil drugo. Takšno, ki bo imela intelektualni nivo bližji njegovemu... ki ne bo tako očitno kazala poželenja po razkošju, ki ji ga lahko nudi.« Stopil je v kopalnico. Dekle je zlezlo nazaj pod odejo...

— Poljubi me, dragec.

— Zaspi.

Nemec si je malo zmocil obraz in si podrgnil oči, da bi se do kraja prebudil. Na lase si je zlit nekoliko tekočine in dolgo strmel v zrcalo.

Nič več se ni z zadovoljstvom občudoval. Zervos ta grški prasec, bo spet prinesel slabe novice. Heilser je prepričan o tem. Zervos je popolnoma odgovodal pri tem delu. Najprej ni znal preprečiti Stergiuju, da bi napravil samomor, in tako je odnesel v grob skrivnost seznama. Potem je pobegnil Soutar. In slednjič, American Morrison je vse skupaj pognal v zrak.

Zlodej ameriški! Nič ni slabšega v njihovem poklicu kot amater v stiski. Zdalj se vsi deli lepo sestav.

Prižgal si je cigareto in stopil k zbirki likerjev. Ponudil je kozarec Zervosu, samo da se ta ne bi spustil v govoranco.

Debeluhar si je nerodno ogledoval neznane etikete. Nekega dne jih bo razumel in jih znal ceniti. Opazil je buteljko »recines«, ki jo je dobro poznal, spustil po grlu pol kozarca in si obrisal očala v rokav.

— Kot sem vam rekel, Herr Oberst. Mož je izhlapej.

— Gobec. V tem ni nič skrivnostnega.

Heilser je odložil na mizo kozarec s scotchom in vodo in korakal gor in dol po sobi. Potem je sedel za pisalno mizo, razgrnil velik zemljevid južne Grčije zariskal krogi okoli Nauplia in okolice.

— V tem krogu nekdo ve odgovor.

Odložil je svinčnik na mizo.

— Toda izprašal sem kakih tisoč ljudi.

— Potemtakem jih bomo izprašali še deset tisoč.

Heilser je ugasil cigareto.

— Ali veš, s kakšnim človekom imamo opravka? S preganjano podgano. Ničče ni bolj nevaren, bolj iznadij kot človek, ki se bori za življenje.

Zatem je Heilser jel govoriti bolj sam zase:

— Dve rešitvi sta: ali ga bomo našli ali pa bo sam prišel k nam. Prej ali slej bo prišel v Atene. Poizkusil bo priti v stik s kom. Ne z ambasado; morebiti s človekom, za katerega mu je povedal Soutar. Kdo bi bil? Kdorkoli izmed tistih dobro znanih zaradi svoje simpatije do Britancev, ki jih imamo zdaj pod nadzorstvom.

Heilser si je prižgal drugo cigareto in skrnil iz kozarca:

— Toda mi ne moremo čakati, da pride k nam. Sli bomo tja, tiho, neslišno. Ne smemo ga prestrašiti, da bi zbežal v hribe. Skočil je iz drvečev vlaka. Če ni akrobat, se je moral pošteno raniti in ni mo-

35 gel iti daleč niti hitro. Rekel bi celo, da je še v Naupliu ali v okolici.

— Če vi tako mislite, Herr Heilser.

— Strinjava se vsaj v enem. — Pogledal je Zervosa in vzdihnil od gnusa. — Jasnno je, da moram takoj v Naupli in vzeti preiskavo v svoje roke.

Vstal je in stopil proti spalnici:

— Našli bomo našega Morrisona, Zervos...

Našli ga bomo, četudi bomo morali premakniti sleherni kamenček tvoje umazane domovine.

— Da, gospod.

Heilser je odprl vrata in pogledal v sobo.

— Počakaj me v hallu. Prišel bom dol čez kako uro.

14

Mike je odprl oči. Okoli njega je bila ena sama sijoča belina. Z apnom pobeljeni zidovi so odsevali zlato luč. Zaprl je oči, dvignil roko, da bi si jih začutil, potem jih je spet počasi odprl.

Gledala ga je zakajena podoba Hrista, pod njo je brlel plamenček sveče. Presunjen je za trenutek strmel v podobo, potem so njegove oči obšle kakega pol tučata ikon okoli njega.

Njegov pogled je begal po stenah, potem se je spet ustavljal na portrethni mož z zmrušenimi bradami in žena z olivno zeleno poltjo, ki so upirali vanj velike črne oči. Prostor je bil opremljen s kmečkimi mizami in stoli. V kotu so stale velike statue.

Bleščeca luč je vse zamegnila, oči so se mu začele solziti. Čutil se je ohromljenega. Iznenada so ga prevzeli spomini, dvignil se je, zastokal, vse se je vrtele, padel je nazaj na posteljo... skoraj dva metra dolgo posteljo na kmečki pači.

Zaslišal je šuštenje na drugem koncu sobe in čutil, da je nekdo poleg njega.

DEMONSKI ŽENIN

Elizabeth
Bowen

VLADA BULATOVIĆ-VIB

IZ NOVE ZBRIRKE SATIR
„MENJALNICA IDEALOV“SATIRA
NE
POZNA MEJA

Pogled z žerjava

Včeraj me je presenetilo pisemce: »Dragi tovariš, delam v pristanišču ZELENI POMOL in bi vas rad nekaj vprašal: Ali so voditelji, ki prihajajo med potrojnico, z neba? Vem, vi niste religiozni in mi boste zato odgovorili, da jih ni.«

Vendar so, dragi tovariš, so. V pristanišču ZELENI POMOL vsako jutro ob pol osmih postavijo v koš velikega žerjava naslanjač. Koš dvignejo visoko nad ljudi in ladje in ga daleč od obale spustijo pred hišo našega vodje iztovarjanja-natovarjanja. V koši skoči naš tovariš vodja iztovarjanja-natovarjanja in odnesejo ga na pomol.

Mi delavci in uslužbenci gledamo v nebo. Z neba prihaja On, naš privzdignjeni tovariš.

Ko se spusti na zemljo, gre telefonirat. Slišimo ga, kako govori: »Kaj ti pride na misel, ne visim. Enostavno, držim se na rami.«

Nato spusti slušalko in odide v koš žerjava.

»Dvigani.« zakliče svojemu šoferju (tako pravimo vodji žerjava), potem pa se obrne k nam in pravi: Vzpemjam se, tovariši, kvšku! Od tam imam boljši pregled nad delom.

Nekaj časa ga je žerjav čisto spuščal med nas. Vendar je kasneje poklical gor pomočnika in še tretjega tovariša zaradi ravnotežja. Od zgoraj so nas gledali kot sveta trojica.

Kasneje smo bolj redko videli našega tovariša vodjo iztovarjanja-natovarjanja. Žerjav ga je odnesel do hiše, potem ga je držal nad nami in zopet odnesel domov. Tako smo ga prišli med nebesčane. Celo to se je zgodilo, da se je neki novi uslužbenec računovodstva, ko ga je zagledal, kako prihaja z neba, pred vsemi prekrizal. Novinec se še ni vživel na upravljanje od zgoraj.

Sicer pa na ZELENEM POMOLU ni bilo

mno go dela. Zelo smo ga poenostavili in razdrobili. Ladje z velikimi tovori so plule mimo našega pristanišča — ker je bil žerjav stalno zaseden. V njem je sedel naš vodja iztovarjanja-natovarjanja.

Slednjic je prvega jesenskega jutra razpadel žerjav in z njim vred tudi koš, naslanjač in vodja iztovarjanja-natovarjanja. Od takrat ga več nismo videli. Zdjaj smo zaskrbljeni. Ali morda vi, tovariš, veste, kje je naš privzdignjeni tovariš?

Takoj sem odgovoril na pismo: »Vem, kje je vaš vodja iztovarjanja-natovarjanja. Je v drugem pristanišču, imenovanem MODRI POMOL. Videl sem ga v košu žerjava. Zopet gleda od zgoraj, kako spodaj iztovarjajo in natovarjajo.«

V skrb je bila za stanovanje — hišnik, ki je za postranski zaslužek opravljal to nalogo pri njej in nekaterih sosedih, se je ta teden odpeljal na dopust in ga, kolikor je vedela, še nekaj dni ne bo nazaj. Če je sploh kdaj pogledal, kako je s hišo, se je to kaj redko zgodilo, in tako ni bila čisto prepričana, da mu lahko zaupa. Zadnji bombni napad je bil pustil nekaj razpok v zidovih in železa je, da jih kdo včasih pogleda, čeprav za zdaj ni bilo nikake možnosti, da bi jih popravili.

Snop svetlobnih žarkov iz sobe se je prelomil v ogledalu v veži in padel na mizo, ki je stala zraven. Presenečena je obstala — na mizi je ležalo pismo, naslovljeno nanjo.

Premakem je hišnik vseeno že nazaj, je najprej pomislila. Toda kdaj bi pač vrnil pismo v nabiralnik, ko so bile polne vedel zabite? Sploh pa so vso pošto pošiljali za njo na deželo. Hišnik (tudi če bi bil že nazaj) ni mogel vedeti, da bo danes v Londonu — namenoma svojega obiska ni bila javila — in njegova zanikanost, da ti pusti pismo kar takole v temi in prahu, jo je zjezila. Nejevoljna je vzela pismo; bilo je brez znamke. Vsekakor ni moglo biti kaj važnega, kajti vsi njeni znanci so vendar vedeli... Ne da bi pogledala pisavo, je šla s pisomom naglo po stopnicah v svojo nekdanjo spalnico in spustila svetlobo v sobo. Z okna so se videli sosednji vrtovi. Sonce jih je zlatilo in medtem ko so se oblaki gostili in nizali, se je zdelo, ko da se tema že spušta na bujne trate in med drevesa. Odpor do pisma je pripisati občutki uzalženosti, si je rekla, užil jo je nekdo, ki je očitno preziral njen smisel za red. Vendar je pismo odprla, medtem ko je soparen molk pred dežjem težko legal nanjo; bilo je samo nekaj vrstic:

»Gospod John K. se moti: Pri nas je le izvršena uspešna delitev dela. Eni na poslu starijajo, drugi pa to konstatirajo.

Skodo, ki nam je povzročila statisti, bodo nadomestili statistiki.

Gospod John K. se moti: Pri nas je le izvršena uspešna delitev dela. Eni na poslu starijajo, drugi pa to konstatirajo.

Skodo, ki nam je povzročila statisti, bodo nadomestili statistiki.

Med statisti

Prebral sem, da vsak peti Jugoslovanski statističar v tujem filmu. Kako to? Mišl sem, da smo mi statisti, ker smo stasiti. Da bi preveril svoja domnjanja, sem vprašal filmskega producenta Johna K.:

»Kako ste ugotovili, da so moji somišljeniki idealni statisti?«

»Gospod, ko sem iskal ljudi za svoje filme, sem prehodil in obiskal ustanove in pisarne po vsem svetu. V glavnem so ljudje opravljali svoj posel in skrivali obraz. Ko sem prišel v vašo cenjeno deželo in stopil v prvo pisarno, sem lahko z zadovoljstvom

Ko se je njen dan v Londonu prevesil v večer, je gospa Drover pohitela domov, v svojo zapuščenico hišo, da bi vzela nekaj reči, ki jih je nujno potrebovala nekaj zase, nekaj za družino, ki se je medtem že privadila življenju na deželi. Bilo je proti koncu avgusta; vladan s številnimi pljuskami je bil za njo; vendar v tem trenutku so se drevesa bleščala v rumeni svetlobi zahajajočega sonca in para je puhtela iz njih. Podrti dimniki in ograje so se živo odražali od črnih oblakov, ki so se znova grmadili. Cesta, ki jo je tako dobro poznala, je bila danes čudno tuja, kakor kraj, kamor dolgo nisi stopil; mačka se je plazila med železnimi palicami vrtno ograje, drugače pa živa duša ni opazila prihoda gospe Drover. Ko si je zavojčke preložila na levo roko, se ji je počasi in z naporom posrečilo obrniti trmasti ključ v ključavnici; s kolonom je odsunila vrata, ki se zlepa niso marala vdati. Zatohel zrak ji je udaril naproti, ko je vstopila.

Ker je bilo okno na stopnišču zabito z deskami, ni prodiral niti žarek svetlobe v vežo. Toda ena od vrat, ki jih je od tedaj odprla, so bila odprta, hitro je šla zatorej v to sobo in odprla polknice. Pogled, ki se je ponujal, sledovi njenega prejšnjega domačnega življenja, so trezno ženo bolj zmedli, kot si je bila zamisljala — rumeni dimni madeži na belem marmornem kamninu, krog, ki ga je pustila vaza na pisalni mizi, odrgnjena tapeta, ker je porcelanasta kljuka pri naglem odpiranju vsakokrat udarila v steno. Krempljasti odtisi v parketu so še spominjali na klavir, ki je bil zdaj v skladišču. Ceravno ni prišlo preveč prahu v notranjost, je bil vendarle vsak predmet prekrit s tanko sivo prevleko in ves prostor je zaidarjal po mrzlem ognjišču, ker je zrak prihajal samo skozi kamini. Gospa Drover je odločila zavojčke na pisalno mizo in šla iz sobe, da bi pogledala na vrh; reči, ki jih je nameravala vzeti s seboj, so bile v skrinji, v spalnici.

Cez minuto ali manj je bila sama in je stekla nazaj po tih trati. Ko je skozi okno zagledala mater in sestro, je že čutila, kako je njena nenaravna zaobljuba postavila zid med njo in vse druge ljudi. Nobena zaobljuba ne bi mogla močnejše izražati njene izgubljenosti, tužnosti njenih muk. Usodnejše zaobljube, da mu bi zvesta, ni mogla dati.

Kathleen je ostala mirna, ko so ji nekaj mesecev kasneje sporočili, da je njen zarobenec pogrešan, da je brzokone padel. Njeni svojci ji niso stali samo dobitno ob strani, ampak so njeno vedenje tudi brezmejno občudovali; saj niso mogli žalovati za njenim bodočim možem, o katerem malone ničesar niso vedeli. Potrpljenje, so rekli, minilo bo leto ali dve in potolažila se bo. Vendar, če bi šlo samo za tolažbo, bi se stvari pač mnogo enostavnije razvijale; njena skrb, poleg trohice žalosti, je izvirala predvsem iz popolne odmaknjenosti od življenja, ki jo je obdajalo. Snubecv ji ni bilo treba odganjati, saj jih sploh ni bilo: dolga leta ni bila privlačna za moške. Ko pa se ji je začel bližati trideseti rojstni dan, je naravno v njej le toliko prevladalo, da je v tej točki začela deliti skrb svojih domačih. Šla je spet med ljudi, se jela zanimati za okolico in dogajanja in pri dvaintridesetih si je globoko oddahnila, ko je opazila, ki ji dvori William Drover. Poročila se je z njim in vselila sta se v to prijazno hišo, v mirnem, podeželskem predelu Kensingtona. V tej hiši je rodila tri otroke in v njej so živeli vsa ta leta, dokler jih niso pregnale bombe naslednje vojne. Njeno življenje, spokojno življenje gospe Drover, je potekalo mirno v ravnih kolonijah, in daleč od sebe je pregnala vsako misel, da je bilo kdaj drugače.

Kot pa je zdaj kazalo — najsi je pisec pisma živel ali ne, gotovo je, da ji je postal grozljivi. Ker ni mogla več klečati s hrbtom obrnjena proti prazni sobi, je gospa Drover vstala in sedla na stol, ki je stal tik ob steni. Ostanki pohištva v njeni nekdanji spalnici, stvari, ki jih ni mogla odpeljati, ta praznosta njenega londonskega doma, podobna razbitemu vrču, iz katerega je otekla vsa pomirljiva moč spomina na njen zakon, ta mrč je navdajal z obupom — in prav trenutek te živčne nemoglosti si je pisec pisma izbral za svoj udarec. Dobro je meril. Praznina hiše je ta večer zadušila glasove, korake in navade mnogih let. Skozi zaprta okna je slišala samo dež, ki je padal na streho.

Da bi se spet zbrala, je za nekaj sekund zaprla oči in si skušala dopovedati, da je to samo domišljija, da si je pismo namislila — toda ko je spet odprla oči, je pismo ležalo na postelji.

Prisilila se je, da ni mislila na to, kako naj bi pismo prišlo v hišo. Kdo v Londonu pa je vedel, da bo prav danes prišla pogledat svoj zapuščen dom? Po vsem sodeč pa je bilo le nekemu znano. Hišnik — tudi če bi bil nazaj —

zmeraj obvladati, nihče je ni videl drugačne kot je hotela: svetu se je kazala vselej zbrana in mirna.

Sunkovito, kot se je bila obrnila k svoji zrcalni podobli, se je zdaj umaknila od nje in stopila k skrinji, kjer so bile njene reči. Odprla je pokrov in pokleknila, da bi jih poiskala. Toda ko je dež začel liti v slapovih, se ni mogla premagati, da ne bi čez ramo pogledala na posteljo, kjer je ležalo pismo. Za dežno zavoso je ura na cerkvi, ki je še zmeraj stala, pravkar odbila šest — z grozo, ki je vstajala v njej, je gospa Drover štela počasne udarce. »Ob domenijeni uri... moj bog,« je rekla, »kateri uri? Kako naj... po petindvajsetih letih?«

Mlada dekle, ki se je v vrto pogovarjala z vojakom, njegovega obraza ni mogla natanko razločiti. Bilo je temno in pod drevesom sta se poslavljala. Ker ga v tem, tako močno doživljenem trenutku ni mogla spoznati, se ji je zdelo, ko da ga ni sploh nikdar videla, in kdaj pa kdaj — kakor da bi se hotela prepričati, da je zraven, in zavleči slovo — je stegnila roko k njemu in on jo je vsakokrat boleče in ničak nežno pritisnil h gumbu svoje uniforme. Ta boleči pritisk gumba na njegovi dlani je bilo edino, kar ji je ostalo za spomin. Njegov dopust je bil tako kratek in vrnitev v Francijo tako blizu, da si je samo želela, naj bi že odšel. Bilo je v avgustu 1918. Da je ni poljubila, da se je čutila samo, odmaknjeno, to je Kathleen navdajalo s strahom, dokler se ji ni zazdelo, da je v njegovih očeh zagledala čudno iskrenje. Obrnila je glavo in oziraje se k hiši je skozi vejevje dreves zagledala razsvetljena okna domače sobe: z zadržanim dihom je zahrepenela po trenutku, ko bo lahko stekla domov in se zjokala v varnem materinem naročju: »Kaj naj naredim? Kaj naj naredim?«

Ko je zaslišal njen zasopli dih, jo je ženin vprašal, ne da bi njegov glas izdajal sploh kakšno čustvo: »Mrza?«

»Tako daleč odhajate.«

»Ne tako daleč, kot mislite.«

»Ne razumem?«

»Razumela boš kasneje. Veš, kaj sva se domnila.«

»Ampak to je bilo — če tebe — mislim, za primer...«

»Pri tebi bom,« je rekla, »prej ali slej. Ne smes pozabiti. Čakati moram.«

Cez minuto ali manj je bila sama in je stekla nazaj po tih trati. Ko je skozi okno zagledala mater in sestro, je že čutila, kako je njena nenaravna zaobljuba postavila zid med njo in vse druge ljudi. Nobena zaobljuba ne bi mogla močnejše izražati njene izgubljenosti, tužnosti njenih muk. Usodnejše zaobljube, da mu bi zvesta, ni mogla dati.

ni imel vzroka, da bi jo pričakoval; v takih bi torej pismo v žep in ga pri prvi priložnosti postal po pošti naprej. Nobenega drugega znamenja ni bilo, ki bi govorilo, da je bil hišnik tukaj — ampak kdo potem? Pisma, ki padejo v nabiralnike neobljudenih hiš, navadno ne zletijo na mizo v veži ali capljajo tjakaj. Ne ležijo v prahu na prazni mizi, ne čakajo, da jih kdo najde. Za to je bila potrebna človeška roka — toda nihče razen hišnika nima ključa. V tem trenutku ni pomislila, da je v hišo mogoče priti tudi brez ključa. Možna je bilo, da v tem trenutku ni bila sama. Lahko da jo kdo spodaj čaka. Čaka — ampak kdaj? »Ob domenijeni uri. Vsaj ob šestih to ni moglo biti, kajti šest je ura že odbila.

Dvignila se je s stola, šla k vratom in jih zaklenila.

Od tod mora! Naj enostavno zbeži? Ne, to ne gre: ženska, katere neomajna zanesljivost je bila temeljni kamen vsega družinskega življenja, taka ženska vendar ne more brez reči, po katere je bila prišla, nazaj k svojemu možu, k svojim trem malim sinovim in k svoji sestri, ki jo pričakujejo na deželi. Vsekakor bo morala urati svoj vlak: z vročino odločnosti je začela brskati po skrinji in naglo zavezala nekaj zavojev. Z nakupni vred jih bo preveč, ne bo jih mogla nesti; to pa pomeni, da bo morala vzeti izvoška — ta misel jo je opogumila in spet je mirneje zadihala. Takoj bom telefonirala po taksi; tako se mi ne more nič zgoditi; pravčasno bo prišel, silila bom motor zanj, medtem ko bom šla mirno po stopnicah dol in odprla vrata. Poklicala bom... ampak saj ne morem, telefon ni priključen! Zategnila je vrvice, ki se je bila zavozlala.

Misel na beg... Nikoli ni bil prav dober z menoj. Ne morem se spomniti, da bi bil kdaj prijazen. Mati je rekla, da mu nisem nikoli kaj pomenila. Hotel je samo, da bi bila njegova lastnina, to je bilo — ne pa ljubezen. Nič takega, kar čutiš do nekoga, ki ga ljubiš. Kaj je naredil, da sem mu dala tako zaobljubo? Ne morem se spomniti! Toda potem se je le.

Tako strahotno jasno se je spomnila, da se je teh vmesnih petindvajset let razbililo kot dim, in nehote je začela iskati znamenja, ki ga je takrat pustil gumb na njeni dlani. Spomnila se ni samo vsega, kar je bil rekla in storil, marveč tudi svoje popolne predanosti v tistem avgustovskem tednu. Nisem bila več jaz, to so mi takrat vsi rekli. Podoba njenega spomina je bila popolna — le ena sama bela, počeka lisa, kakršno pusti kapljica kisline na fotografiji, jo je motila: ni ni in se mogla spomniti njegovega obraza.

Kjerkoli že čaka, ni mogoče, da bi ga spoznala. Ne moreš bežati pred obrazom, ki ga ne poznaš.

Dobiti mora torej izvoška, preden bo odbila tista strašljiva, neznamna ura. Tekle bo po cesti in čez trg do glavne ulice. Potem se bo varno v avtomobilu pripeljala nazaj in voznik ji bo pomagal nesti zavoje iz hiše. Misel na voznika jo je opogumila: odklenila je vrata, šla do stopnic in prislunila.

Ničesar ni slišala — toda v moredih tihoti je zatonel zrak vzvalovil in na obrazu je začutila prazen. Vleklo je iz prtljage; tam spodaj je moral vrata ali okno odpreti nekdo, ki je pravkar odšel iz hiše.

Nahalo je deževati; tlak se je paril in svetilnik, ko je gospa Drover negotovo smuknila skozi vrata in stopila na prazno cesto. Neobljudene hiše na drugi strani so ji vrnilo pogled iz praznih oken. Medtem ko je hotela na glavno ulico, kjer so navadno čakali izvoški, se je trudila, da ne bi kar naprej pogledovala nazaj. Tihota je bila v resnici tako izrazita — ena istih tihoti ur v Londonu, to poletje še potrjuje na spričo vojnih razdejanih — da se ji noben korak ne bi mogel neslišno približati.

Ko je prišla do ovinka, kjer se je cesta zila v trg in kjer so še prebivali ljudje, se je gospa Drover zavedela svoje nenaravne naglice in je začela stopati počasneje. Dva omnibusa sta ravnodušno peljala mimo; ženske, otroški vozček, moški, ki je valil sod pred seboj; bila je spet v strugi normalnega življenja. Na najbolj živahnem vogalu morajo biti izvoški — tukaj so že. Ta večer je stal en sam izvoček — toda, kakor da bi čakal prav nanjo, čeprav je bil obrnjen naprej, kajti komaj je vsa zasopla pritisnila na kljuko, je voznik že pognal motor, ne da bi se bil ozrl. V istem trenutku je ura udarila sedem. Izvošek je bil obrnjen proti glavni ulici: da bo peljal nazaj do njene hiše, mora obrniti — komaj se je vrgla na blazino, ko je voznik že tudi obrnil in osupla spričo tega prenosa misli se je mahoma spomnila, da mu vendar ni bila rekla, kam. Nagnila se je naprej in potrkala na šipo, ki je pregrajevala prostor med voznikovo in njeno glavo.

Voznik je sunkovito zavril, skoraj ustavil vozilo, se obrnil in odrazil šipo; zaradi nenadnega sunka bi se gospa Drover z obrazom skoraj zalotela v šipo: samo nekaj centimetrov praznine je bilo med glavno voznika in glavo potnice in za trenutek večnosti sta si strmela iz oči v oči. Nekaj dolgih sekund je gospa Drover odpirala usta, preden je lahko prvič zakričala. Nenehno je kričala in kričala in divje razbijala s pestmi po steklu okoli sebe, medtem ko je izvošek vozil neusmiljeno naprej po zapuščenih ulicah.

SREČNA DRUŽINA

3. KOLO

SREČNA DRUŽINA — 1 KUPON tretjega kola

Ime in priimek: _____
 Točen naslov: _____
 PRVO VPRAŠANJE: Ali je »Subrina« že tudi vas tako navdušila, da jo boste stalno uporabljali? _____

V TRETJEM KOLU naše nagradne igre SREČNA DRUŽINA sodeluje z nami tovarna ILIRIJA. Izžrebana družina bo na koncu meseca decembra dobila povrnjene vse gospodinjstvene stroške za mesec december, razen tega pa še posebno darilo — izdelke — tovarne ILIRIJA. Tovarna bo izžrebala še tri kuverte za tolažilne nagrade. Tovarna ILIRIJA se že vnaprej zahvaljuje za sodelovanje.

Vprašanja bo v tem kolu zastavljala torej tovarna ILIRIJA iz Ljubljane oziroma njen laboratorij NARTA KOZMETIKA. Pa začnimo z opisi nekaterih njenih izdelkov. Danes je to »Subrina«:

Imeti lepe, zdrave in bleščeče lase je želja vsake žene. Ni čudno, saj žene prav dobro vedo, da so lasje njihovo največje prirodno bogastvo, njihov najlepši prirodni okras. Zal pa ni vedno tako. Mnogokrat srečujemo žene z zelo poškodovanimi, nelepimi lasmi.

Ali je to potrebno? Prav gotovo ne!
 Lase največkrat poškodujemo samo zaradi tega, ker z njimi ne ravnamo pravilno. Res je, da smemo lase različno

oblikovati. Lahko jih hladno pripravimo, barvamo ali belimo, toda vsa ta dela moramo opraviti zelo skrbno in samo v določenih mejah. Paziti moramo, da las ne poškodujemo. Skodujejo jim pa tudi razni drugi vplivi: sonce, slana voda, prah in podobno. Vsako poškodbo moramo takoj popraviti.

S čim?
 S Subrino, ki je kurativni preparat evropske kvalitete! S Subrino, ki nevtralizira vsa sredstva za beljenje, barvanje ali hladno prepariranje. S Subrino, ki v trenutku popravi vse poškodbe na lasih! S Subrino, ki zapira lasno površino in daje lasem prirodni lesk, elastičnost in svežino. Subrina bo poskodovanim lasem spet vrnila življenje in prejšnjo lepoto. Postala je nepogrešljiv preparat za nego las. Pametna žena jo bo uporabila po vsakem umivanju las in z njo negovala lase svojim otrokom. S Subrino vam bodo postregli v vsakem boljšem frizerskem salonu, lahko pa jo tudi kupite v trgovini, in to v plastičnih blazinicah za enkratno umivanje las.

Subrina je največji uspeh laboratorija NARTA — KOZMETIKA!

Želite imeti mehke, bleščeče in zdrave lase?

DA! Uporabljajte SUBRINO!

ZA MLADE GOSPODINJE

VZDRŽEVANJE ZAVES

Videz kristalno čistih šip ne bo popoln, če jih bodo obkrožale zaprašene stene in porumenele zavese. Toda preden pridemo k zavesam, se pogledajmo na karniso!

Ali ste se pri nakupu nove karnise prepričali, da je iz nerjavčnega materiala? Rjasti madeži se zelo radi naselijo na tkanino, so silno trdovratni in kaj hitro prežejó blago in že je tu prva luknja, morda na več tisočakov vredni zavesti.

Jutranja meglja, ko zračimo sobe, ali kuhinjska sopara, če kuhamo v istem prostoru, ali če nista dnevni prostor in kuhinjska niša ločena z vrati, sedata na karniso in jo vztrajno razžirata. In še nekaj! H karnisi sodi tudi vrvice za premikanje zaves. Večno cukanje zaves v eno ali v drugo smer jo hitro deformira, umazana mesta pa pričajo, da je nismo premikali vedno s čistimi rokami.

Kako zaves premo? Preden jih namočimo, jih pošteno izprašimo, da ne namakamo vsega prahu, ki se je med letom nabral na njih. Po stopnji umazanije zaves večkrat predenemo iz ene vode v drugo, vselej dodamo malenkost detergenta. Sele nato jih, če so take, da jih lahko kuhamo, prekuhamo, sicer jih pa zmencamo ali samo stiskamo, odvisno od materiala, iz katerega so. Ko jih oplaknemo v topli vodi, jih do čistega izperemo in nerazprostrte in ne ožete položimo čez ročaj debelejšje palice ali omela, da se odtečejo. Seveda mora biti drog čist, zaradi varnosti ga rjasti ovijemo s kosom poltvinila. Sele sedaj zaves poravnamo in zavijemo v staro rjuho, ki popije vlago. Se vlažne obesimo na karniso, če so iz umetnih vlaken, in jih ne smemo likati, če pa prenesejo večjo temperaturo, jih še malo osušimo in na pol vlažne zlikamo.

Zaves nikoli ne obešamo na vrvi, ker se preveč zavisijo, kar nam povzroča kasnejše težave. Nenačakoma dolžne ne moremo popraviti z nobenim likalnikom.

Če kupujemo nove zaves, poglejmo vse lej, če imajo ob strani žiro rob. Če jih pa moramo zaradi širine okna obrniti počez, potem rob ob straneh ne robimo s širojem, rjasti irtvajemo večer ali dva in jih z robimo z roko. Siv je lahko popolnoma enostaven, trud pa to poplačati, saj se z roko zarobljen rob nikoli ne bo nategnil.

Kratke zaves, ki jih obešamo navadno na kuhinjska okna ali na okna v Kopalnici, morajo biti napete prav tako na najvišje palčke. Z oljnato barvo jih sami prevečemo in prepričemo rjavenje. Kratke zaves lahko sešijemo iz starih dolgih, ki so navadno v sredini že preperete, spodnji in zgornji deli pa so še čeli.

FRANCOSKI SEKSOLOG ODGOVARJA

DOBRE IN SLABE STRANI LJUBIMKANJA

Koketiranje, ki se je dandanes zelo razširilo po vsem svetu, prav gotovo vpliva na telesno in duševno stanje mladih ljudi. Ali mislite, da bi ga morali mladini zabraniti?

»Ljubimkanja ne smemo vedno smatrati za nekaj slabega, včasih ima lahko tudi določene prednosti. Počasni navaja mladino na spolno življenje in praktično uresničuje spolno vzgojo.

Mladini so spolni odnosi prepovedani in ljubimkanje jih v nekem smislu nadomešča. Ne smemo pozabiti, da je pri fantih spolni nagon najmočnejši že pri sedemnajstih ali osemnajstih letih. Z ljubimkanjem se začno fantje in dekleta zavedati pomembnosti čustev in privlačevanja dveh nasprotnih spolov. Postali bodo občutljivejši za dotike telesa.

Dejstvo je, da je največ nesporazumov v zakonih, kjer ženska na spolne odnose ni pripravljena. Včasih potrebuje celo več let, da se lahko spolno sprosti. Očitno je, da je ljubimkanje le pripravna doba za zakon. Dekle se z ljubimkanjem razdraži in ji je to nedvomno v korist, če noče, da bo njen bodoči mož prehitro zgubil pogum ali pa se ohladil.

Zakaj danes dekleta veliko raje ljubimkajo kot nekoč?

»Ljubimkanje še niso pravi spolni odnosi in zato se dekleta pri tem ne bojijo nosečnosti ali spolnih bolezni. Ljubimkanje ne pušča prav nobenih posledic. Obrabljen fraza »le kaj si mislite o meni!«, ki so jo v prejšnjih stoletjih lahko živke tako pogosto uporabljale, danes skoraj ni več v rabi. Nasprotno, dekleta se rade hvalljivo o svojih ljubezenskih uspehih, medtem ko neuspehe raje zamlolijo.«

Ali ima koketiranje še kakšne prednosti?

»Mnogi psihologi so ugotovili, da lahko koketiranje zavre poligamijo, kateri je mladina nagonsko podvržena. Vem, da so mnogi mnenja, da so poligamiji podvrženi le moški in da je ta instinkt zelo redek pri dekletih. Tisti, ki tako mislijo, naj si ogledajo plesalke v napol zatemnjenih lokalih. Plesale bodo prav z vsakim partnerjem enako zaljubljeno, z licem ob licu.

Velika prednost ljubimkanja je tudi boljše poznavanje partnerjev med seboj. Nevšečnosti, kot so pomanjkanje higijene, slab duh, mastna koža, pridejo hitreje na dan. Dekleta se pogosto sprašujejo, do katere mere jim partnerji res ustrezajo. Če se z njimi le težko poljubujejo, če so jim njihovi dotiki zopni, bodo lahko pravočasno ugotovile, da s takimi moškimi v zakonu ne bodo dolgo zdržale. Z ljubimkanjem lahko spoznajo tudi moške, ki so že pri samem poljubovanju hladni, ki ne cenijo dovolj ženskih čarov in torej tudi pri spolnih odnosih ne bodo drugačni. Nasprotno pa lahko kaj kmalu ugotovijo moške, ki so preveč nasilni.«

Ali pogosto ljubimkanje ne vodi do spolnih odnosov?

»Prav tega se večina deklet boji. Tako v Franciji kot tudi v drugih deželah je najpogostejše vprašanje mladih deklet: »Kje je meja, ki je ne smem prekorčiti, da ne bi prišlo do najhujšega?« Večina deklet ne ve, ali bi se prepustile ljubezni ali bi se še pravočasno umaknile. Rade bi pokazale fantom, da so ponosne in da hočejo ohraniti nedolžnost do poroke. V zadnjih desetih letih je pet milijonov italijanskih deklet poslalo pismo časopisom, ki odgovarjajo bralkam s »srčnimi težavami«. Novinar G. Parca pravi, da vsako peto deklo sprašuje, kako daleč lahko pusti svojega partnerja. V anglosaških deželah to vprašanje ni tako pogosto. Zdi se, da tam dekleta že sama vedo, kdaj morajo ljubimkanje prekiniti.«

Kaj pa fantje?

»Tudi fantje so večinoma zadovoljni s samim ljubimkanjem. Res pa je, da tudi ljubimkanje včasih že preide v skrajnost. Seksolog Reevy, ki se ukvarja z ljubimkanjem v Ameriki, trdi, da veliko mladoletnikov poskuša simulirati spolne odnose tako, da so oblečeni. Do takšnih hlinjenih spolnih odnosov pride, vsaj tako zagotavlja dr. Reevy, takoj po poljubljanju prsi.«

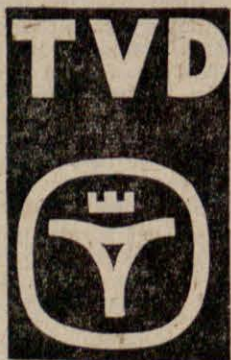
Ali je ljubimkanje, ki se je v zadnjem stoletju močno uveljavilo, kaj spremenilo običaje?

»Da, ljubimkanje je zlasti pomagalo dekletom spremeniti zastarele nazore. Sprevidela so, da moški niso njihovi sovražniki. Spremenile so celo videnz. Postale so veliko bolj seksualne, z zapeljivimi prsmi, s koprnečimi očmi in z drugačnim načinom govorjenja. Tudi v ljubezni so postala enakovredna moškima.«

Kaj pa svetujete staršem?

»Predvsem svetujem materam, naj ne bodo več ljubosumne na svoje hčere. Ljubosumne, ker njihove hčere lahko svobodno koketirajo, medtem ko je bilo to njim prepovedano. Podvržene so bile številnim predsodkom ali pa jih fantje sploh niso smeli obiskovati. Nekatero matere pa se, nasprotno, bojijo, da bi postale staromodne in svojim otrokom dajejo preveč potuhe. Najti pa je treba srednjo pot. Mati mora ostati zaupnica in prijateljica svoje doraščajoče hčere. Razložiti ji mora, da bi prezgodnji spolni odnosi slabo vplivali tudi na osebnost njenega partnerja. Ljubimkanje mora zmerno napredovati in fant mora paziti, da dekleta ne bo spravil iz ravnotežja s svojim nadaljevanjem. Tisti, ki bi radi čim hitreje poskusili prav vse, kar prinaša ljubezen, ne bodo veliko pridobili, tvegali pa bodo mnogo več.«

KRZNO KOT OKRAS

TOVARNA VOLNENIH ODEVŠKOFJA VAS PRI CELJU

Nudimo priznano najkvalitetnejše posteljne odeje.

Vsem odjemalcem se priporočamo in čestitamo k prazniku 29. november.

Telefon Škofja vas 4. Železniška postaja Celje.

Ne bom govorila o krznenih plaščih, ki si ga lahko privoščijo le malokateri. Zaradi cene seveda, čeprav si krznen plašč želi vsaka ženska. Pa nič ne de, če si ga ne bomo kupile. Saj nas bo prav tako grel lep volnen plašč, ki se bo marsikateri močnejši postavil dosti bolj podal.

Kot vsako leto tudi letos podaja moda roko vsakdanjosti, življenju, ki ga živimo, in našim možnostim. Spet vidimo po revijah ljubke krznene ovratnike, ki poživljajo volnene plašče in kostime in jim dajejo pečat nečnosti in ženskosti ter elegancije. Vsaka ženska, pa naj je majhna ali velika, suha ali manj suha si lahko privoščijo krznen ovratnik. Seveda naj presodi predvsem, ali se ji bolj poda krzno s kratkimi dlakami in manjši ovratnik — za manjše in močnejše postavne — ali pa bo izbrala dolgodlakno krzno, iz katerega bo naredila še obročke na rokavih. Seveda si bo tako kombinacijo omislila predvsem vitka in primerno visoka žena.

Za zimo 1966 so si modni kreatorji omislili celo vrsto ljubkih krznenih dodatkov. Dolge krznenne šal-ovratnike, ki jih je prvi predstavil na svoji jesenski modni reviji Dior, nosila pa jih je že Ana Karenina. Krznenne čepice v astronautskem slogu, ki popolnoma prekrivajo ušesa. Na dele jo bomo predvsem takrat,

ko se bomo odpravljale na weekend ali pa bomo v popolni športni opravi (debele volnene nogavice, doma pletene ali kvadrane, predvsem bele, pa tudi vseh drugih živahnih barvnih odtenkov!) Tudi krznenne rute delujejo zelo elegantno, zavezane za ušesi. Pogoj je seveda: dragoceno kratkodlakno krzno in pa plašč izbrane kvalitete, ki se mora ujemati z barvo krzna. Da bomo s krznom podložile rokavice, se zavijale vanj, ko do imel obliko bunde ali polplašča za naprskanje — se pravi po smučanju — in še kaj, o tem bomo govorile prihodnje.

PAULA

POSKUSITE

ITALJANSKI RIZ: Potrebno količino najboljšega riža, žličko olja, sol, toplo vodo in rumenjaka, nariban sir, sesekljan zeleni peteršilj. V kozico denemo olje in riž s soljo, zalijemo ga s primerno količino tople vode in dušimo pokrito pri zelo blagem ognju (da se ne prismodi), približno 1/2 ure (mešati ga ne smemo), stremo kozice, če je potrebno, dodamo še vodo. Riž mora biti še trdjav, napol ohlajenemu primešamo 1 rumenjaka in sesekljan peteršilj. Pred serviranjem ga potresemo z naribanim sirom.

ZELJNATA SOLATA (FRANCOSKI RECEPT): Zreži zeljnato glavko kot običajno za solato in jo deni v skledo. V ponev zlij olje, kis, precej (5 strokov) s soljo strtega česna, 2 sesekljani sardeli, sol, poper. Vse to nekajkrat prevrži in z vročim polj zelje, premešaj, dodaj 2 žlici sesekljane zelene peteršilja in mrzlo serviraj.

19 MILIJONOV Jugoslovanov, to je DEJSTVO

Dejstvo pa je tudi to, da pojé vsak Jugoslovan letno 12 krožnikov juhe, izdelek »PODRAVKE«. Dejstvo je, da nad dve tretjini potrošnikov koncentriranih juh pri nas z zaupanjem kupuje juhe — izdelek »Podravke« — glede na povpraševanje je to 70 % vseh juh.

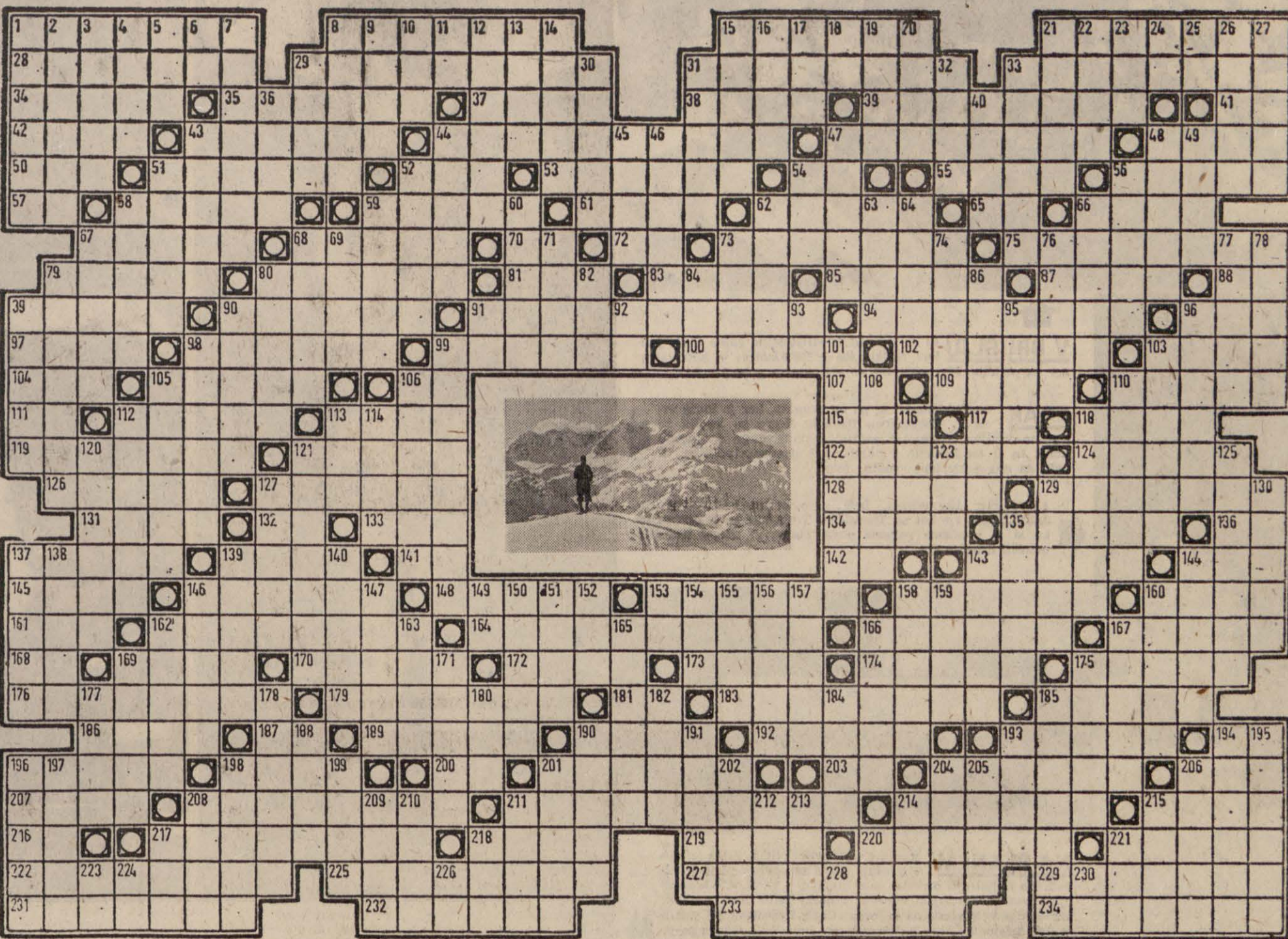

PODRAVKA

NAGRADNA KRIŽANKA

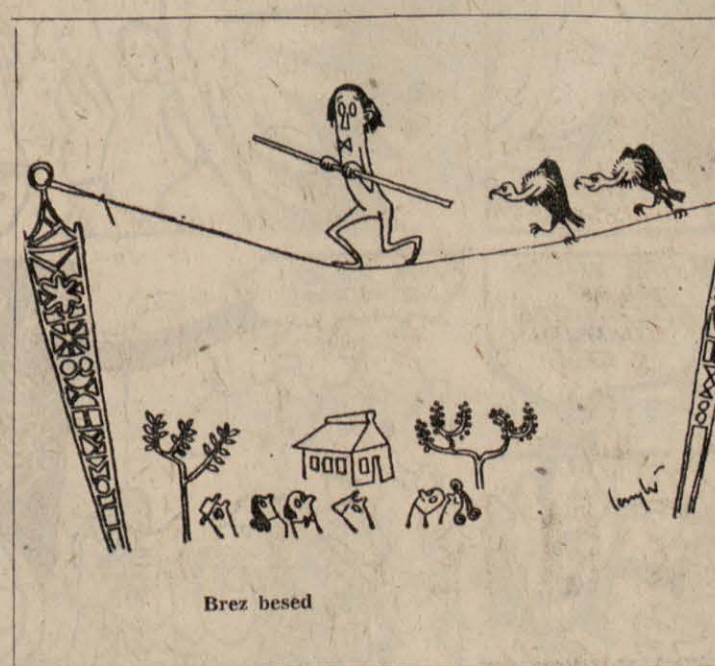
1. jesenski gozdni sadež, 8. meteoroški naziv za kopast oblak, 15. varuh zbirke ali muzeja, 21. kulturna prireditev ali razstava, ki se prireja vsako drugo leto, 28. ostanek pri skobljanju desk, oblanci, 29. najdaljše gorovje na slovenskem ozemlju z najvišjim vrhom Štol, 31. pravilalec pisnih ali tiskovnih napak, 33. vrsta zdravila proti glistam, 34. nevarna jutranja padavina, 35. pripadnik ene jezikovne skupine v Evropi, 37. starosta, očanec, 38. država v jugovzhodni Arabiji z glavnim mestom Maskat, 39. kraljevine, delitev oblasti, 41. kemični znak za kovino kobalt, 42. propagandno sredstvo, publicistika, 43. zaklonske, betonska utrdba pred napadi, 44. mesto ob Volgi, kjer je bila odločilna bitka na vzhodni fronti v drugi svetovni vojni, sedanji Volgograd, 47. flota, brodograd, 48. spodnji prostor hiše za kurjavo in ozimnico, 50. poudarek, naglas, 51. polotok v južni Evropi, 52. huda jeza, srditost 53. priprava, stroj, pripomoček, 54. samo, kar, 55. rastlina iz družine lilij, ki uspeva v tropskih krajih, sok njenih listov je znano odvajalo, 56. nasilen odvzem lastnine, tatvina, rop, 57. kemični znak za element mangan, 58. učna buča, ki izvira iz Male Azije in raste tudi pri nas, 59. sadra, gips, 61. žganje, pripravljeno iz riža, 62. krinka, načelo, tančica, 65. vzklík začudenja, 66. stopinje v snegu, 67. oborožen spopad, borba, 68. francoski literarni zgodovinar in filozof iz 19. stoletja (Hippolyte), 70. španski spornik, 72. začetnici prilinka in imena jugoslovskega elektrotehnika, ki je delal in umrl v ZDA, 73. denarni polom, propad, neuspeh, 75. rimski vojskovođa in namestnik v Britaniji, ki ga je opisal Tacit (Gnaeus Julius), 79. koristna ptica ujeđa, ki lovi miši in druge glodalce, 80. znan madžarski pisec odrskih del (Franz, 1878-1952), 81. sukaneec, 83. rimski bog ljubezni, 85. roman pisateljice Mire Miheličeve, 87. zgornji del telesa, 88. pišča starih Slovanov, 89. največji vohun druge svetovne vojne, 90. slavnostna pojedina, slavnostno kosilo, 91. šahovska prireditev, na kateri igra en igralec istočasno z več nasprotniki, 94. »kraljica« sportov, 96. domača plemenska žival, 97. tovarna likerjev in žganih piščaj v Ljubljani, 98. pripadnik naroda, ki živi na Balkanu, 99. rudnik v Bosni, huda rudarska nesreča, ki je terjala preko 100 mrtvih, 100. metamorfna kamnina, sestavljena iz glincev, rula, 102. čisto premoženje, gotovina, 103. znojna luknjica v koži, 104. izumrla ptica, ki je živelna na Novi Zelandiji, 105. kraj na obali Polovotoka Krima v Črnem morju, 106. avtomobilska oznaka za okraj Pristino, 107. začetnici sodobnega ruskega skladatelja, ki živi v ZDA (»Zar pišca«, 109. Aškerčeva socialna pesem, 110. pesnitev, v kateri nastopajo živali, 111. staro kaldejsko mesto, 112. beršaška čuľa, vreča, 113. poglavje korana, 115. duša umrlega po verovanju starih Slovanov, 117. štiri iz rimskih številkami, 118. del roke, 119. staroitalijska boginja, zaščitnica ved in umetnosti, 121. dan v tednu, 122. ptica iz skupine golobov, ki se da udomačiti, 124. učitelj govorništvá, 126. skrivnost, tajnost, 127. mlada rastlina, potaknjeneč, 128. vrsta igre na srečo odvisna od naključja, 129. praktične vaje študentov na visoki šoli, 131. mesto v sev. Dalmaciji, nekaj časa središče srednjeveške Hrvaške, 132. avtomobilska oznaka za okraj Kutino, 133. ime umrlega pevca zabavne glasbe Colea, 134. pripadnica otočnega naroda na severni Evropi, 135. staro ime za pokrajino ob doljnem Evfratu, 136. kraljiv glas, 137. idol, 139. zelena površina sredni mesta, nasad, 141. kazalni znamenč, 142. nikalnica, 143. prvi grški filozof, pisatelj, zastopnik »subjektivne dialektike«, ustanovitelj stoicne šole, 144. veletoč v severni Italiji, 145. kopno, obdano z morjem, 146. kraj na reki z globoko in mirno vodo, zaliv, 148. hajduk, gverilec, 153. uvodna beseda, igra, uvod, 158. poklicni voditelj v športu, 160. osnovna, temeljni fundament, 161. razdobje 24 ur, 162. slemsko čelo pri starih svetiteljih, 164. mesto v Kaliforniji, ob obali Tihega oceana, največje središče filmske industrije na svetu, 166. mariborski nogometni klub, 167. obrtnik lesne stroje, 168. avtomobilska oznaka za Reko, 169. samostojen nastop pred občinstvom, samo-spev, 170. nenastnost, požrešnost, 172. domača pernatá žival, 173. angleško žensko ime, 174. izterjavec, človek, ki posodi denar, 175. ime dubovniškega komediografa, 176. angleški politik in državnik,

vođa velike buržoazne revolucije v Angliji (Oliver), 179. sol cerotinske kisline v kemiji, 181. avtomobilska oznaka za okraj Kosovska Mitrovica, 183. urad pomožnega duhovnika ali namestnika, 185. kemični element, ki je izredno občutljiv na svetlobo, 186. zrnast spomladanski sneg, 187. kemični znak za element holmij, 189. eden od sedmih grških modrijanov, 190. občutek lastne krivde, 192. nakana, namera, hotenje, 193. umetniški ples, 194. avtomobilska oznaka Gospića, 196. pred kratkim umrl slovenski pesnik in pisatelj (Cvetko), 198. hitro rastoč gozdni sadež, 200. kratica za spivalni klub, 201. protestantski duhovnik, 203. učenje, poučevanje, 204. muslimanski menih, 206. domača žival, 207. krogov obseg, kolobar, 208. okrasna rastlina trajnica iz družine zlatičnic z velikimi cvetovi, od bele do purpurne barve, 211. značnik, premerjalnik, 214. gora južno od Varaždina, visoka 643 m, 215. živalska maščoba, 216. kemični znak za kovino stroncij, 217. zborovanje kardinalov za izvolitev papeža, 218. šahovski veleopilester iz Rige, sedanji nasprotnik Spaskega v boju za svetovnega prvaka, 219. Ober, 220. vrsta sladkarje, sladkorček, 221. trup strupenega snov, 222. delo, zagon, gonja, načrtna pritegnitev množice za izvršitev določenega dela, 225. ameriški pisatelj romantičnih potopisov, najbolj znano delo »Moby Dick« (Herman), 227. sredozemsko drevo, vrsta iglavca, 229. Edipova mati, ki se je ubila, ko je izvedela, da se je poročila z lastnim sinom, 231. glavno mesto ameriške zvezne države Georgia s 332 tisoč prebivalci, 232. ropotulja, klepetava ženska, 233. tančica, krinka, pročeje hiše, 234. ostro dišeč plin, ki nastaja pri razpadanju organskih izločkov.

NAVPIČNO:

1. dvoledna ženska obleka, 2. podoba, obrazec, figura, 3. tek do jedi, 4. bencinski rezervoar pri avtomobilih, 5. ime ruske baterije Pavlove, 6. nedeljiva soglasniška skupina, 7. morska riba, ki je po obliki podobna kači, 8. vrsta gradbenega materiala, 9. precizni mehanik, 10. velik otok med Anglijo in Irsko, 11. zaporedni črki abecede, 12. poleg Konfucija največji kitajski filozof, ustanovitelj taoizma, 13. angleška utežna mera (28,35 gr.), 14. velika kamnita gmota, 15. del konjske opreme, 16. pisarna, biro, 17.

Brez besed

spanje, sanjarjenje, 18. različna so-glasnika, 19. pesniško ime za divjo raco, 20. star denarni drobiž, splošna oznaka za denar, 21. velika kad za kopanje, 22. zimski pojav na drevju, ivje, 23. figura iz četvorke, 24. kemični znak za element nobelij, 25. začetnici slavne švedskega kemika, izumitelja dinamita, 26. po humanizmu prehodna šola med gimnazijo in univerzo, 27. osnovna mera, 29. reka na Dolenjskem, teče skozi Novo mesto, 30. moštvo, posadka, skupina, 31. element hoje, 32. brezpravno ljudstvo, nekdanji turški podložniki, 33. zgodovinska pokrajina v zahodnih Alpah, zdaj pripada večji del Franciji, 36. najslabša šolska ocena, 40. slovenski dnevnik, 43. denarni zavod, ustanova, 44. odlični ljubljanski dramski in filmski igralec (Stane), 45. del noge v stópalu, 46. drag kamen temnordeče barve, 47. gozdni grm z užitnimi plodovi, 48. rudnik premoga v osrčju Bosne, 49. ime opernega pevca Korošca, 51. stvar, živa stvar, 52. rodovita pokrajina severovzhodno od Donave in Tise, 54. važna tekstilna rastlina in surovina, 56. podnebje, vreme kakoga kraja, 58. na pol divji pes, ki živi v puščini ali rudniku, razstreljavec, 60. spisek ali seznam vrednosti prodajnega blaga, 62. nemška denarna enota, 63. curja, kos blaga, 64. glavna žila odvodnica, utripalnica, 66. ptica s hrčečim glasom iz družine vran, 67. ladjica, večji čoln, barkasa, 68. otočje v Tihem oceanu, ob Kozorogovem povratniku, glavno mesto Nukualofa, 69. stara sinjska viteška igra, 71. glavno mesto države v Južni Ameriki, 73. glavno mesto Zvezne republike Nemčije, tudi upravno središče, 74. domače žensko ime, 76. konjski lasje, 77. največja francoska reka, ki se izliva pri St. Nazairu v Atlantik, 78. ime za nasičen alifatski ogljikovodik, 79. barvitost, ubranost barv al-tonov, 80. britansko pomorsko oporišče v Sredozemskem morju, 82. velika in okusna morska riba, 84. svečenik starih Perzov in Medov, carovnik, 86. številka leta, 89. vroč veter v afriških in arabskih puščavah, 90. človeški zajedavec, ki sesa kri, 91. avtomobilska oznaka Sarajeva, 92. nedeljiva soglasniška skupina, 93. medmet veselja, 95. buča, zaničljiv izraz za glavo, 96. počasen ameriški valček sentimentalnega značaja, 98. tatarski izraz za kamnit kladlo ali pečino, 99. vulkanski otok v Sundski ožini, ki ga je izbruh leta 1883 skoraj popolnoma uničil, 101. znamenita jetnišnica v ameriški zvezni državi New York,

Sestavil: ANDREJ KUKEC

NAGRADE

Uredništvo »TT« je za reševalce križanke v današnji številki pripravilo več denarnih nagrad. Prva nagrada je 20.000 dinarjev.

Za reševalce smo pripravili še deset (10) tolažilnih nagrad po 2.000 dinarjev.

Rešitve pošljite do torika, 14. decembra t. l. na naslov: Uredništvo »TT«, Ljubljana, Tomšičeva ul. 3/II, poštni predal 150 ali pa oddajte v nabiralnik »TT« v veži uredništva »TT«, Ljubljana, Tomšičeva ulica 3. Na kuverto obvezno napišite pripis »Nagrada križanka«.

BERITE PO KOSILU

V družbi se starejša gospa hvati emenu izmed gostov:
»Pomislite, stalno me zamenjujejo z mojo hčerko!«
Pa odvrne galantni gost:
»Toda, draga gospa, vi res ne vzbujate vtisa, da ste tako stari, da bi imeli hčerko, ki je videti tako stara!«

Zdravnik bolniku:
»Dragi tovariš, dobro bi bilo, če bi vsak dan pred zajtrkom šli vsaj na polurni sprehod!«
»Nemogoče, popolnoma nemogoče, tovariš zdravnik, ustajam šele po zajtrku.«

V vlaku vpije mala Pika: »Mamica, mudi se mi!« Očarljiva mlada mamica pohiti s hčerko, medtem ko se v kupeju vsi hudomušno mužajo. Ko se vrne, vpraša eden od potnikov malo Piko:
»No, ali je bilo še pravočasno?«
»Mh,« zažari mala, »za mamico tudi!«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

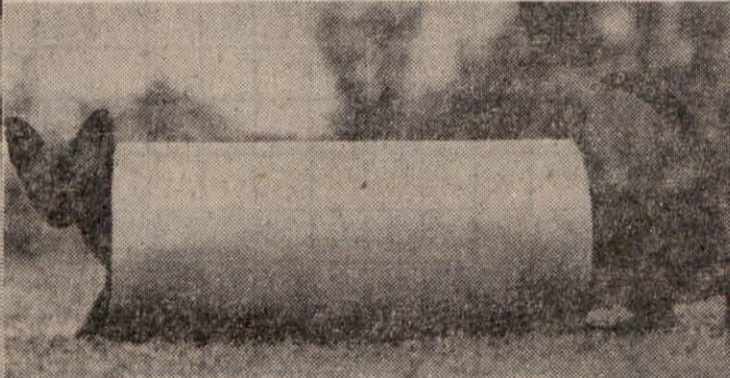
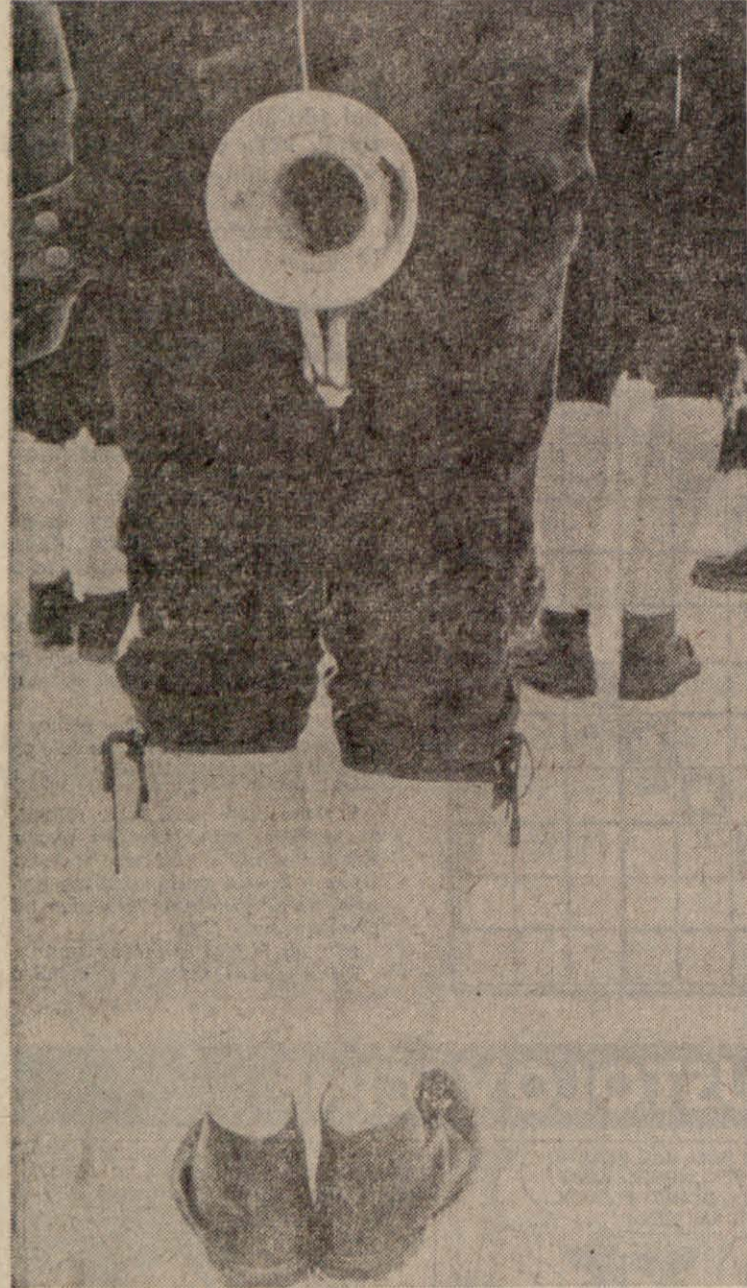
Izdaja in tiska Časopisno podjetje »Delo« v Ljubljani - Odgovorni urednik Zoran Jerin - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva 3/II, p. p. 150/III, tel. 23-522 do 23-526 - Prodajni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 20-463 - Naročnina: celotna 3600 din, polletna 1800 din, četrtletna 900 din, mesečna 300 din. Za iznemerstvo plačane v Jugoslaviji - letna 6.000 din, mesečna 500 din; plačane v tujini: v USA dolarjih 6,4 dolarja, v britanskih funtih 2 funta 3 šilinge, v zahodnonemških markah 26 mark, v švedskih krunah 33,5 krone, v italijanskih lireh 4.000 lir - Oglašni oddelek: Ljubljana, Titova 1, tel.: 21-896. Štev. žiro računa NB 501-1-167 - Rokopisov ne vračamo.

V BRUSLJU se en spopad iz »ristoletne vojne dveh jezikov. Sodelovalo je 250 Flamcev in 3000 Vaioncev pa policija. »Prepričevali« se očitno niso preveč nežno.

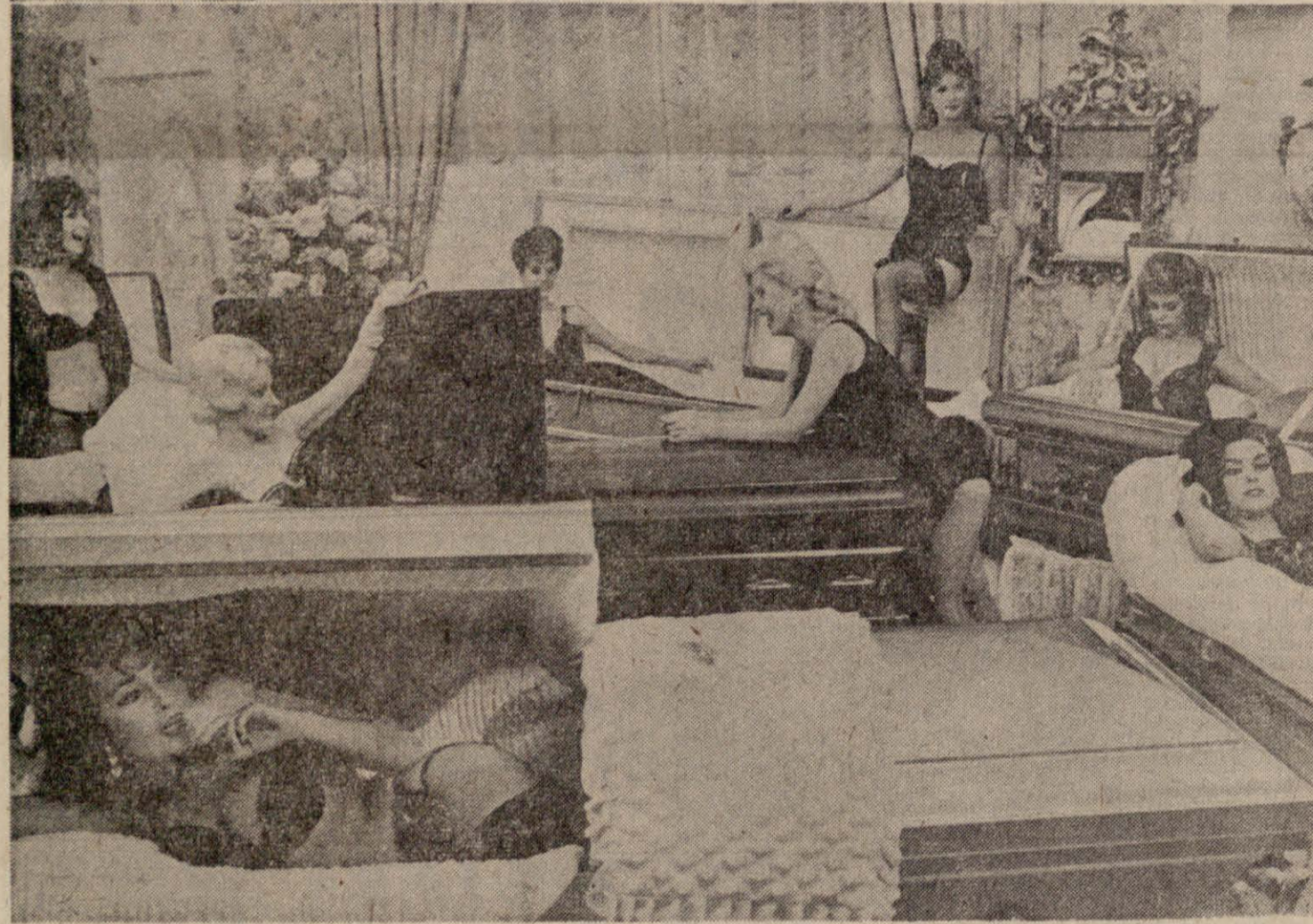
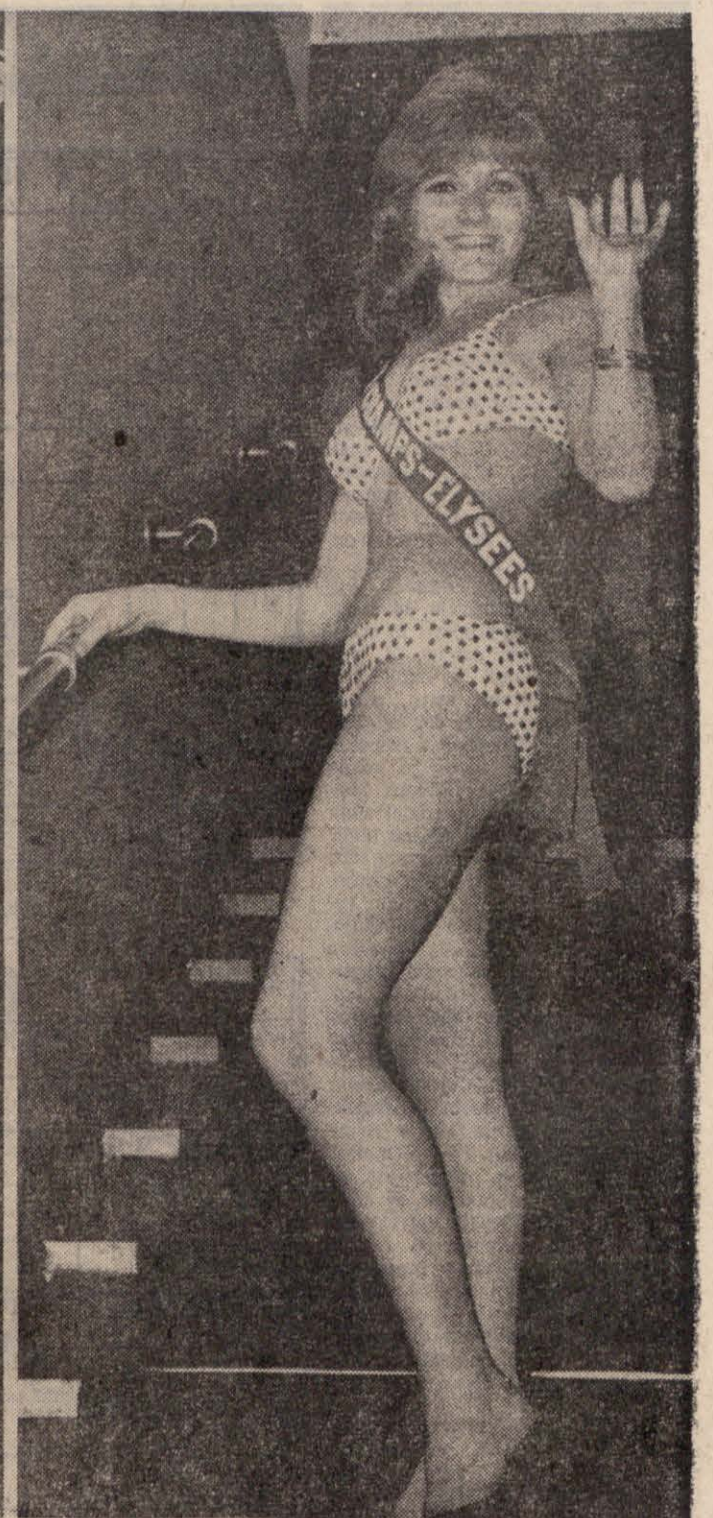
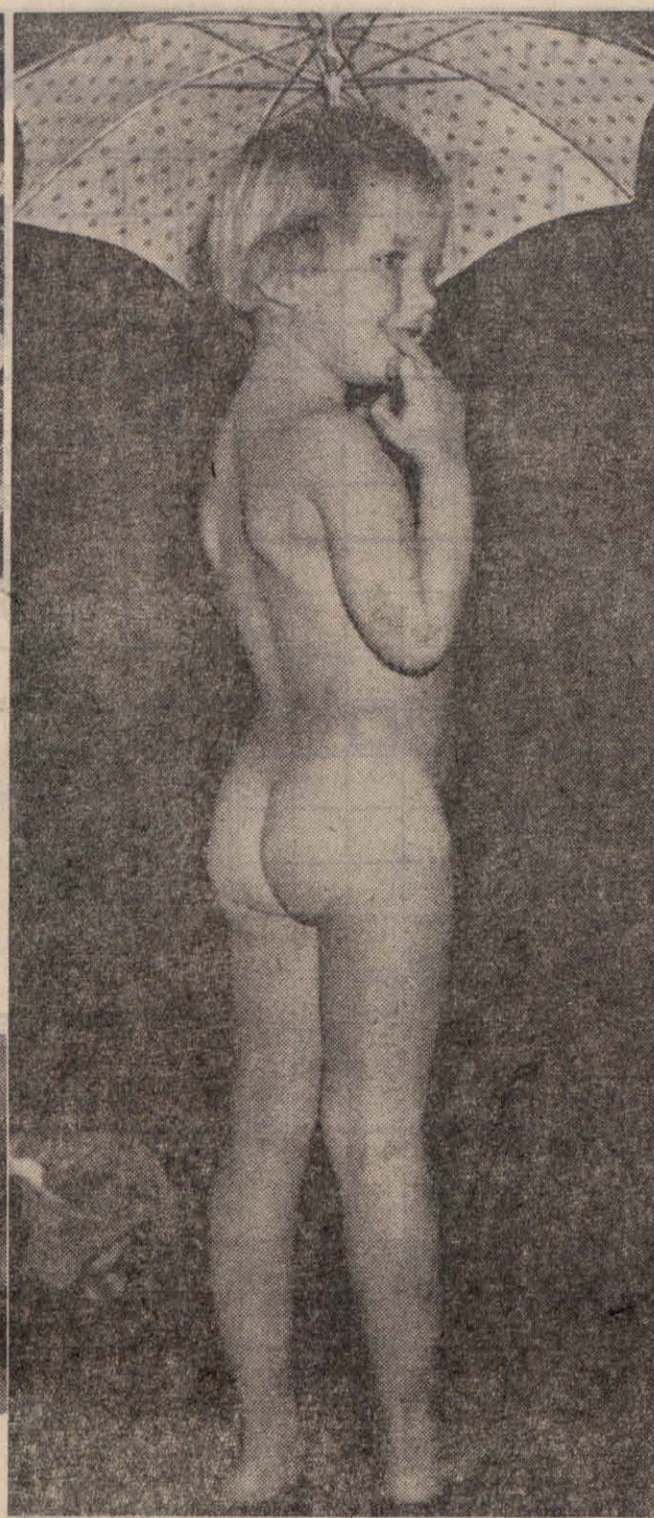
ENAK vzorec imata, se pa ne poznata, ker je Pariz velik... Gospodično Danielle Negre so izvolili za lepoto kraljico Elizejskih poljan, malo Eva pa še morda bodo. In še to: Danielle je tajnica pri uglednem politiku, ki trdi, da ima dekle lepe »volilno telo«.

HLAČE hlamudrače, bele nogavice in gozdarji — kje drugje kot na Tirolskem! Trobentač se je utrudil in ko si je z obema rokama otiral obraz, ni mogel trobente odložiti drugam kot...

NA SLANEM jezeru v Bonneville (Utah, ZDA) je bilo v letošnji jeseni rekordni kot se nikoli. Na najhitrejši dirkalni stezi sveta so z vozili, ki jih pogonjajo letalski reakcijski motorji, v borih petih dneh postavili kar dva prav fantastična rekorda: Craig Breedlove 894 km/h in Art Arfons 927,5 km/h. Rekordni brat Walt Arfons pa je s svojim, tokrat raketnim, vozilom že v Utahu in namerava na kolesih prebiti zvočni zid.

OBLAZINJENE krste smo nazadnje objavili kot reklamo za zmrzajenje umrlih, ki naj bi tako počakali na napredek medicine in bi jih v prihodnosti morda oživil. V filmski parodiji »Smrt v Hollywoodu« pa so krste namenjene živim. Tole so odkrili »policisti«, ko so preiskali »pogrebni zavod«.

MIKI MUSTER

